

עבודת מורשת

הקשר בחטיבה 460 במלחמת יום הכיפורים - 1973

מנחים:

סא"ל במיל' יוסי סגל- מנחה ראשי
סא"ל במיל' יחיאל שחר- מנחה
רס"ר גדי פרידמן- מנחה
תא"ל במיל' אביהו (סאשה) דיסטלמן-
מנחה אורח

מפקד הקורס:

רס"ן רובי שפירא

מפק"ץ חונד:

סגן נועם לוי

מגישים:

הצוער פלג סגל 8127815
הצוערת קורל אלימלך 8240994
הצוערת מעיין טקלה 8206158

תוכן עניינים:

1. הקדמה 3
2. מבוא..... 4
3. תקציר..... 5
4. שיטת מחקר- הצגת שאלת המחקר: 6
5. פרק א: רקע..... 7
 - מצב בטחוני ערב המלחמה..... 7
 - התארגנות חטיבה 460 ערב המלחמה- על בסיס בית הספר לשריון..... 8
 - הקשר בחטיבה ערב המלחמה על בסיס מדור הקשר..... 9
6. פרק ב: הקשר במהלך המלחמה..... 10
 - מערכות הקשר החטיבתיות במהלך המלחמה ותפעולן..... 10
 - תחזוקת הקשר במהלך המלחמה..... 14
 - כוח האדם בקשר במהלך המלחמה(לציין אנשי קשר שתפקדו במהלך המלחמה- פלח"יק ומחלקות קשר גדודיות)..... 15
7. פרק ג: חללי הקשר..... 16
 - נפילתם של שני סגני הקשר"ח-
 1. רס"ן נתי פישמן ז"ל..... 17
 2. סרן אילן שמעיה ז"ל..... 20
 - נפילתו של אברהם פרידריך ז"ל..... 22
 - נפילתו של אדמון ששון ז"ל..... 24
 - נפילתו של סמ"ר גלוקנברג לאון אריה ז"ל..... 26
 - נפילתו של סמל אברהם יואב ז"ל..... 28
8. לקחים..... 30
9. סיכום..... 32
10. בביבליוגרפיה..... 33
11. נספחים..... 35

הקדמה:

מורשת היא ריכוז מנהגים וערכים מהעבר אשר קיבלו משמעות במהלך הזמן.

לחיל הקשר ישנה מורשת חילית ארוכת שנים אשר משמשת כעמוד תווך על החיל של ערכיו ודרכי פעולתו.

נושא עבודת המורשת שלנו, צוערי השלמה מבצעית 034, הוא הקשר בחטיבה 460 במלחמת יום הכיפורים-1973. תהליך הכנת העבודה נפרס לאורכה של כל ההשלמה ומונחת על ידי גורמים בכירים ויודעי דבר אשר לחמו בחירוף נפש ואיישו תפקידים מרכזיים בחטיבה בתקופה זו. כל זאת על מנת להגיע לתוצר ברמה הגבוהה ביותר שניתן, להנציח את מורשתם של כל אלו שעשו במלאכה אשר נפלו בקרב ומצוינים במהלך העבודה.

העבודה מתמקדת בשלושה נושאים מרכזיים: הרקע למלחמת יום הכיפורים, הקשר במהלך המלחמה ופרק המוקדש לזכרם של חללי הקשר של חטיבה 460 במלחמת יום הכיפורים. בחרנו להתמקד בנושאים אלה כיוון שמטרתנו להראות את מורשתו, עוצמתו וחשיבותו של הקשר בחטיבה 460 במהלך מלחמת יום הכיפורים. וכיצד הוא פעל במהלך הקרבות. בנוסף היה לנו חשוב מאוד לציין את אותם חללי חיל הקשר של מלחמת יום הכיפורים ולספר את סיפורם.

המנחים שליוו אותנו בביצוע העבודה הם:

סא"ל במילואים יוסי סגל- מנחה ראשי שימש במלחמת יום הכיפורים כטכנאי קשר בנגמ"ש מח"ט.

סא"ל במיל' יחיאל שחר- מנחה אשר שימש במלחמה כקצין קשר חטיבה 460.

רס"ר גדי פרידמן- מנחה אשר שימש כטכנאי ראשי בחטיבה, אשר מונה בפועל לסגן קצין קשר לאחר נפילתם של שני סגני הקשר"ח (רס"ן נתן פישמן ז"ל וסרן אילן שמעיה ז"ל).

תא"ל במילואים אביהו (סאשה) דיסטלמן- מנחה אורח אשר שימש במלחמה כקצין קשר חפ"ק סמאו"ג.

מבוא:

הנושא העיקרי אותו נתאר במסגרת עבודת המורשת הוא הקשר בחטיבה 460 של חיל השריון בזמן מלחמת יום הכיפורים.

בשנת 1973, ערב מלחמת יום הכיפורים המצב המדיני של מדינת ישראל היה יציב, רווחה בה אופוריה. מדינת ישראל לאחר ניצחונה במלחמת ששת הימים הייתה בטוחה שלא יתקפו אותה, שהיא מוגנת ושלמדינות ערב אין אמצעים, משאבים ויכולת לתקוף.

אגף המודיעין האמין בתאוריה המעריכה כי מצרים לא תפתח במלחמה.

תאוריה זו נקראת "הקונספציה".

בתחילת מלחמת יום הכיפורים הותקפה ישראל ב-2 חזיתות, מצריים וסוריה. התקיפה הלא צפויה גרמה לפחד השורר בקרב אזרחי המדינה וחוסר אמון בשיקול הדעת של הממשלה וכוחות הביטחון. המודיעין במלחמה היה אחד הגורמים החשובים שתרמו להשתלשלות האירועים.

חטיבה 460 הייתה חטיבת טנקים, שברגיעה שימשה כבית-ספר לשריון ובחירום הפכה לחטיבת טנקים אופרטיבית שתוכננה ללחימה בשלוש גזרות :

פיקוד צפון- גזרת רמת הגולן ולבנון.

פיקוד מרכז- גזרת ירדן.

פיקוד דרום- גזרת תעלת סואץ.

בבוקר יום שישי, ה-5 באוקטובר 1973 הוכרזה בבית הספר לשריון כוננות עליונה, ובית הספר נדרש להיערך כחטיבה 460 למלחמה. בוטלו כל היציאות עם התראה לתזוזה תוך שעותיים.

תקציר:

העבודה מורכבת מארבעה חלקים מרכזיים:

פרקי הפתיחה, גוף העבודה, פרק הלקחים, הסיכום ומענה על שאלת המחקר.

גוף העבודה מהווה את עיקר העבודה אשר מתכלל את כלל החומר העיוני סביב שאלת המחקר: רקע אגמי המתאר את המצב הביטחוני במדינה טרם המלחמה-בימים אלה רווחה בישראל תאוריית הקונספציה לפיה בעקבות מלחמת ששת הימים מדינת ישראל הינה בלתי מנוצחת, והסבירות ללחימה נמוכה, תפיסת קונספציה זו נתנה מענה לקושי של צה"ל להיערך למעבר מהיר משגרה לחירום, וההתמודדות עם הקשיים שנוצרו כתוצאה מכך.

בנוסף ישנו פרק מרכזי העוסק בקשר במלחמה, סוגי מערכות הקשר, סוגי רשתות הרדיו. מערכות הקשר החטיבתיות שהופעלו כגון: קשר רדיו בתג"מ, בחד פס, וקשר קווי, בעיות מרכזיות בקשר שאיתן נאלצו להתמודד במהלך המלחמה בין אם מדובר בבעיית האנדרלמוסיה בקשר או תוואי השטח הבעייתי בסיני שאיתו התמודדו בעזרת ממסרים ותיווכים.

תחזוקתו של הקשר וההתמודדות עם החלפת ציוד תקול, העברת ציוד קשר בין כלים, לקיחה בחשבון כי יש לצייד בציוד רזרבי את החפ"ק, וכוח האדם במהלך המלחמה מבחינת לוחמי הקשר. ולסיכום ישנו הפרק המוקדש לחללי חיל הקשר במלחמה, לגיבורים שנפלו עת שחירפו נפשם למען המולדת. ביניהם:

- קצין קשר בחטיבה וסגן מפקד פלוגת הקשר שהיה בחפיפה יחד עם סרן אילן שמעיה ז"ל -רס"ן נתן פישמן ז"ל.
- קצין קשר בחטיבה וסגן מפקד פלוגת הקשר -סרן אילן שמעיה ז"ל.
- צוער בקורס קצינים -סג"ם אברהם פרידריך ז"ל.
- אלחוטן ראשי- סמ"ר אדמון ששון ז"ל.
- טכנאי מערכות קשר -סמ"ר גלוקנברג אריה ז"ל.
- טכנאי קשר -סמל אברהם יואב ז"ל.

בנושאים הנ"ל ועוד בחרנו להתמקד בכלל הנושאים הללו ולאחדם כגוף עבודת המורשת שלנו.

שיטת המחקר:

בעבודתנו, נתאר באופן מעמיק את השפעת מאורעות הקשר בחטיבת השריון "460" במהלך מלחמת יום הכיפורים-פירוט פעילות גופי הקשר בהכנות למלחמה, בתכנון ושליטה במהלך המלחמה.

נבצע מחקר על הכשלים של מערכות הקשר במלחמה, כיצד הדברים התנהלו וכיצד השפיעו על חיל הקשר והתקשוב במהלך המלחמה ולאחריה ?

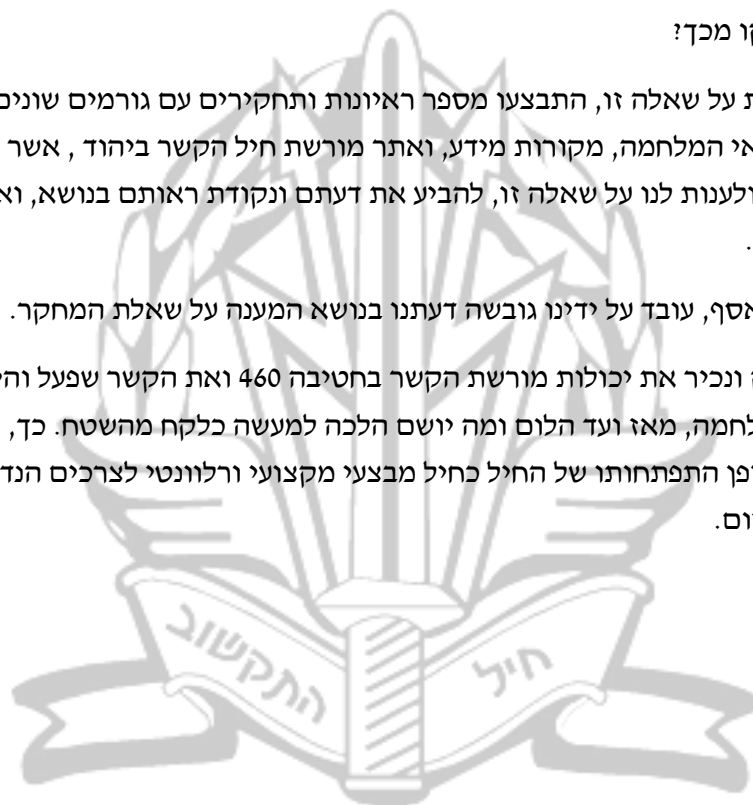
מהם הלקחים המרכזיים שהופקו בחטיבה והשלכותיהם על התנהלותו של החיל בימינו אנו.
הדבר יתבטא באמצעות שאלת המחקר :

כיצד השפיעו מאורעות המלחמה על התפתחות חיל הקשר והתקשוב ומערכות הקשר לאחר המלחמה ומהם הלקחים שהופקו מכך?

על מנת להצליח ולענות על שאלה זו, התבצעו מספר ראיונות ותחקירים עם גורמים שונים, בין אם זה אנשי הקשר שלנו, יוצאי המלחמה, מקורות מידע, ואתר מורשת חיל הקשר ביהוד , אשר באפשרותם לשפוך אור על הנושא ולענות לנו על שאלה זו, להביע את דעתם ונקודת ראותם בנושא, ואף להציג לנו עובדות קיימות בשטח.

לאחר שכל החומר שנאסף, עובד על ידינו גובשה דעתנו בנושא המענה על שאלת המחקר.

במהלך העבודה נעמיק ונכיר את יכולות מורשת הקשר בחטיבה 460 ואת הקשר שפעל והיה חלק בלתי נפרד מההתנהלות במלחמה, מאז ועד הלום ומה יושם הלכה למעשה כלקח מהשטח. כך, נוכל ללמוד על מערכות הקשר , על אופן התפתחותו של החיל כחיל מבצעי מקצועי ורלוונטי לצרכים הנדרשים מהצרכנים דאז ועד היום.

פרק א' - רקע: חטיבה 460 במלחמת יום הכיפורים

המצב בטחוני ערב המלחמה

מלחמת יום הכיפורים החלה ב-6 באוקטובר 1973, כאשר כוחות אויב בשתי החזיתות המצרית והסורית, תקפו את ישראל. מועד המלחמה הפתיע את מקבלי ההחלטות בישראל בדרג המדיני ובדרג הצבאי.

המלחמה תוכננה כפעולת תגמול של מצרים וסוריה למלחמת ששת הימים ב-1967 אשר הסתיימה בניצחון ישראלי מוחץ שכתוצאה ממנו הרחיבה מדינת ישראל משמעותית את השטחים בהם שלטה.

ההשלכות החיוביות של הניצחון במלחמה הובילו למעין תחושת רווחה בקרב העם לפיה אפפה את אזרחי המדינה שאננות ביטחונית שהקרינה את השפעותיה על הזירה המדינית גם כן. ישראל הייתה בעמדת כוח צבאית אל מול מדינות ערב והיה זלזול ביכולת הצבאית של מדינות ערב.

אגף המודיעין היה שבוי באותם ימים במה שנקרא "הקונספציה" - תפיסה לפיה החל מסוף שנות ה-60 אל תוך שנות ה-70 הסבירות שתהיה מלחמה כוללת עם צבאות ערב הייתה מוגדרת כסבירות נמוכה. ראש אגף המודיעין, האלוף דאז אלי זעירא, היה שבוי גם הוא בקונספציה זו ודחה כל אפשרות למלחמה וכל זאת על אף העובדה כי התקבלו אותות מובהקים למלחמה (ראיית ההכנות בשטח, ריכוז כוחות, קידומם לגבול ופרישתם במערך התקפי). תפיסה זו גרמה להחלטה שגויה של הדרג המדיני לפעול במתקפת מנע ולדאוג לגיוס כוח מילואים מצומצם. ידיעה ממקורות אמינים כי בכוונת המצרים והסורים בפיקוד אנואר סדאת נשיא מצרים דאז וחאפז אל אסד נשיא סוריה, שהחלו בה מפאת הזעם והתסכול ב"כיבוש הישראלי".

לאורך תעלת סואץ הוקם קו ביצורים חזק שהתבסס על מעוזים שמוקמו על שפת התעלה ("קו ברלב") ושררה אמונה כי המעוזים בשילוב יחדית שריון בעורפן, יעמדו בהתקפה מצרית.

שלושה חודשים לפני פרוץ המלחמה אלוף פיקוד הדרום דאז אריאל שרון, החליט לשנות את תפיסת אחזקת קו "בר-לב" כיוון שהתנגד לה, ומה שעשה היה לבטל את מערכות ההתרעה - מערכות שהיו צריכות לעכב את צליחת המצרים, ולצמצם את סד"כ הטנקים לאורך הקו. מחצית מהטנקים שהיו בחזית הוסגו לאחור מאותה תפיסת פיקוד שונה, ואופוריה ממלחמת ששת הימים והתפיסה כי צה"ל הוא צבא בלתי מנוצח מהווים גורם הרתעה וימנע מהמצרים והסורים ליזום מלחמה נגד ישראל, הנחה שהתבררה כלא נכונה.

מיד בתחילת המלחמה, נפרץ קו המעוזים וחיילי צה"ל רבים שהיו בהם נהרגו וחלקם נפלו בשבי הצבא המצרי.

המצרים הסוו את הכנותיהם לכיבוש קו התעלה ואת הכנותיהם למלחמה ונקטו באמצעי "הטעייה" שהתבטאה בשני צירים.

דיפלומטית: עד לימים האחרונים נפגש סדאת עם שליחים שיצאו ובאו מארה"ב למצרים ותווכו בסכסוך הישראלי-ערבי.

צבאית: מצריים ערכה תרגילי גיוס המוניים פומביים.

בוצעו תרגילי קידום כוחות ותנועה במבני מלחמה, עד קו המים, כולל הכנות לצליחה בתדירות כזו שהרדימה את המודיעין הישראלי.

כתוצאה מכך המצרים הצליחו להפתיע הפתעה מוחלטת את צה"ל. הוקמו 11 ראשי גשרים ובאמצעותם חצו את התעלה ופלו לסיני עם כוח עצום של שתי ארמיות, שכללו כ-2000 טנקים, כמות גדולה של קני ארטילריה, מטוסים וטילים נגד טנקים.

הקרבות היו קשים ומרים המעוזים נפלו בזה אחר זה תוך זמן קצר, חיילים רבים נהרגו וחלקם נפלו בשבי והטנקים שחשו לעזרתם מנפגעו במאות מספר.

תוך זמן קצר קו התעלה נכבש ע"י המצרים, למעט מעוז אחד בלבד - מעוז ה"מזח".

ישראל הופתעה לחלוטין, כך שבימים הראשונים של המלחמה נאלץ צה"ל להתמודד עם כוחות אויב עדיפים במצבים קשים יותר.

התארגנות חטיבה 460 ערב המלחמה - על בסיס בית הספר לשריון: חטיבה 460 הייתה

למעשה בסיס הדרכה מרכזי לשריון לאימון קורס קציני שריון והשתלמויות מפקדים בכירים כגון: מפקדי פלוגות ומפקדי גדודים. סד"כ החטיבה נבנה מחיילי בית הספר לשריון, המדריכים ששימשו כמפקדי טנקים ומפקדי המדורים ששימשו כמפקדי גדודים, מפקדת בית הספר שימשה כמפקדת החטיבה, כשמפקד בית הספר הפך למפקד החטיבה ומפקד מדור הקשר הפך לקצין הקשר החטיבתי וכו'. כל מפקדי בית הספר לשריון היו בעלי ניסיון ובוגרי יחידות שדה שהכירו את הגזרה והשטח. לדברי הקשר"ח סא"ל יחיאל שחר, ביה"ס לשריון לא תרגל בשנתיים שלפני המלחמה תרגילים כלשהם לתרגול חטיבת השריון, ולא כל שכן תרגול תרגיל חטיבתי מלא.

ערב פרוץ המלחמה, נערכה לחטיבה ביקורת קשר מטכ"לית. ביקורת בה התבצעה ירידה לפרטים לגבי כלל הכלים המצויים במחסני החטיבה. בכדי להיערך לביקורת, כלל הכלים והציוד נבדקו, תוקנו, וטופלו והביאו אותם לידי כשירות שיא ליציאה לקרב. כתוצאה מהביקורת ביום בו נתקבלה הפקודה שהורתה על מעברו של בסיס ההדרכה למסגרת של החטיבה האופרטיבית ניתן היה להיערך מידית ליציאה לגזרות סוריה ומצרים ולסייע בלחימה.

"הזיקה שבין הקורסים למדורי בית הספר בתקופת רגיעה, שונה לגמרי מהארגון בתקופת

כוננות, מכך הקשיים בציוותו של בית הספר והפיכתו לחטיבת שריון לוחמת".

(מתוך הספר חטיבה 460 במלחמת יום הכיפורים)

עם הכרזת הכוננות נשלח גדוד אחד של החטיבה המבוסס על מדור אימון מפקדים לרמת הגולן. קצין הקשר של המדור סג"ם ניסים אלפיה (לימים תא"ל בחי"ק) שימש כקצין קשר גדודי בלחימה ברמת הגולן.

לסיני ירד המפח"ט ושני גדודים בלבד. שני הגדודים הוטסו מנתב"ג התעופה ברפידים ולאחר מכן צוותו בטנקים שקיבלו מגדוד "עוז 77" וימ"ח-יחידת מחסני חירום בביר תמדה. בהגיעם לסיני, גדוד אחד משני הגדודים הועבר לגזרה הדרומית של סיני על מנת לתגבר את אוגדה 252 בשעת צהריים. לקראת מוצ"ש הועברה פלוגה וחצי מהגדוד שנותר לגזרה הצפונית של התעלה, שם הושמד כל גדוד 9 שבקו. ביום הראשון חטיבה 460 שמנתה ערב המלחמה 111 טנקים נותרה עם 8 טנקים כשירים בלבד בפקודם של מ"פ, מג"ד ומח"ט. לקראת התקפות הנגד הצליחו לחבור לחטיבה כוחות נוספים כמו גדוד 100 בפקודו של סא"ל אהוד ברק שירד לסיני עם צוותים שהגיעו מחו"ל לתגבורת. לטיהור הצד המערבי של התעלה חברו כוחות נוספים כגון: חי"ר, הנדסה, סיירות ועוד. בטיהור הצד והמערבי של התעלה בעיר סואץ הייתה החטיבה מלאה תקנית וכללה שמונה יחידות חטיבתיות.

הקשר בחטיבה ערב המלחמה על בסיס מדור הקשר: בזמן רגיעה העביר מדור הקשר בבית הספר לשריון הדרכות בנושאי קשר בחדרי לימוד ממותקנים, חלק מההדרכה הייתה על גבי רכבים וכלי רק"מ ששימשו לתרגילים בשטח. ביסוס של ציוד הקשר בפלטפורמה ניחת שאינה נמצאת כולה בכלי רכב רק"מ על פי שיבוץ קרבי הקשה על תמרון ואפקט מהירות ההתארגנות של כלל הגדודים ויחידות החטיבה.

קושי נוסף: פלוגת הקשר החטיבתית שהייתה מבוססת על מדור הקשר לא ביצעה מעולם תרגיל במסגרת פלוגת קשר חטיבתית כפי שמשמע מייעודה בחירום.

כשהוכרז מצב חירום היה צורך לפרק את ציוד הקשר מחדרי הלימוד במחנה גיוליס והעברתם למשאיות ושינועם לעבר החטיבה בסיני. חפ"ק חטיבה היה מזווד ומלא עם ביקורות שגרתיות אחת לשבוע. לצורך זירוז התהליך ניתנה הנחייה ע"י מפקד המדור שלא לבצע החתמות על הציוד אלא ישירות לשלוח אותו לשטח ולצאת לקרב.

במסגרת תפקידם של כלל הסד"כ של בית הספר לשריון בחירום, מדריכי בית הספר לשריון היו אמונים על בדיקת כשירות הכלים והכנת כלי הרכב האחרים והרק"מ למלחמה.

כל ציוד הקשר שהיה במדור הקשר היה צריך לשמש לצורכי החטיבה בחירום, בטנקים ששימשו בלחימה כלל הציוד היה ממותקן וכלל הכלים היו מזוודים, אך את שאר הכלים ששימשו לרצף לחימה שוטף היה צריך לזווד מתוך חדרי הלימוד.

פרק ב'- הקשר במהלך המלחמה:

ב'1: מערכות הקשר החטיבתיות במהלך המלחמה ותפעולן

במהלך הלחימה השתמשה החטיבה במספר מערכות קשר, כלים ייעודיים, תיווכים וממסרים שונים, ועם זאת נתקלה בבעיות לא צפויות רציניות הנוגעות לתקלות בטחון מידע, ניתוק קשר בעקבות תוואי השטח, שינויים בארכיטקטורת הקשר הנובעים ממהלך הלחימה המתמדת, והתנאים המשתנים בכל עת במהלך הלחימה.

כמו שנאמר בפרק א', ערב המלחמה התבצעה ביקורת חי"ק מטכ"לית בבית הספר לשריון, דבר מבורך שהגיע בזמן המתאים ביותר, מכיוון שכל מערכות ומכשירי הקשר נבדקו. כמו כן, הן נבדקו בליל ההגעה לשטח: 5-6.10.73.

יוסי סגל, הטכנאי הראשי של החפ"ק החטיבתי בדק את הטנקים שהחטיבה קיבלה במחנה עוז 77 וייצב את התדרים במכשירים בהתאם להק"ש החטיבתי, וטנקים שקיבלה החטיבה בימ"ח "ביר-תמאדה" נבדקו ע"י טכנאי וקשרי מחלקת הקשר הגדודית אשר גם הם ייצבו את המכשירים בתדרי הגדוד.

מעבר מאוגדה 252 ל 162:

בשלב היציאה למלחמה, החטיבה הייתה תחת פיקוד אוגדה 252 והופיעה ברשתות תג"מ וחד פס של אוגדה 252. וע"פ ההק"ש של אוגדה זו, והחל מבוקר היום השני ללחימה החטיבה הוכפפה לאוגדת האם - אוגדה 162, במצב שחייב החלפה וייצוב תדרים בנגמ"שי מפקדת החטיבה וטנקי החפ"ק החטיבתי, במהלך המלחמה ארעו לא מעט מקרים בהם כוחות הוכפפו לחטיבה כשלעיתים לא נמצאו בידם הוראות הקשר של הכוח אליו הם הועברו והקציני קשר בחטיבה היו צריכים להתמודד עם סוגייה מורכבת זו.

ברמת הגדוד הופעלו מספר רשתות תג"מ:

- רשת מבצעים פלוגתית
- רשת מבצעים גדודית
- רשת מחו"פ גדודית

בנוסף הופעלו בחניונים הגדודיים והפלוגת יום (כשאלו התקיימו) מערכת קשר קווי שנסללה על ידי הקשרים הגדודיים בכבלי ח' 10 שחוברו לטלפונים האחוריים של הטנקים ולמרכזייה הגדודית (מרכזייה 22) כשהתאפשר.

ברמת החטיבה:

קשר רדיו:

הופעלו רשתות רדיו בתג"מ:

- רשת מבצעים חטיבתית- כולל עורק ממסר לתדר רזרבי.
- רשת מנהלה חטיבתית
- רשת פנים חטיבה
- רשת ניהול אש חטיבתית
- שתי רשתות בקרת אש- מופצות על פי הצורך לקש"אים הגדודים.
- מבצ' חטיבה בתג"מ: כידוע מאז ועד היום, הרשת העיקרית בחטיבה היא מבצ' א' חטיבה. במהלך המלחמה קרה שרשת זו נחסמה ואז עברו תדר למבצעים חטיבה רזרבי. בנוסף לזאת, בחלק גדול ממהלכי הלחימה הקשר בין המח"ט למג"דים היה ע"י כניסת המח"ט אל תוך הרשתות הגדודיות, בעקבות העובדה שהמג"דים עבדו מתוך טנקים ולא מתוך רכבי פיקוד. אולם אז לא היה אפשרי למח"ט לתת פקודות כך שכל המג"דים וכוחות גדודיים יוכלו להאזין להם ולהיות מעודכנים. על כן הקשר"ח יחיא"ל שחר תמרן בין כל הרשתות והביא לקיום קשר בין המח"ט למג"דים.

בעקבות הטווחים הגדולים וניתוקי קשר בנוסף לממסר החטיבתי, כלים בודדים מזדמנים שימשו תחנות תיווך בהתנדבות בין המפקדים ברשתות השונות בנוהל "דרכי עבור".

עקב תנאי הקרב והלחימה בקשר המפקדה העיקרית של החטיבה לא הצליחה לחבור לחפ"ק אלא לקראת סיום המלחמה ממערב לתעלת סואץ. תוואי השטח – שטח מדברי עצום ומרחק שנפער בין החפ"ק למפקדה העיקרית מה שמנע את הקשר הישיר בין העיקרית לחפ"ק שהיו מאד רחוקים אחד מהשני. יש לציין כי לפני הצליחה כדי לשמור על ההפתעה, נעשה ניסיון לשמור על דממת רדיו ברשת מבצעים חטיבה.

במהלך הלחימה, עד הצליחה, הופעל ממסר תג"מ חטיבתי. לאחר הצליחה הייתה כוונה להפעילו באיזור שדה התעופה פאהיד אל מול הכוחות שדהרו דרומה. בדרכו למיקום עלה נ.ג הממסר על מוקש ואנשי צוותו נפגעו ביניהם האלחוטן הראשי שנהרג סמ"ר אדמון ששון – מפקד צוות ממסר.

עורק קשר רדיו וטלפון (רד"ט)- בעיקרית חטיבה היה זחל"מ רד"ט בעל 4 אפיקים לא מוצפנים ע"ב מ.ק. 101(רדיו), וטל 401. הרד"ט לא שימש את החפ"ק החטיבתי עד לגמר הלחימה, לכן לא היה רלוונטי.

במקומות שהמפקדה הייתה אחודה למשל ערב הצליחה, הרד"ט הצטרף לחפ"ק, אך מרגע שהחפ"ק נע קדימה ונפרד מהמפקדה העיקרית, הזחל"מ נשאר מאחור. זה אחד הלקחים שחייב שנוי תורה שיאפשר לקשר"ח לקבוע את מיקום הרד"ט במפקדה העיקרית או בחפ"ק בהתאם לשלבי הקרב דבר שחייב להתקין את הרד"ט החטיבתי על גבי נגמ"ש ולא זחל"מ.

בסוף הלחימה עם חבירת המפקדה העיקרית לחפ"ק בשטחי הכינוס באזור ק"מ 101, על הציר לקהיר, הופעלו זחל"מ הרד"ט והטלגרפיה מול אוגדת האם, אוגדה 162.

קשר טלפון- קשר קווי: לא בא לידי ביטוי במהלך הלחימה, למעט בחינוני לילה שבהם הטנקים פרסו ביניהם סלילה פיזית בין הטנקים ודיברו בקשר פנים.

בסוף הלחימה כשהמפקדה העיקרית והחפ"ק של החטיבה התאחדו בפאתי סואץ, הופעל קשר קוי על בסיס ח-10 בתוך החטיבה אל מול הגדודים באמצעות מרכזייה 22. (טלפוני שדה – טל 8 וטל 312).

טלגרפיה+כ"ס- בחטיבה היה תק"ש 428 בעיקרית, אשר כמעט ולא בא לידי ביטוי במהלך המלחמה להעברת מברקים שהיו מעטים מאד, ביניהם מברק מהקשר"ח לקשר"ר שם דווח על נטישת רק"ש 175 בשטח האויב. התק"ש בא לידי ביטוי בתחילת המלחמה ובסיומה כשהמפקדה הייתה אחודה.

בתחילת המלחמה מפקדת החטיבה ישבה ברפידים. לאחר הפצצות של מטוסים מצרים היא נעה קדימה לכיוון התעלה. רק"ש 175 נתקע במהלך הדילוג, וננטש בשטח שנכבש ע"י האויב יחד עם כלל החומר המסווג שהכיל בתוכו. בעקבות מקרה זה נשלח מברק בזק מהקשר"ח אל הקשר"ר כדיווח על מקרה.

קודים ללוחמים היה קוד גזית וקוד מלקוד לקציני קשר לקשר רדיו. לאחר שהקודים נפלו בידי האויב, ברשת מבצעים א' אוגדה נשמעו המח"טים מידי פעם מדברים עם מפקד האוגדה בשפת האידיש.

בעיות קשר עיקריות במלחמה:

- הזעקות והבהלה בקשר של המעוזים והכוחות שהותקפו בקו התעלה ע"י המצרים נכנסו לכל רשת אפשרית ויצרו מהומות, כאוס ואנדרלמוסיה גדולה ברשתות הקשר. עד כדי כך שלא היה ניתן לדבר ברשתות, לכן כפי שהוזכר קודם לכן המח"ט היה נכנס לרשתות הגדודיות בכדי לדבר עם המג"דים בנפרד.
 - טווחי ענק במרחב סיני יצרו ניתוקי קשר הרדיו בין הכוחות המתמרנים השונים, לכן כפי שנאמר התגייסו גורמים מתנדבים בתיווך, לוחמים ו/או בודדים שקלטו את הגורמים השונים ברשת והעבירו הלאה את ההודעות/הפקודות.
 - תקלות בציווד הקשר שחייבו החלפות ציוד פגום וביצוע תיקונים תחת אש.
- "יש לצין, כי בחלק מן המקרים האלה מערכות הקשר פשוט לא פעלו בשל תקלות טכניות. אחת מהן היתה במערכת של הסמח"ט. כשעמד על כך, הוא ניגש אל נגמ"ש המח"ט וביקש את עזרתו של רס"ן יחיאל שחר, קצין הקשר. רס"ל סגל הטכנאי נשלח לתקן את התקלה ולבדוק בהזדמנות הזאת טנקים נוספים. הוא מצא, כי המקמ"ש (מקלט/משדר) התחמם מדי כתוצאה משידור מתמשך ונשרף. סגל, שהספיק להצטייד בכמה פריטים זרזבים לקראת הירידה החפוזה לסיני**

(ובכלל זה במקמ"ש), שב בריצה לנגמ"ש, הביא את המכשיר והרכיבו בטנק". (מתוך ציטוט

סמח"ט חט' 460 בספר גדוד 198 במלחמת יום הכיפורים)

מכאן, יש להבין את המצב העגום עליו לוחמי הקשר היו צריכים להתגבר – מכלי הרק"מ הלא אורגניים איתם נלחמו, דרך טווחי הענק, העומסים הכבדים שהציפו את כלל הרשתות, ועד הכאוס בתוך הרשתות ואי הסדר ביניהן, כל אלו גרמו לקשיי קשר גדולים עליהם נאלצו הלוחמים ועל אחת כמה וכמה לוחמי הקשר יחדיו בחטיבה להתגבר ונלחמו, נתנו כל נפשם כדי לקיים את הקשר. חתרו לכל פתרון אפשרי על מנת לקיים את הקשר ולאפשר למפקדים בחטיבה יכולת לשלוט על כוחותיהם ע"י מתן רציפות השליטה.

"הנחישות, כושר האלתור של אנשי הקשר, הקשרים, האלחוטנים, טכנאי הקשר, אנשי תחזוקת הקשר וקציני הקשר הם שפעלו ולחמו בכל דרך אפשרית לקיים את הקשר בחטיבה, וחלקם אף חרפו נפשם ונפלו בקרב." תא"ל אביהו דיסטלמן.

ב'2: תחזוקת הקשר במהלך המלחמה

בהתארגנות החפ"ק יוסי סגל הטכנאי הראשי של החפ"ק היה אחראי על זיווד החפ"ק יחד עם צוותי הקשר שאיישו את הנגמ"שים.

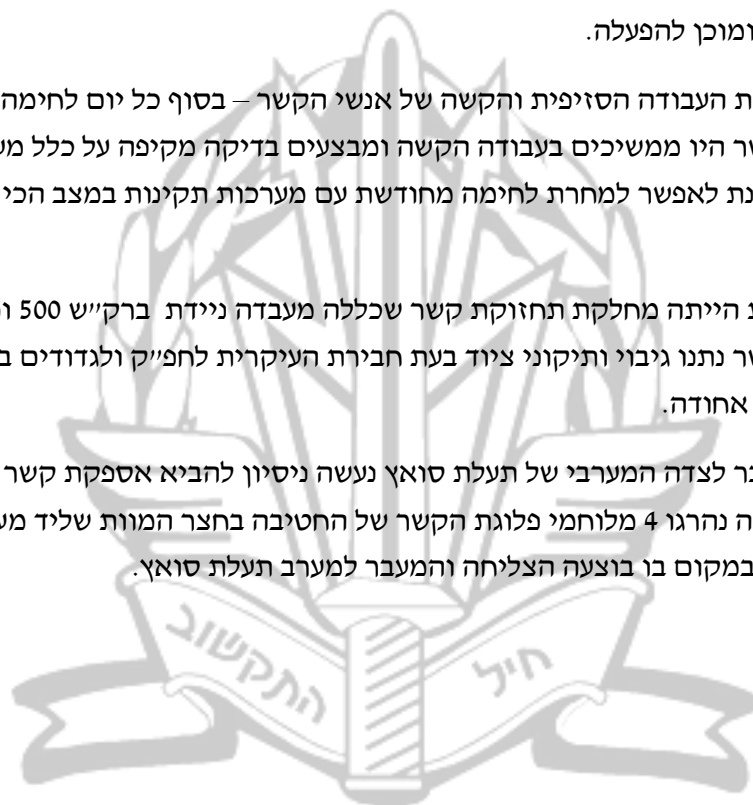
בנגמ"שי החפ"ק יוסי דאג לזווד ציוד רזרבי ככל שניתן כגון חוליות אנטנות, מקמ"שים ומקלטי עזר VRC, כובעי טנקיסטים, בסיסי אנטנות ופתילים שונים. החלטה זו הוכיחה את עצמה בניתוק שנוצר בין החפ"ק לעיקרית, כאשר חלקי חילוף וציוד רזרבי לא הגיעו מהעיקרית לצרכי תיקונים שנדרשו בשטח.

מהטנקים שנפגעו, נלקח ציוד הקשר לטנקים אחרים (מקמ"שים, אנט', בסיסי אנטנות, מקלטי עזר) וכן לצורך רזרבה טכנית. ומידי ערב הטכנאי הראשי וטכנאי גדודים ביצעו בדיקות תקינות הפעלת לכל מערכות הקשר נגמ"שי וטנקי החטיבה כך שלקראת אור ראשון כלל הציוד בכלים היה תקין, מיוצב עם תדרים ומוכן להפעלה.

יש לציין ולהבין את העבודה הסזיפית והקשה של אנשי הקשר – בסוף כל יום לחימה, בעת חניון הלילה, אנשי הקשר היו ממשיכים בעבודה הקשה ומבצעים בדיקה מקיפה על כלל מערכות הקשר בכלל הכלים על מנת לאפשר למחרת לחימה מחודשת עם מערכות תקינות במצב הכי טוב שהיה אפשר לקיים.

במפקדה העיקרית הייתה מחלקת תחזוקת קשר שכללה מעבדה ניידת ברק"ש 500 ומחסן ציוד קשר עם ציוד רזרבי אשר נתנו גיבוי ותיקוני ציוד בעת חבירת העיקרית לחפ"ק ולגדודים בשלבים שהמפקדה הייתה אחודה.

בשלב שהחפ"ק עבר לצדה המערבי של תעלת סואץ נעשה ניסיון להביא אספקת קשר מהעיקרית לחפ"ק, ובניסיון זה נהרגו 4 מלוחמי פלוגת הקשר של החטיבה בחצר המוות שליד מעוז מצמד על גדות תעלת סואץ במקום בו בוצעה הצליחה והמעבר למערב תעלת סואץ.

ב'3: כוח האדם בקשר במהלך המלחמה

כוח האדם היה מבוסס על בסיס מדריכי הקשר, כאשר ברגיעה שימשו להדרכה במדור הקשר של בית הספר לשריון. חלקם היה בשיוך כוח אדם חי"ק (קצינים אלחוטנים טכנאים) אך רובם אנשי חיל שריון – מדריכי קשר וקשרי חש"ן.

בבית הספר לשריון היה קיים שיבוץ קרבי לחירום שעודכן מידי יום שישי והדבר פעל גם ב 6.10.73.

"הדרכנו במדור, אבל היינו תמיד משובצים לקרב - מי הולך לגדוד 196, מי קשר מח"ט

ומי קשר מג"ד. שבצ"ק חירום קבוע שהתעדכן מידי יום שישי." סא"ל במיל' יחיאל שחר.

מפקד המדור בחירום היה הקשר"ח, סגניו היו סגני קציני הקשר של החטיבה ומפקדת החטיבה. קציני הקשר של המדורים בחירום היו הקשר"גים, אנשי התחזוקה של המחסנים והמעבדה היו תחת פיקודו של סגן מפקד המדור, ובחירום הפעילו את מרכז התחזוקה במפקדה העיקרית של החטיבה. סגן קצין הקשר ומחליפו, למעשה בפועל הפעילו את כל המערך של תחזוקת הקשר שבצ"ק קשר והתנהלות יחידת הקשר עם המפקדה העיקרית, מאחר ומפקד המדור היה קשר"ח בחפ"ק בכל שלבי הלחימה. הקשר"גים היו בחפ"קים הגדודיים בתוך טנקי הפיקוד של המג"דים לכל אורך הלחימה, ולמעשה שימשו גם אנשי צוות בטנק ולעיתים גם בתפקיד קמב"ץ ועוזר מג"ד. מדריכי הקשר בחירום שימשו כקשרים בגדודים, בפלוגות הטנקים, ובמפקדות העיקריות של הגדודים. מדריך בכיר וותיק – סמ"ר אדמון ששון ז"ל שימש כאלחוטן ראשי, אחראי על כל חומר ההק"שים והמלכודים, וכן מפקד נ.ג הממסר. רס"ר גדי פרידמן שימש כטכנאי ראשי ובהמשך הלחימה, כאשר נפגעו שני סגני קצין הקשר החטיבתי, קיבל הוראה לשמש בפועל כס. קשר"ח עד תום הלחימה. מתוך קורס קציני חיל קשר שפוזר ליחידות השונות, הגיעו צוערים כאלחוטנים לגדודי החטיבה וכן למפקדת החטיבה בתוכם סג"מ אברהם פרידריך ז"ל שנפל באיזור הצליחה ליד החווה הסינית.

פרק ג'-חללי הקשר:

פרק זה יעסוק בהנצחת חללי הקשר בחטיבה 460 במלחמת יום הכיפורים בגזרה הדרומית- סיני.
בפרק זה נציין את נפילתם של שני סגני הקשר"ח (קצין קשר חטיבתי)- סרן אילן שמעיה ורס"ן נתי פישמן ז"ל בעת שניסו לחלץ את אחד מחייליהם- ויקטור חרבון אשר נקלע למצוקה כאשר נפצע בשני רגליו ונמצא תחת אש.

נציין גם את נפילתם של סמ"ר אדמון ששון ז"ל, הצוער אברהם פרידריך ז"ל, סמ"ר גלוקנברג לאון אריה ז"ל וסמל אברהם יואב ז"ל.

"הם בלבד נותרו לי, רק בהם בלבד

לא ינעץ המוות סבינו החד.

במפנה הדרך, בערב היום

יקיפוני חרש, ילווני דם.

ברית אמת היא לנו, קשר לא נפרד

רק אשר אבד לי קניני לעד."

(מתי / רחל)

רס"ן נתן (נתי) פישמן ז"ל

רס"ן נתן פישמן ז"ל

נתן (נתי) פישמן בנם היחיד של דבורה ויעקוב פישמן. נולד ב-6 באוגוסט 1948 ברמת גן.

למד בצעירותו בבית הספר היסודי שאביו ניהל במושב בית חנן, ואחר כך למד בבית הספר הריאלי בראשון לציון. למד במגמה הביולוגית כיוון שחלם ללמוד רפואה בעתיד.

את לימודיו התיכוניים סיים בבית הספר האקסטרני "רון" בתל-אביב.

נתי היה נער חייכן עם שמחת חיים, שקט ונוח. הצטיין בתבונתו ובבגרותו. רגיל היה ליחס אישי בבית ספרו בבית חנן והיה ביקורתי כלפי המסגרת בבית הספר בתיכון.

נתי התאכזב מאוד מהיעדר היחס האישי בין תלמידים ומורים ולכן החליט ללמוד לבחינות הבגרות בכוחות עצמו בבית הספר האקסטרני.

במהלך חייו איבד נתן את אביו יעקוב פישמן.

נתי היה נער חברותי מאוד ואהב להימצא במחיצתם של אנשים. עסק בהדרכת בני נוער ואהב מאוד לשחות, נתי היה שחיין מעולה ועבד כמציל על שפת הים. נתן גם אהב מאוד בעלי חיים וטיפל בחיות אשר היו זקוקות לעזרה.

הציור היה חלק גדול מחייו, כמו כן גם עולם המוסיקה והנגינה- נתי היה ידוע כאדם החובב אומנות.

נתי הצטיין במשחקי הכדורסל וניצל את רוב זמנו הפנוי לספורט.

בפברואר 1967 התגייס נתן לצבא הגנה לישראל והוצב בחיל הקשר.

לאחר הטיروנות ולאחר שהשתלם בקורסים למקצועות הקשר, סיים בהצלחה קורס קצינים והוענקה לו דרגת הקצין. במהלך שירותו עבר קורס צניחה.

אימו דבורה אשר התאלמנה מבעלה ונתי היה הנפש היחידה הקרובה לה, ביקשה כי נתן שלה ישמש כמדריך בבסיסי הדרכה בצה"ל ולא ישרת ביחידה קרבית.

נתן שובץ כמדריך בבסיס ההדרכה בבה"ד 7, ומילא בהצלחה תפקידים שונים. מפקדיו העריכו אותו כקצין מסור, אחראי ובעל ידע רחב, בעת שירותו גם נצמד לו הכינוי "נתי" אותו נתנו לו חבריו.

כשהיה סג"מ בבה"ד 7, לא הרגיש שהוא מביא תועלת ואין מנצלים את כישוריו ויכולותיו. הוא ביקש לעבור ליחידה קרבית ומשלא נענה פנה בכתב לקשר"ר, הוא כתב:

"... מרגיש מיותר ולא מנוצל, מבקש לעבור ליחידה קרבית.... אם חיל הקשר אינו זקוק לי כקצין אני מוכן לעבוד כמפעיל, או פשוט שיניחו לי לעבור לחייל אחר, או שיעבירו אותי ליחידה אחרת בה אכן זקוקים לקצין".

נאמר מאת חברו הטוב אביהו (סאשה) דיסטלמן: "בהיותי קשר"ר אינני זוכר שאי פעם פנה אלי קצין צעיר בבקשה דומה לזו. וזה היה אופייני לנתי שתמיד שאף לתת, לתרום ולעזור, הוא לא היה מוותר עד אשר השיג את מטרותיו."

נתי היה אדם רציני מאוד ומסור לעבודה ועורר אמון במפקדיו וכן בפקודיו.

נתי המשיך להילחם על כך ולבסוף שובץ לתפקיד קשר"ג (קצין קשר גדודי) בגדוד טנקים בחטיבה 188 ברמת הגולן. כעשרה ימים לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים עבר נתן לבית הספר לשריון לשרת בתור סגן מפקד מדור הקשר. בעת ביצוע החפיפה עם קודמו בתפקיד שניהם ירדו עם החטיבה לסיני ושם השתתף נתי בקרבות הבלימה וההבקעה על גדות תעלת סואץ, בתפקיד סגן מפקד פלוגת הקשר של חטיבה 460.

ביום כ"ב בתשרי תשל"ד ב-18 באוקטובר 1973 נפגע נתן ונהרג בעת שיצא לחלץ את אחד מחייליו ששמו ויקטור חרבון ויחד עימו נהרג סרן אילן שמעיה ז"ל.

נתן נהרג מהפגזת קטיושות כבדה סמוך לגשר שהקימו כוחותינו על תעלת סואץ בחצר מעוז "מצמד" ליד האגם המר. הוא הובא למנוחות בבית העלמין במושב בית חנן.

לאחר נפילתו הועלה נתי לדרגת רס"ן.

השאיר אחריו אם.

משפחתו של נתי בחרה להנציחו בחדר שהוקם על שמו באתר הנצחה לחללי חיל הקשר בעיר יהוד.

החברים מספרים:

"למרות התקופה הקצרה שהספיק נתן לשרת עימנו התבלט מיד בתכונותיו הנפלאות, כשהוא מוכיח בלחימתו אומץ-לב רב, דבקות במשימה ודאגה כנה לחיילים."

(קטע ממכתב התנחומים לאם השכולה אשר כתב מפקדו של נתי סא"ל יחיאל שחר)

17/10/73

"אמא שלום!

כרגיל כותבים וזה כמובן סימן טוב

סימן שהכל בסדר ומרגישים מצוין.

נדמה לי שכתבתי לך שחסר לי ציוד אישי

כגון תחתונים וגופיות רבים

אם תשלחי לי הכל בהקדם זה

יעזור לי מאוד אנא שילחי לי שניים\שלוש

זוגות מכל דבר

חוץ מזה לא חסר דבר מקבלים סיגריות ממתקים ושאר דברים המנעימים

את הזמן (טרנזיטורים וכד')

את הכתובת תמצאי מאחור שימי לב טוב

למספר הדואר הצבאי 2040

שלום ולהתראות בקרוב, נתן."

(מכתב שכתב נתן לאימו יום לפני נופלו)

"עוד יום לפני כן, ביום חמישי, הגיע נתן מהצבא בשעה מאוחרת כשהוא טרוד ומודאג. למחרת, ביום שישי קם מוקדם מאוד ומיהר לחזור לבסיס, אבל הבטיח לי שיחזור מוקדם כדי להעביר את תיבות השדה לפרדס. אני זוכרת שיצא מהבית ואחרי דקות מספר חזר כי חשב ששכח דבר מה, נכנס למטבח, ומיהר שוב לצאת. בצאתו הספיק לומר לי את ברכת הפרידה שהייתה שגורה בפיו: "ביי מס". זו הייתה הפעם האחרונה ששמעתינו אומר לי "ביי מס".

(מתוך סיפוריה של אימו דבורה לאחר נפילתו).

סרן אילן שמעיה ז"ל

סרן אילן שמעיה ז"ל

אילן שמעיה, בנם הקטן של נעמי ושלוש שמעיה.

אילן נולד ב-6 באוקטובר 1949 בעיר ירושלים.

איבד את אחיו שמעון הבכור בצעירותו, דבר אשר הכה הלם כבד במשפחה וגרם לכך שאחיותיו גידלו אותו כי הוריו לא הכילו את הכאב העז.

אילן היה ילד עקשן ושובב שנחבל לעיתים קרובות בילדותו.

בגיל 10 עבר לגור בקיבוץ אשדות בביתה של תמר אחותו.

אילן אהב ספורט ושילב עבודה עם לימודים. אהב לעבוד בשדה.

בהיותו בן 14 חזר להתגורר בבית הוריו ולמד בבית הספר המקצועי כ"ח, היה תלמיד מסודר וחרוץ בעל שמחת חיים שופעת.

אילן המשיך להתעסק בספורט הצטיין בכדורסל והיה חבר בנבחרת ימק"א.

בנובמבר בשנת 1967 התגייס אילן שמעיה לצבא הגנה לישראל, הוצב בחיל הקשר ושימש כמדריך.

אילן היה מדריך מעולה. הוא יצא לקורס הקצינים וסיים כחניך מצטיין. שובץ להיות כקשר"ג (קצין קשר גדודי) בסיני.

בסיום תפקידו הראשון כקשר"ג חזר לעולם ההדרכה. במסגרת שירותו עבר אילן קורס צניחה.

בזמן שירותו הצבאי כקצין אילן נשא לאישה את זיוה, אשר גרה בכפר ורבורג.

בשנת 1973 פרצה מלחמת יום הכיפורים, מלחמה אשר המדינה לא צפתה לה מראש. מלחמה קשה מאוד שעברה על מדינת ישראל.

כשפרצה המלחמה היה אילן עם יחידתו בסיני- ניהל את יחידת הקשר והפעיל את מערכות השליטה בקרב.

בכ"ב בתשרי תשל"ד, ה-18 באוקטובר 1973 נהרג אילן שמעיה עת שירת כסגן מפקד פלוגת הקשר בחטיבה 460 מהפגזה כבדה של קטיושות באזור הגשר של תעלת סואץ, נהרג יחד עם עמיתו לקרב נתן פישמן בעת שניסה לחלץ חייל מפלוגת הקשר בשם ויקטור חרבון נהג הזחל"מ אשר נפגע כאשר אינו יכול ללכת על רגליו כיון שנפצע בשתי ידיו.

יום זה בו אילן נהרג על פי התאריך העברי זהו יום השנה לנפילתו של אחיו הבכור שמעון ז"ל.

אילן הובא למנוחות בבית העלמין הצבאי בהר הרצל למרגלות קברו של אחיו שמעון ז"ל, מקום שנהג לבקר לעיתים קרובות בחייו.

אילן השאיר אחריו הורים, אחיות, אח, אישה ובת שנקראת על שמו- אילנה שנולדה לאחר נפילתו.

לאחר נופלו הועלה אילן לדרגת סרן.

המשפחה מספרת

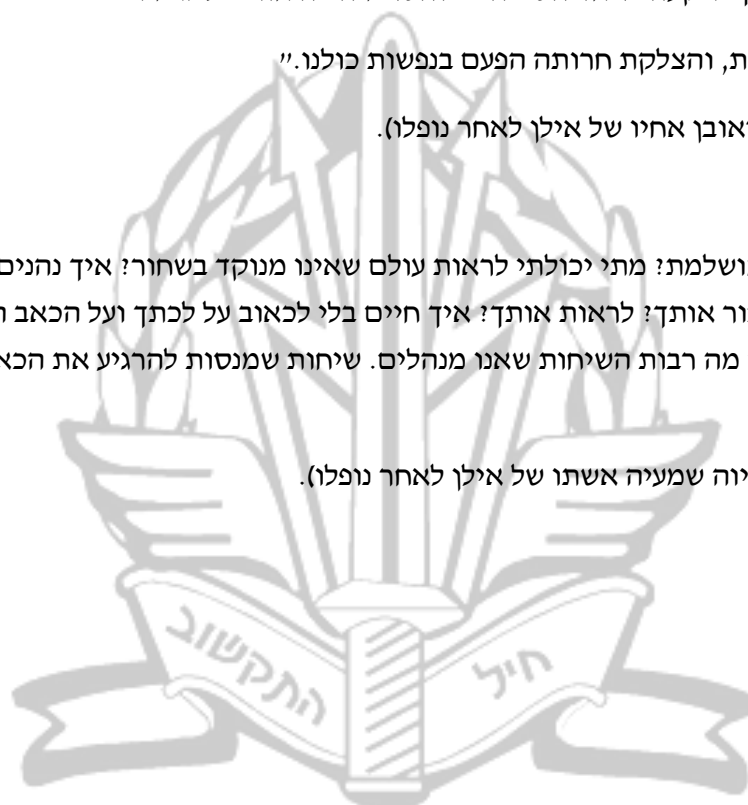
"הפעם במרחק גדול מהבית החלטת ללכת על גדר אבן, שעליה הייתה מוצבת שכבת ברזל שקצותיה מחודדים. מעדת וזרועך נתקעה באחד השיפודים והשאירה בה חותם למזכרת.

מפצעך האחרון לא קמת, והצלקת חרותה הפעם בנפשות כולנו."

(מתוך המכתב שכתב ראובן אחיו של אילן לאחר נופלו).

"מתי שמחתי הייתה מושלמת? מתי יכולתי לראות עולם שאינו מנוקד בשחור? איך נהנים בצורה שלמה? איך חוגגים חג בלי לזכור אותך? לראות אותך? איך חיים בלי לכאוב על לכתך ועל הכאב העצום שהשארתי אצלי. רק שנינו יודעים מה רבות השיחות שאנו מנהלים. שיחות שמנסות להרגיע את הכאב, העצבות, את האין ואת הגעגוע."

(מתוך מכתב שכתבה זיוה שמעיה אשתו של אילן לאחר נופלו).

סג"ם אברהם פרידריך ז"ל

אברהם-יוסף בנם של רחל ואריה פרידריך.

אברהם נולד ביום ט"ו בתשרי תשי"ד ב-24 לספטמבר 1953 בעיר תל אביב.

הוא למד בבית הספר היסודי "גרץ", המשיך את לימודיו בבית הספר התיכון המקצועי "אורט יד סינגלובסקי" וסיים לימודיו במגמה של טלפון וטלגרף.

אברהם הידוע בכינויו רמי זכור למוריו וחבריו כנער בולט בנדיבותו הטובה, ובנטייתו לתעלולים. בדברים לזכרו ציינו מנהל בית הספר והמחנך את צניעותו, את נימוסיו וערכיו, שהיו משולבים באהבת החיים. אברהם הודה באומץ לב בכל מעשה שובבות שעשה. אברהם אהב מאוד את עולם המוסיקה, אהב לנגן על גיטרה ובזמן הפנוי שלו הרבה להאזין לתקליטים, היה לו אוסף רחב של תקליטים אביו היה מספר עליו כי נהג להתפנק מידי יום שישי בתקליט חדש שאהב לאוסף.

אברהם הרבה בקריאת ספרי שירה ובתרגום שירה מאנגלית לעברית, אברהם אהב גם לצייר. כל האהבות שלו מעולם לא מנעו ממנו לעסוק בספורט ובפיתוח הגוף, אחיו וחבריו אף היו מכנים אותו כ- "בריון".

אברהם היה חבר באגודת "מכבי" תל אביב ושיחק בכדורסל. הוא גם התאמן בהרמת משקולות במכון לפיתוח גופני.

בשנת 1970 השתתף אברהם במירוץ "אוניברסיטת תל אביב".

להוריו של אברהם, לאחיו ולגיסתו היה קשור באופן מיוחד. הוא היה גאה מאוד בהוריו ובשושלת היוחסין שלהם- משפחת רבנים שנשפתה בשואה.

היחסים עם הוריו היו קרובים מאוד ונבנו על כבוד הדדי רב. אחיו משה הוא נכה צה"ל ואברהם השתדל להיות במחיצתו לעיתים קרובות ככל האפשר, כדי לעזור לו בלימודיו באוניברסיטה.

אברהם היה נער חברותי מאוד וכבר בימי בית הספר פינה מזמנו לארגון מפגשים חברתיים. הוא אהב לגרום נחת לסובבים אותו.

לאחר שסיים את לימודיו בבית הספר המקצועי ולפני גיוסו לצה"ל, החל לעבוד בשעות הערב למד והתכוון לבחינות הבגרות.

אברהם פרידריך התגייס לצבא הגנה לישראל בתחילת פברואר בשנת 1972.

הוריו וחבריו רצו מאוד שישתתף במקצועו- טכנאי תקשורת. הם לא יכלו להבין מדוע בחר שיכול לשרת בצבא בתנאים נוחים מתעקש לחפש לעצמו צרות.

אברהם בעקשנותו, השאיר בבוקר לפני צאתו ללשכת הגיוס פתק בבית: "אמא ואבא, אני מבקש את סליחתכם, אבל אני עושה את מה שאני מבין".

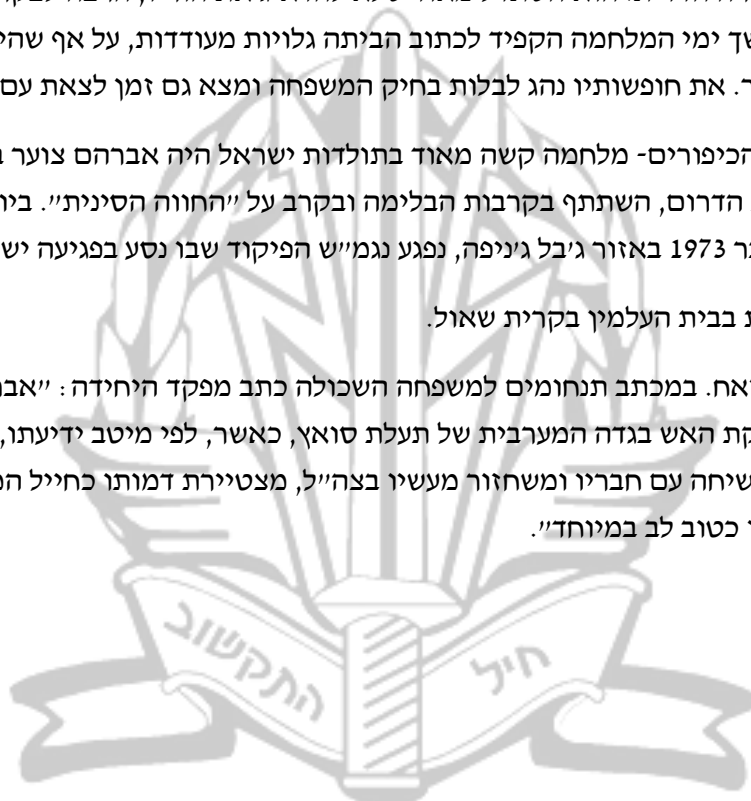
הוא התנדב לשרת בסיירת "חרוב". לפני גיוסו עמד אברהם בהצלחה במבד"קים לקורס טיס, אך אמר כי ברצונו להיות עם מיטב הנוער שבצנחנים. לאחר חצי שנה נאלץ אברהם לעזוב את הסיירת מסיבות רפואיות והוצב לשרת בחיל הקשר.

אברהם התעקש ללכת לקורס הקצינים וכמובן אותו סיים בהצלחה, על אף מגבלותיו הגופניות והרפואיות. מתקופת שירותו בצה"ל זכור אברהם כחייל הבא לעזרת חבריו וכראשון המתנדבים לכל משימה.

ביחידתו היה סמל לעזרה הדדית. הוא השתדל מאוד שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית, לטלפן או לשלוח גלויות. גם במשך ימי המלחמה הקפיד לכתוב הביתה גלויות מעודדות, על אף שהיה בגזרות הלחימה הקשות ביותר. את חופשותיו נהג לבלות בחיק המשפחה ומצא גם זמן לצאת עם חבריו.

כשפרצה מלחמת יום הכיפורים - מלחמה קשה מאוד בתולדות ישראל היה אברהם צוער בקורס קציני קשר. הוא לחם בחזית הדרום, השתתף בקרבות הבלמה ובקרב על "החוזה הסיניתי". ביום כ"ג בתשרי תשל"ד ב-19 באוקטובר 1973 באזור ג'בל ג'ניפה, נפגע נגמ"ש הפיקוד שבו נסע בפגיעה ישירה והוא נהרג. אברהם הובא למנוחות בבית העלמין בקרית שאול.

השאיר אחריו הורים ואח. במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אברהם נפל בקרב ימים מספר לפני הפסקת האש בגדה המערבית של תעלת סואץ, כאשר, לפי מיטב ידיעתו, הגיע לתפקידו האחרון בהתנדבות. משיחה עם חבריו ומשחזור מעשיו בצה"ל, מצטיירת דמותו כחייל המתנדב לכל משימה, הזכור לחבריו כטוב לב במיוחד".

סמ"ר אדמון ששון ז"ל

אדמון ששון בנם של סמיה וחביב ששון.

נולד ביום כ' בתמוז תשי"ב ב-13 ליולי 1952 בראשון לציון.

הוא למד בבית הספר היסודי "רמז" ועקב אהבתו והצלחתו במקצועות הריאליים, המשיך את לימודיו התיכוניים בגימנסיה הריאלית בראשון לציון.

מר ברנשטיין, שהיה מחנכו, סיפר עליו: "צנום ורזה היה אדמון, היו לו עיניים גדולות, יוקדות ופקחיות. שקט היה ומנומס מאוד. תמיד רציני, אך גם חביב וחייכני. אמנם היה חלוש בגופו, אך במה שנוגע למתמטיקה, נמנה עם האריות. הוא אהב להסביר בעיה מעניינת, להדריך את חבריו בפתרון תרגיל מסובך, ובהפסקות בילה ליד הלוח ופתר תרגילים. חבריו אהבו אותו וכיבדו את דעותיו".

לאדמון היו תחביבים רבים: במכון ויצמן למדע שברחובות למד והרחיב את אופקיו בתחום המתמטיקה, היה חבר בקן התעופה המקומי, נהג לבנות דגמי דאונים וחלומו הגדול ביותר היה להיות טייס. בשעות הפנאי אהב גם אמנות ונהנה לצייר.

אדמון גויס לצבא הגנה לישראל בפברואר 1972 והוצב בחיל הקשר.

את חלומו להיות טייס, לא יכול היה להגשים בגלל מצבו הרפואי. הוא ביקש להצטרף לעתודה האקדמית, אך זה לא הצליח. בין הקורסים שאלהם הוסמך עבר קורס למפעילי טלפרינטר ורדיו, קורס נט"ר וקורס מדריכי מקצועות חש"ן.

אמו מספרת כי הקדיש זמן ומאמצים רבים בצבא, וכאשר הגיע הביתה "רק רצה לישון", כדבריה.

במלחמת יום הכיפורים אחת המלחמות הקשות ביותר שעברה מדינת ישראל לחם עם יחידתו בחזית הדרום.

התאריך כ"ה בתשרי תשל"ד ב-21 לאוקטובר 1973 יצא עם יחידתו לפעילות מבצעית באזור פאיד, בגדה המערבית של התעלה.

רכבו של אדמון עלה על מוקש והוא נהרג.

אדמון הובא למנוחות בבית העלמין בהר הרצל שבירושלים.

אדמון השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות, כשהוא רק בן 21. לאחר נפלו הועלה לדרגת סמל- ראשון.

לאחר מותו מפקדו כתב למשפחתו: "אדמון שירת ביחידה תוך מסירות רבה, ומילא תפקידים אחראיים ביותר. הוא השקיע הרבה ממרצו ומיזמתו מעל ומעבר לנדרש, היה אהוד ומקובל על כל חבריו".

חייו ומותו מונצחים במספר אתרים ברחבי הארץ:

אנדרטה לזכר בני העיר שנפלו במערכות ישראל- ראשון לציון

אנדרטה לחללי הגימנסיה הריאלית ראשון לציון

אנדרטה לבני שיכוני המזרח שנפלו במערכות ישראל- ראשון לציון

יד לשריון- לטרון

אתר הנצחה לחללי חיל הקשר והתקשוב- יהוד.

אתר הנצחה לחללים עובדי משרד החקלאות ובני משפחות עובדים- צומת בית דגן.

בית יד לבנים- ראשון לציון.

סמ"ר גלוקנברג אריה ז"ל

אריה, בנם של ברוניה וטוביה גלוקנברג.

אריה נולד ביום ראשון, בחשוון תשי"ד, ב10 באוקטובר 1953

בוורוצלב שבפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957.

- 25 -

השלמת תקשוב – מגמה מבצ

אריה למד בבית הספר היסודי על שם וויצמן בהרצליה ולאחר מכן המשיך את לימודיו בבית הספר התיכון "אורט" בהרצליה ובבית הספר "אונים" בכפר סבא ולאחר מכן השתלם בבית הספר הטכני של חיל האוויר בחיפה.

בתקופת הלימודים התעניין אריה מאוד במקצועות הטכניים והשתלם בהצלחה רבה במקצוע טכנאי-קשר.

בילדותו היה שובב והשתלב היטב במשחקיהם של הילדים בשכונות. חבריו כינוהו "גלוק", ראו בו כמנהיגם וקראו לו "מלך השכונה".

אריה היה אדם בעל חוש הומור והרבה לספר בדיחות ולעשות שמח בקרב הסובבים אותו, תמיד היה מעודד את חבריו ותמיד היה שם בשביל חבריו כאשר הצטרכו אותו.

בצעירותו, אריה היה חבר בתנועות "הנוער העובד", "מכבי" וב-"צופים" ואהב מאוד להשתתף בפעולות מטעמן של התנועות כמו- מסעות, צעדות ומרוצים.

אריה הקדיש זמן רב לספורט, אהב גם להאזין למוסיקה ובעיקר לז'אנר הקלאסי. הוא היה מנגן במגוון כלים שונים, אהב בעיקר לנגן בפסנתר.

אריה רצה מאוד להיות טייס וניגש למבדקי טייס ועמד בהם בהצלחה בשלב הבחינות הפסיכוטכניות, אך מפאת ליקוי-ראייה לא התקבל אריה לקורס.

ביוני 1971 התגייס אריה לצבא הגנה לישראל והוצב בחיל הקשר.

לאחר סיום הטיروנות ולאחר שהשתלב בקורס טכני ובקורס לערכות קשר, נשלח ליחידת קשר אוגדתית ואחר כך הוצב ליחידת הקשר בבית הספר לשריון והוענקה לו דרגת סמל ביחידה.

אריה היה קשור ומסור מאוד לבני משפחתו. כשאביו היה מאושפז בבית החולים אריה אינו זז ממיטתו ימים רבים.

אריה תמיד הקפיד לכתוב מכתבים לבית ולבקרם בחופשותיו מהצבא, היה לו חשוב שהוריו לא ידאגו לו.

בשנת 1973 פרצה מלחמת יום הכיפורים. מלחמה קשה מאוד שהייתה למדינת ישראל.

במלחמה, השתתף אריה בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. הוא לחם עם יחידתו בגזרה המרכזית של תעלת סואץ ועבר איתה אל הגדה המערבית.

ביום כ"ב בתשרי תשל"ד, ב-18 לאוקטובר 1973 פרץ קרב וחברו של אריה נפצע בו. אריה רץ לעזרת חברו ונפגע בהפגזת קטיושות לצד גשר הפריצה.

הוא הועבר לבית החולים ומת מפצעיו באותו היום.

אריה הובא למנוחות בבית העלמין בהרצליה. השאיר אחריו הורים ואחים.

לאחר נפלו הועלה אריה לדרגת סמל ראשון- סמ"ר.

החברים מספרים

"אריה היה אהוד, הן על חבריו ביחידה והן על מפקדו. הוא היה חייל מצטיין וחבר נאמן".

(מתוך מכתב תנחומים למשפחה השכולה שכתב מפקדו של אריה).

"אריה שירת ביחידת שריון והצטיין במילוי תפקידו. הוא היה מוותיקי החיילים ביחידה ותרם רבות מניסיונו האישי, מבקאותו המקצועית ומאישיותו. הוא מילא תפקידים אחראיים רבים והשפיע על הכל באופיו ובתכונותיו".

(מתוך מכתב שכתב עליו מפקדו בזמן הענקת דרגת הסמל ביחידת השריון).

סמל אברהם יואב ז"ל

יואב, בנם של גוהר וציון אברהם.

יואב נולד בשנת תש"ח- 1948 בחלב'ה שבעירק ועלה עם משפחתו לארץ בשנת תשי"י 1950.

יואב נקרא על שם אחיו, אשר יצא בשנת 1948 לארץ ישראל בכדי להשתתף במלחמת העצמאות ונהרג בדרכו לארץ.

יואב למד בבית הספר היסודי- "בר אילן" בעיר מגוריו בכפר סבא. לאחר מכן למד שנתיים בבית הספר החקלאי במקווה ישראל.

לאחר שיואב החליט שהעתיד שלו זה תחום האלקטרוניקה, למד בבית הספר "מוסינזון" במגדיאל ובבית הספר הטכני של חיל האוויר.

יואב גדל בבית מסורתי יהודי וכל ימיו נשאר נאמן למנהיגי ישראל.

יואב היה ידוע באהבתו העזה לעם ולמדינה והכיר בחשיבות הרעיונות של התנועה הציונית.

יואב רחש בוז לאנשים שעזבו את ארץ ישראל וסרב גם כן לצאת ממנה גם אם זה לתקופה קצרה לצורך טיול.

יואב היה נער שובב אהב לעשות מעשיי קונדס אך תמיד ידע לשמור על גבולות הטעם הטוב. היה לו חוש הומור מצוין, היה אדם עם המון שמחת חיים, צניעות ובעל יחסי אנוש.

יואב תמיד עודד את חבריו והיה שם כאשר הצטרכו אותו, היה תמיד משרה סביבו אווירה טובה.

יואב רכש חברים טובים רבים בזכות קסמיו האישיים כל זאת בגלל הטוב לב והאהבה שנתן. היה מקובל בכל חוג חברתי. יואב היה אדם בעל כוח רצון חזק ושאף תמיד להצליח בדרכים שבחר- בדרכו שלו.

יואב היה אדם סקרן תמיד השתדל להעשיר את הידיעות שלו בתחומי המתמטיקה והאלקטרוניקה, והיה עוסק בפתרון בעיות מתמטיות גם בשעות הפנאי בגלל אהבתו למקצוע.

חבריו זוכרים אותו כבעל ידע רחב והבנה בספרות, בהיסטוריה של העם היהודי ושל מדינת ישראל ובתחומי מדיניות וכלכלה.

המחסור בהשכלה פורמאלית לא מנעה את התקדמותו בחיים ורצונו העז יצר לו מעמד חזק.

באוקטובר 1966 התגייס יואב לצבא הגנה לישראל והוצב לשרת בחיל הקשר.

יואב הוכשר כטכנאי קשר ונשלח לשרת בגדוד טנקים בחטיבת השריון 7.

במהלך שירותו השתתף בקרבות מלחמת ששת הימים והיה מועמד לקבלת ציון לשבח. הוא הצטיין באומץ לב רב באחד הקרבות הקשים שהיו לכיבוש מתחמי צומת רפיח. בקרב נפגע אחד הטנקים של הפלוגה והטען קשר נפצע, בעקבות כך יואב זינק לטנק ומילא את תפקידו של הפצוע למרות שלא עבר הכשרה מתאימה לכך.

יואב נלחם כטנקיסט עד שהטנק נפגע שנית ואז חבש את מפקד הטנק שנפצע והעביר אותו לתחנת איסוף הפצועים.

אחרי שהסתיימה המלחמה עשה בסיני בתקופה הקשה של מלחמת ההתשה, השתתף בפעולות מבצעיות רבות כשבאותה התקופה שורר מתח שמספר הנפגעים בה רב ומספר החופשות מועט מאוד. יואב היה מעודד את חבריו אהב לצחוק ולהשרות אווירה טובה ולא איבד את חוש ההומור ועליותו.

יואב היה שומר על קור רוח גם בשעות קשות תחת הפגזות והצלפות התכופות של המצרים.

באוקטובר 1969 שוחרר יואב מהשירות הסדיר והוצב לגדוד סיור חיל השריון כטכנאי קשר. לאחר השחרור יואב התחיל לעבוד בקריה למחקר גרעיני (קמ"ג) בנגב. יואב עבר להתגורר בבאר שבע יחד עם אישתו וביתו. יואב הסתפק במועט ומצא את אושרו בקרב משפחתו.

יואב השלים בתקופה זו בכוחות עצמו את בחינות הבגרות ועמד בהן בהצלחה. נרשם ללימודים בטכניון והתכונן שם לגשת לבחינות הכניסה.

את חלומו ללמוד לימודים אקדמאים לא הגשים.

בשנת 1973 פרצה מלחמת יום הכפורים, מלחמה קשה מאוד שעברה במדינת ישראל. בה השתתפה יחידתו של יואב בקרבות הבליומה וההבקעה נגד המצרים בסיני.

ביום כ"ב בתשרי תשל"ד ב18 באוקטובר 1973 נפגע יואב בהפגזה שהונחתה על חיילנו באיזור שצלחו כוחותינו את תעלת סואץ.

הוא הובא למנוחות בבית העלמין בכפר סבא.

יואב השאיר אחריו- אישה- רחל, בת- יפעת, הורים, שתי אחיות ואח.

החברים מספרים

"בנכם רב"ט יואב ז"ל שירת ביחידת שריון ומילא תפקידו במסירות רבה ובהצטיינות. למרות הזמן הקצר שהספיק לשרת ביחידתו, התגלה כאיש מקצוע מעולה, אחראי נדבק במשימות שבוצעו." (מתוך מכתב התנחומים שכתב מפקד היחידה של יואב למשפחתו).

לקחים:

לאחר מלחמת יום הכיפורים הופקו לקחי קשר ברמות השונות ע"י מפקדת חיל הקשר ומפקדת גיסות השריון. כאן יתוארו עיקרי הלקחים ברמת החטיבה והלקחים ברמת האוגדה המשפיעים על החטיבה:

- **הקצאת תדרי ת"ג לרשת מבצעים ב' חטיבתית בחד - פס.** לקח זה בא לתת מענה לבעיות חוסר קשר ברשת המבצעים החטיבתית בתג"מ, שנתגלו במהלך הלחימה עקב הטווחים הגדולים שנוצרו בין הכוחות, עקב בעיות מיסוך וכן גם למענה בעת חסימת רשת המבצעים החטיבתית בתג"מ. הקצאת רשת מבצעים ב' חטיבתית בחד-פס חייבה הצטיידות במכשירי חד - פס מ.ק. 106' אשר מותקנו בנגמ"שי הפיקוד, במפח"ט בנגמ"ש המודיעין(בנוסף למכשיר החד-פס שהיה כבר ממותקן לפני המלחמה בנגמ"ש המח"ט לצורך האזנה לרשת

מבצעים ב' אוגדתית בחד – פס), וכן מותקנו מכשירי חד – פס מ.ק. 106א' בנגמ"שי הפיקוד של המג"דים. כמו כן נערכו בדיקות התכנות להתקנת מכשירי חד – פס בטנקי מח"ט ומג"ד.

- **הקצאת רשת מודיעין חטיבתית בתג"מ** לקשר בין קצין המודיעין החטיבתי לבין קציני המודיעין הגדודיים, זאת בעקבות העומס הרב שהיה ברשת המבצעים החטיבתית ושלא אפשר היה לקיים את ניהול הקרב והעברת הפקודות בין המפקדים מחד, והעברת נתוני מודיעין בזמן אמת מאידך.
- **הקצאת רשת בקרת אש גדודית לכל גדוד** לצורך קיום קשר בין הקש"א הגדודי לבין יחידות האש המוקצות לגדוד מעת לעת. בזמן המלחמה היו מוקצים לכל חטיבה שתי רשתות בקרת אש ללא שיוך לגדוד מסוים, דבר שגרם לעומס בשתי רשתות רדיו אלו ואף חמור מכך לטעויות בעת ביצוע ירי לטובת גדוד זה או אחר בחטיבה.
- **הקצאת תדרי תג"מ מעל 60 מג"ה** לרשתות רדיו מבצעים ולעורקי הממסר, מרמת החטיבה ומעלה. בעקבות נפילת שלל לידי צה"ל של רק"ש R-330 מתוצרת רוסית ששימש במלחמה לחסימת רשתות רדיו בתג"מ, רק"ש זה היה בשימוש צבא מצרים וצבא סוריה במלחמת יום הכיפורים. התק"ש היה מסוגל לחסום תדרי תג"מ בודדים בין 60-1 מג"ה בעוד שמכשירי ה-v.r.c שהיו בשימוש צה"ל פעלו בתדרים שבין 30-76 מג"ה. נתון זה לא היה ידוע למודיעין ולחיל הקשר לפני מלחמת יום הכיפורים.
- **לפתח ולהצטייד במכשירי הצפנה למכשירי קשר הרדיו** – לרשתות רדיו נבחרות ברמת החטיבה והאוגדה. בעקבות לקח זה צוידו יחידות השדה בטל 70 החל מסוף שנות ה-70. ראה נספח 7 (ע"מ 98) - קטעים מ"דו"ח האזנה מצרי לרשתות הרדיו של אוגדה 162 וחטיבה 460 ממלחמת יום הכיפורים".
- **הצורך לייצר תק"ש רב תג"מ (תק"ש 169)** ברמת האוגדה שיאפשר ביצוע ממסרים ותיווכים לרשתות האוגדה, וגם לסייע בממסר/תיווך לרמת החטיבה. כמו כן להרחיק מכשירי רדיו קורנים ממפקדת האוגדה ולהקטין את החתימה האלקטרומגנטית של מפקדת האוגדה ו בכך להקשות על האויב לאתר את מיקום המפקדה.
- **הקצאת מ.ק. PRC-25 לכל מ"פ ומג"ד טנקים**. המכשיר הותקן בסל הצריח של הטנק ונועד לשימוש בשעת חירום במקרה של יציאה משימוש של מערכת הקשר הקבועה בטנק, או בשל פגיעות בטנק, השבתתו והצורך לקיים קשר רדיו בעת נטישת הטנק, או בירידה ממנו לצורך תצפית וכדומה.
- **הצורך בהגדלת מספר האפיקים בעורק הרד"ט והצפנתו** בין מפקדת החטיבה לבין מפקדת האוגדה. במלחמה נעשה שימוש בעורק הרד"ט במ.ק. אחד ובטל 401 (4 אפיקים אנלוגיים גלויים) שלא הספיק לצורכי הקשר שבין החטיבה לאוגדה. לאחר המלחמה שודרג עורק הרד"ט שבין החטיבה לאוגדה למ.ק. 200 עם טל 408 (8 אפיקים אנלוגיים גלויים) המאפשר לא רק חיבור בין מרכזית החטיבה למרכזית האוגדה ונ"ל"י בין המח"ט למפאו"ג אלא גם הקצאת נל"נים נוספים בין קציני המטה בחטיבה למקבילם באוגדה. הצפנת עורק הרד"ט

התאפשרה בסוף שנות השבעים ובתחילת שנות השמונים לאחר שהוסבו עורקי הרד"ט למ.ק. 201ג' וטל 410 עם 12 אפיקים ספרתיים והצפנת העורק כולו באמצעות טל 510. אז גם התאפשר להפעיל רכזת חיוג טקטי באוגדה SB3614 עם טלפוני חיוג 427 באוגדה וטל 428 בחטיבה.

- **החלפת זחל"מ הרד"ט בנגמ"ש רד"ט** ששימשו את החטיבות, ישפרו את העבירות של רק"שי הרד"ט ויאפשרו לקצין הקשר החטיבתי להחליט היכן יימצא נגמ"ש הרד"ט במפקדה העיקרית של החטיבה או בחפ"ק החטיבתי, בהתאם לשלבי הקרב השונים.

סיכום:

בעבודתנו, בחרנו להתמקד בפועלה של חטיבה 460 במלחמת יום הכיפורים בשנת 1973. למדנו על חשיבות חיל הקשר כחלק בלתי נפרד מנוהל וניהול הקרב, על ההתמודדות במעבר חד בין שגרה לחירום, הבדיקות, הרק"מ, הציוד, הסד"כ הגדול, כל זאת ועוד הוסיפו על גאוותנו החיילית, על ההבנה כי בלעדי חיל הקשר רציפות השליטה לא מתאפשרת. הבנו את המלחמה הקשה על הקשר שהתרחשה במלחמת יום הכיפורים, ומתוך כל זה ראינו את הדילמות איתן צריך קצין הקשר להתמודד, מאז ועד היום, ומכל זה ניסינו להביא את מורשת החיל לידי ביטוי ע"י תיאור האירועים במלחמה, גבורת חילי הקשר, וכמו כן גבורת אנשי הקשר שנותרו בחיים.

במהלך כתיבת העבודה הבנו שהמלחמה על קיום הקשר היא המלחמה שלנו, ובלי הקשר המלחמה לא תוכל להתקיים. ראינו את תובנות חיל הקשר ממלחמה זו, ביניהן הכנסת המצפינים אל תוך החיל, כאשר תובנה זו בעצם שינתה את פני חיל הקשר מקצה לקצה.

ניתן לראות את התפתחות החיל ממלחמה זו ועד היום במערכות קשר ושליטה ובקרה שונות בחטיבה, בינהן:

- מערכת ה- ROIP המאפשרת השתלטות על מכשירי קשר בצבא כולו, כאשר ניתן לצאת לשידור מכל מ.ק, ע"ב הרשאות בפק"ל ה CCT.
- מערכת ה- VOIP, המספקת טלפוניה אדומה לעיקרית חטיבה.
- מערכת המשואה, המספקת מפת כוחות, סד"כ במרחב, מהלכי קרב וכו'. כמו כן ניתן למצוא את מערכת זו בחפ"קים רגליים ע"ב ערכות השח"ר.
- תג"מ מרחבי המספק קשר רדיו בין יחידות שונות במרחב בעזרת אתרי הקשר, ותג"מ ארגוני המאפשר קשר רדיו בתוך היחידה בשטח.
- אלעד ירוק, המספק רשת רדיו עצמאית, כאשר כל מכשירי האלעד מסתכרנים בינם ובין עצמם וכך יוצרים את הרשת.

עבודה זו הוסיפה ללא ספק נדבך אחר של חיל הקשר, גאוה עמוקה, הבנת התפתחות החיל בעקבות המלחמה, חשיבות הנחלת ההיסטוריה ומורשת החיל לדורות הבאים תוך הנצחת גבורתם של הנופלים.

ביבליוגרפיה:

אתרים:

אתר מאקו- חטיבה 460 במלחמת יום הכיפורים

ויקיפדיה – www.wikipedia.org/wiki/460 חטיבה

www.yadlashiryon.com>show_item

www.givat-brenner.co.il/member.asp?memberID=2377

www.ilan-shmaya.ad-olam.co.il/obituary.aspx?aid=1815

www.izkor.gov.il/halalkorot.aspx?id=94407

www.izkor.gov.il/halalkorot.aspx?id=94321

www.izkor.gov.il/halalkorot.aspx?id=94441

<http://www.izkor.gov.il/halalkorot.aspx?id=95216>

<http://my.ynet.co.il/long/content/xml/memorycandle2013/page/default.aspx?thispage=29&searchs>

http://tikshuv.idf/sites/bahad7/portal/DocLib3avraham_fridrich.aspx

ראיונות:

פגישה עם סא"ל במיל' יוסי סגל

פגישה עם תא"ל במיל' אביהו (סאשה) דיסטלמן

פגישה עם סא"ל במיל' יחיאל שחר

ספרים:

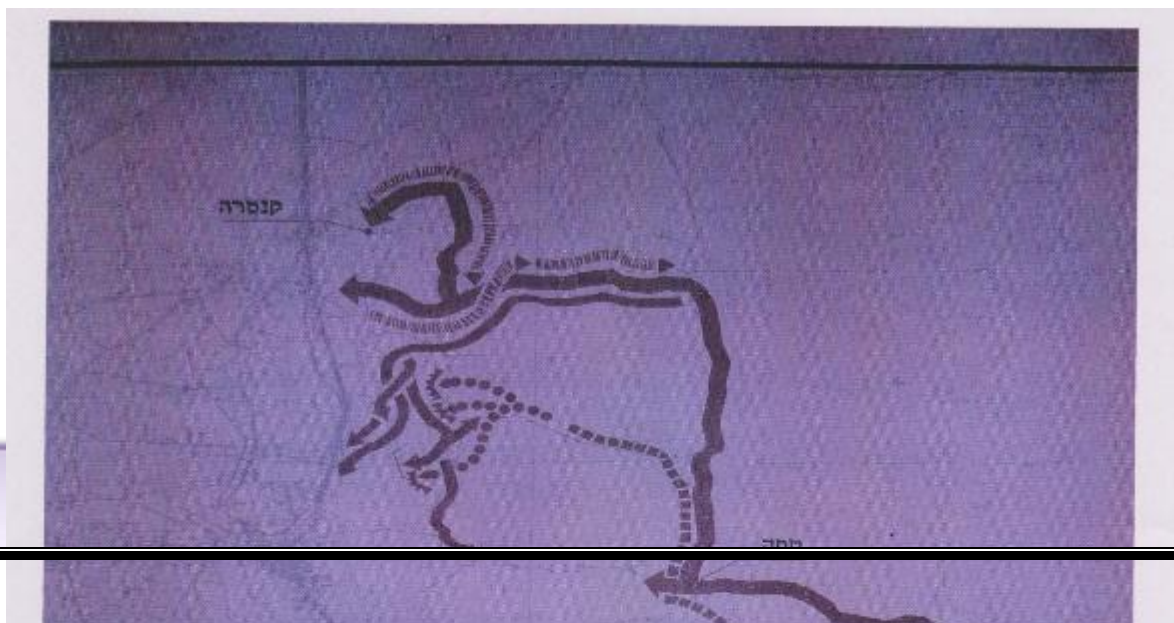
חטיבת בית-ספר לשריון במלחמת יום הכיפורים

הספר-נתן

קטע שכתב תא"ל במילואים אביהו (סאשה) דיסטלמן על נתי בטקס הסרת הלוט מלוח ההנצחה לזכרו של נתי פישמן.

נספחים

1) מרשם הקרב של חטיבה 460 במלחמה:

2) הק"ש (הוראות קשר) בזמן מלחמת יום הכיפורים אוגדה 162:

רשימת הוראות קשר אוגדה 162									
מס' הוראה	שם הוראה	מס' הוראה	שם הוראה	מס' הוראה	שם הוראה	מס' הוראה	שם הוראה	מס' הוראה	שם הוראה
1	הוראה 1	2	הוראה 2	3	הוראה 3	4	הוראה 4	5	הוראה 5
6	הוראה 6	7	הוראה 7	8	הוראה 8	9	הוראה 9	10	הוראה 10
11	הוראה 11	12	הוראה 12	13	הוראה 13	14	הוראה 14	15	הוראה 15
16	הוראה 16	17	הוראה 17	18	הוראה 18	19	הוראה 19	20	הוראה 20
21	הוראה 21	22	הוראה 22	23	הוראה 23	24	הוראה 24	25	הוראה 25
26	הוראה 26	27	הוראה 27	28	הוראה 28	29	הוראה 29	30	הוראה 30
31	הוראה 31	32	הוראה 32	33	הוראה 33	34	הוראה 34	35	הוראה 35
36	הוראה 36	37	הוראה 37	38	הוראה 38	39	הוראה 39	40	הוראה 40
41	הוראה 41	42	הוראה 42	43	הוראה 43	44	הוראה 44	45	הוראה 45
46	הוראה 46	47	הוראה 47	48	הוראה 48	49	הוראה 49	50	הוראה 50
51	הוראה 51	52	הוראה 52	53	הוראה 53	54	הוראה 54	55	הוראה 55
56	הוראה 56	57	הוראה 57	58	הוראה 58	59	הוראה 59	60	הוראה 60
61	הוראה 61	62	הוראה 62	63	הוראה 63	64	הוראה 64	65	הוראה 65
66	הוראה 66	67	הוראה 67	68	הוראה 68	69	הוראה 69	70	הוראה 70
71	הוראה 71	72	הוראה 72	73	הוראה 73	74	הוראה 74	75	הוראה 75
76	הוראה 76	77	הוראה 77	78	הוראה 78	79	הוראה 79	80	הוראה 80
81	הוראה 81	82	הוראה 82	83	הוראה 83	84	הוראה 84	85	הוראה 85
86	הוראה 86	87	הוראה 87	88	הוראה 88	89	הוראה 89	90	הוראה 90
91	הוראה 91	92	הוראה 92	93	הוראה 93	94	הוראה 94	95	הוראה 95
96	הוראה 96	97	הוראה 97	98	הוראה 98	99	הוראה 99	100	הוראה 100

רשימת הוראות קשר אוגדה 162									
מס' הוראה	שם הוראה	מס' הוראה	שם הוראה	מס' הוראה	שם הוראה	מס' הוראה	שם הוראה	מס' הוראה	שם הוראה
1	הוראה 1	2	הוראה 2	3	הוראה 3	4	הוראה 4	5	הוראה 5
6	הוראה 6	7	הוראה 7	8	הוראה 8	9	הוראה 9	10	הוראה 10
11	הוראה 11	12	הוראה 12	13	הוראה 13	14	הוראה 14	15	הוראה 15
16	הוראה 16	17	הוראה 17	18	הוראה 18	19	הוראה 19	20	הוראה 20
21	הוראה 21	22	הוראה 22	23	הוראה 23	24	הוראה 24	25	הוראה 25
26	הוראה 26	27	הוראה 27	28	הוראה 28	29	הוראה 29	30	הוראה 30
31	הוראה 31	32	הוראה 32	33	הוראה 33	34	הוראה 34	35	הוראה 35
36	הוראה 36	37	הוראה 37	38	הוראה 38	39	הוראה 39	40	הוראה 40
41	הוראה 41	42	הוראה 42	43	הוראה 43	44	הוראה 44	45	הוראה 45
46	הוראה 46	47	הוראה 47	48	הוראה 48	49	הוראה 49	50	הוראה 50
51	הוראה 51	52	הוראה 52	53	הוראה 53	54	הוראה 54	55	הוראה 55
56	הוראה 56	57	הוראה 57	58	הוראה 58	59	הוראה 59	60	הוראה 60
61	הוראה 61	62	הוראה 62	63	הוראה 63	64	הוראה 64	65	הוראה 65
66	הוראה 66	67	הוראה 67	68	הוראה 68	69	הוראה 69	70	הוראה 70
71	הוראה 71	72	הוראה 72	73	הוראה 73	74	הוראה 74	75	הוראה 75
76	הוראה 76	77	הוראה 77	78	הוראה 78	79	הוראה 79	80	הוראה 80
81	הוראה 81	82	הוראה 82	83	הוראה 83	84	הוראה 84	85	הוראה 85
86	הוראה 86	87	הוראה 87	88	הוראה 88	89	הוראה 89	90	הוראה 90
91	הוראה 91	92	הוראה 92	93	הוראה 93	94	הוראה 94	95	הוראה 95
96	הוראה 96	97	הוראה 97	98	הוראה 98	99	הוראה 99	100	הוראה 100

(3) תמונות מהמלחמה:

ג'יפ הקשר בק"מ 101

יוסי סגל טכנאי חפ"ק ליד תק"ש
 האזנה מצרי בצד המערבי של התעלה

חפ"ק 460 במלחמת יום הכיפורים.

מח"ט 460 בחפ"ק מקבל דיווח

סמח"ט 460

מח"ט 460 צופה על שדה הקרב

מפגש מפקדים

קצין קשר 460 בנגמ"ש מח"ט 460

בית הספר הארצי לתקשוב

ענף מפקדים

השלמת תקשוב

מגמה מבצעית 034

רק"ש 500 מעבדה ניידת בעיקרית
חטיבה בק"מ ה-101

4) האזנה לרשתות הקשר של חטיבה 460 בימי הלחימה הראשונים – חילוץ הצנחנים מהחוזה הסינית.

- <https://www.youtube.com/watch?v=UiFjSE3SQIs> כולל הנחיות קצין הקשר שחר ליחידות משנה.
- <https://www.youtube.com/watch?v=ksfzeAhK0es>
- <https://www.youtube.com/watch?v=7DAFXiCRayU> תאום בין אהוד ברק מג"ד גד 100 למפקד הצנחנים

5) קישור אינטרנט לעדות מח"ט 460 גבי עמיר בוועדת אגרנט. פרוטוקול העדות. בעדות זה נחקר מח"ט 460 בנוגע לכלל הנושאים הנוגעים למלחמה, ביניהם נושא הקשר בחטיבה במהלך במלחמה:

<http://www.archives.mod.gov.il/Pages/Exhibitions/Agranat2/%D7%AA%D7%90%D7%9C%20%D7%92%D7%91%D7%A8%D7%99%D7%90%D7%9C%20%D7%A2%D7%9E%D7%99%D7%A8%20-%D7%9E%D7%97%D7%98%20460/index.html>

בית הספר לשריון במלחמת יום הכיפורים: (6)

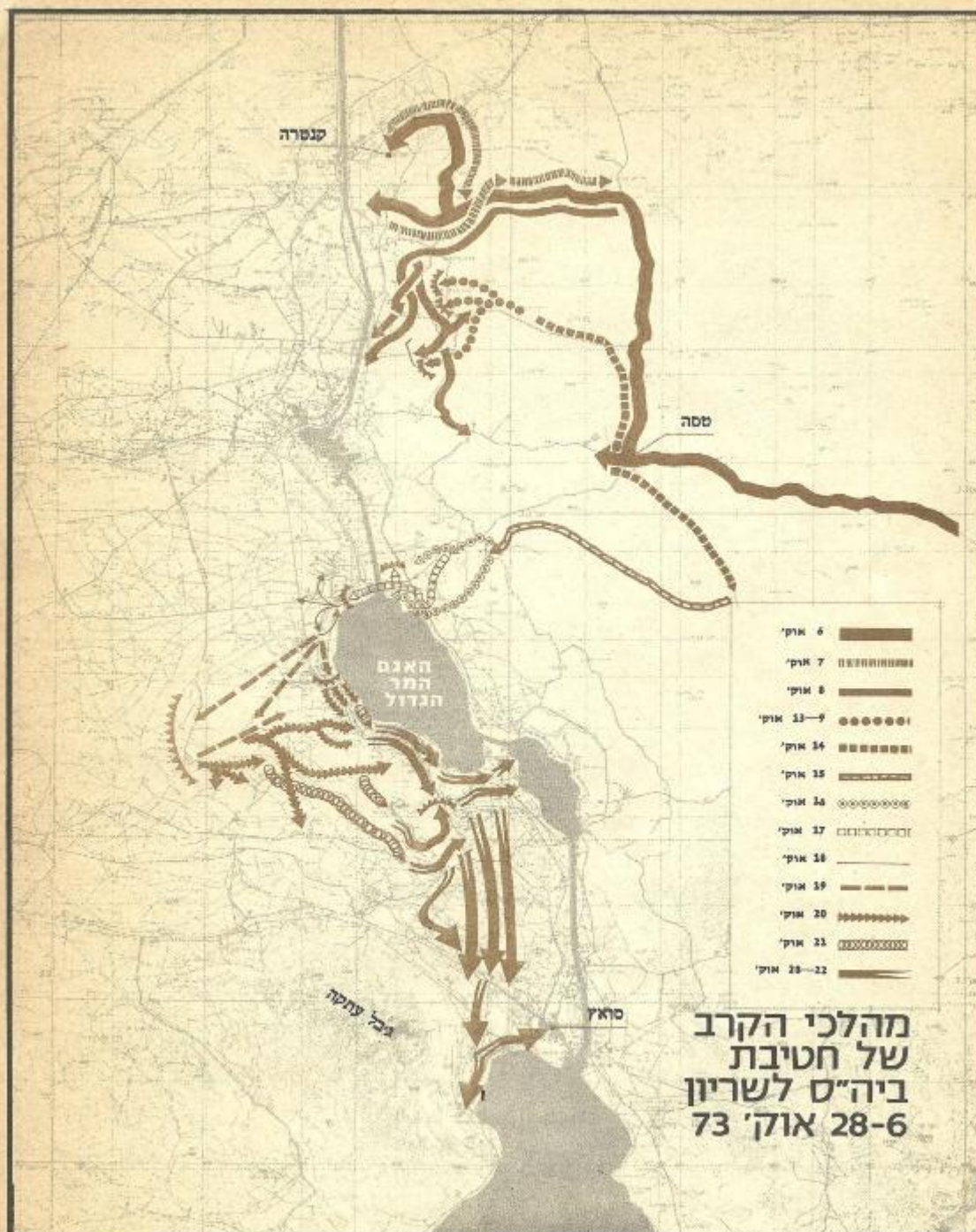
חטיבת בית-הספר לשריון במלחמת יום הכיפורים

ויכוח החומר - יהודה של
 עיבוד - עמוס עוז
 עיצוב - יורש

מוגבל, פנימי, לא לפרסום

הודפס באמצעות דפון חינוך ראשי והוצאה לאור/משרד הביטחון בדפוס "כרמל" בע"מ, ת"א - אוקטובר 1975

תבוא

הפירדאן, פירצת דוור-סואר, תעלת המים המתוקים, ג'ניפה, איזור פאיד, העיר סואץ ונמל אל-עדאביה הם כמה מן הנקודות היותר-מוכרות במסלול ארוך, נפתל ומפרך זה. במרוצת שמונה עשר יום התמודדה החטיבה עם עוצמת אויב רבה ממנה לאין שיעור בכמויות ובעוצמת-אש, תחילה מן הארמיה המצרית השניה, ולאחר מכן – מזו השלישית. אין זה סיפור שכולו שטט-נצחון: לא פעם ספגו כוחות החטיבה נזלות מכות, לא פעם נאלצו להתקפל לאחור, אבל אף פעם לא הובאה החטיבה לידי אפיסת-כוחות ולא הוצאה ממעגל הלחימה.

בחוברת זו יסופר סיפור-לחימה של החטיבה מיום ליום, לעתים – משעה לשעה, ובכמה מקומות גם מרגע לרגע. עם זאת, אין ולא ייתכן „סיפור מלא וממצה" של פרשת-לחימה מעין זו, לכן רמת הפירוט של הסיפור איננה אחידה. אירועים מסוימים זוכים לתיאור נרחב יותר מאשר אחרים. זאת – משום שלא ייתכן תיאור מלא ובלתי-סלקטיבי.

בכמה מקרים יש חילוקי-דעות בין המקורות השונים לגבי פרטים, סד"כים, שעות, אירועים וכו'. מגבלות הזכרון האנושי, ובמיוחד אחר – מגבלות היקפה של החוברת, גרמו לכך שהתיאור בכללו הוא בגדר תמצית, חתך, הדגמה וסיכום של האירועים. את הבטחה האמיתית של הדברים נוסא כל לוחם בליבו, והחוברת לא באה אלא להזכיר, להמחיש ולשרטט את קווי-המתאר של פרשת תושיתה וגבורתה של החטיבה במלחמת יום הכיפורים.

● לאוגדות, חטיבות, גדודים, פלוגות וכוחות אחרים נקרא על שם מפקדיהם, ובדרך כלל – בשם הפרטי של המפקדים „חטיבת גבי", „גדוד עמיר", „גדוד אהוד" וכו' – פרט למקרים שבהם מצאנו ליכון להשתמש בשמות משפחה („חטיבת קרן", „אוגדת אדן" וכו'). הדרגות הן כפי שהיו בימי המלחמה (אל"מ גבי, סא"ל עמיר וכו') – פרט לדרגותיהם של הנופלים.

● כדי להבחין בין גדוד מצנע שבפרק הראשון לבין הגדוד במיקוד לפידות שאורגן מחדש על בסיסו יכונה האחרון בשם „כוח לפידות".

● בדרך כלל אוזכרו צירים ואתרים הן בשם-הקוד שלהם עפ"י מפת „סריס" והן בתיאור כללי של מיקומם הגיאוגרפי (למשל: איזור „חזיון" במבואות גשר הפירדאן).

תוך שמונה עשר ימי לחימה שיכלה החטיבה למעלה ממאה לוחמים ומאות מאנשיה נפצעו.

החטיבה מרכינה את דגלה לזכר הנופלים, וניצבת כשהיא איתנה, מנוסה ודרוכה לקראת העתיד.

5

סיפורה של חטיבת בית-הספר לשריון במלחמת יום הכיפורים הוא סיפור-לחימה מופלא ועקוב מדם. מיום מרוץ הקרבות ועד שוך האש נלחמה החטיבה כמעט ללא הפוגה כשהיא נושאת ברציפות בעול הבלימה והתקפות-הנגד, הבקעת המסדרון אל ראש-הגשר, עליית תעלת סואץ וההסתערות דרומה ומערבה בואכה סואץ ועדאביה.

בכמה מקרבות-הבלימה והתקפות-הנגד מול כוחות אויב עדיפים לאין שיעור, עמדה החטיבה במצבים קשים ואף קריטיים. חרף זאת, עמדו לה כוחה ורוחה למלא תפקיד מוחץ בשלב-הלחימה האחרון ולקחת חלק חיוני בהשמדת כוחות אויב ובסיסי טילים מעבר לתעלת סואץ ובכיתור הארמיה השלישית המצרית. סיפור-לחימתה של חטיבת בית-הספר לשריון שנקראה „חטיבת גבי", הוא סיפור מורכב ולעתים אף מסובך: זירת-עלילותיה משתרעת מקנטרה שבצפון ועד אל-עדאביה שבדרום. במרוצת המלחמה חלו שינויים כמעט יום-יומיים בסדרי-הכוחות של החטיבה. גדודים וכוחות-משנה הצטרפו אליה והופרדו ממנה לסירוגין במסגרת אוגדת האלוף אדן (אשר תחת פיקודה פעלה החטיבה מאז בוקר ה-7 באוק), ובמקרה אחד אף „הושאל" אחד מגדודיה לסייע לאוגדה שכנה. בסיפורנו נלווה את כוחות-המשנה השונים אך ורק כשהם פועלים במסגרת החטיבה. אבל מן הראוי להדגיש כאן, שאלה מגיבורי הסיפור, הנעלמים, חוזרים ומופיעים בין דפיו – יצאו אמנם מתיאורנו, אך השתתפו בקרבות מרים במסגרות אחרות, סיפורם המלא עוד יסופר.

כשוך האש, הראו לוחות-השעונים של רכב החטיבה תוספת של קרוב לאלף קילומטרים. קנטרה, מרחב

בית-הספר לשריון

בימים כתיקנם מתבססת החטיבה בעיקר על חניכיו ועל סגל-מדריכיו של בית-הספר לשריון. זוהי איפוא חטיבה סדירה (אף כי שונה מחטיבות-שריון סדירות אחרות בשיגרת-חייה, כשהלימודים ממלאים את מקום האימונים והתעסוקה המקובלים בחטיבות אחרות). כוח-האדם שלח הוא מעולה מבחינה מקצועית, מה עוד שערב פרוץ המלחמה נמצאו רוב הקורסים של בית-הספר בשלבי סיומם. מבנה החטיבה בימים כתיקנם מבוסס על שתי מסגרות גדודיות של טנקי סנטוריון (גדוד ראטס ז"ל וגדוד עמיר), גדוד אחד של פטונים (גדוד מצנע), וכן אלמנטים של חרמ"ש, סיור, קשר ומפקדות, כאשר השלמות לתקנים מלאים של חטי' הש"נ מתקבלים מתוך השלמות מילואים שמתגייסים מצוותים ליחידות החטיבה הסדירות בנוהל המילואים המקובל. חטיבת ביה"ס בהרכבה וארגונה לקרב, הופעלה כבר בעבר מספר פעמים באמונים ובפעילות מבצעית. אמנם, פעילות ברמה כלל-חטיבתית היא נדירה משום מחירה, וכן משום הצורך להפסיק ההדרכה הרגילה בביה"ס. אך ברמה הגדודית נערכו אימונים ותרגילים כשבשלבי סיום של קורסי הפיקוד נוצל תרגיל הסיום הן להדרכה והן לתרגול הגדודים. מאידך גיסא, מפקדת החטיבה נטלה חלק בתכנונים מבצעיים והשתתפה במשחקי מלחמה, ובתכנונים מוקדמים נקבע כי במקרה של מלחמה, החטיבה תופעל במסגרת אוגדה (אוגדת אדן).

ובכן, כאמור, בימים כתיקנם בחיי יום יום, החטיבה פעלה כביה"ס לכל דבר, במבנה של קורסים ומוסדות הדרכה בכל הרמות, החל מקורסים בסיסיים ראשוניים ברמת הצוות, בכל סוגי הרק"מ/רכב בחיל השריון ועד רמת הפיקוד הבכירה, קורס מפקדי פלוגות שריון. בתחום הכוננות ללחימה, — ביה"ס על אנשיו, רכבו וציודו הם חטיבה בחרום, דבר שמחייב פעולת ארגון, ציוות וכוננות שהיא מלאכת מחשבת מורכבת ביותר, המטביעה חותמה בחיי יום יום באימונים ובתרגילים. הזיקה שבין הקורסים למדורי ביה"ס בתקופת רגיעה, שונה לגמרי מהארגון בתקופת כוננות, מכך הקשיים בציוותו של ביה"ס והפיכתו לחטיבת שריון לוחמת.

בית הספר לשריון נע לסיני ונערך ללחימה

רקע כללי

ביום שני ה-1 באוקטובר פתח הצבא המצרי בביצוע תרגיל רב-עוצבתי נרחב. היה זה התמרון המקיף ביותר שערך הצבא המצרי מאז מלחמת ששת הימים, אף כי בשום פנים לא היה זה תמרון ראשון בסוגו, כישראל רווחה נטיה שלא לראות בתמרון הקדמה למלחמה. עם זאת, במרוצת הימים הראשונים של חודש אוקטובר נקט צה"ל אמצעי-זהירות מסויימים.

ביום רביעי, ה-3 באוקטובר, הצטברו סימנים אחדים של כוונה התקפית מצד מצרים וסוריה אבל רק ביום שבת, ה-6 באוקטובר, נתקבלו ידיעות מכריעות בודבר מלחמה העומדת לפרוץ בו ביום. המערך המצרי העיקרי היה מורכב משתי ארמיות, "הארמיה השנייה" נפרסה מפורט-סעיד עד דוואר-סואר וכללה למעלה משלוש דיוויזיות חי"ר, דיוויזיה ממוכנת, דיוויזיה משורינת וכוחות אחרים.

מול ריכוז מצרי זה ניצבו מעוזי "קו בר-לב" שנועדו ל"ספיגה ראשונה", — ומאחוריהם — אוגדת סיני שתוגברה ערב יום הכיפורים וכן כוחות אחרים.

5-6.10.73

בית הספר לשריון הופך לחטיבת שריון סדירה

ההחלטה שנתקבלה ערב המלחמה, לפצל את החטיבה ולהפנות את גדוד ראטס ז"ל לחזית הצפון – היתה ראשונה אך בהחלט לא אחרונה בסידרה של שינויים כמעט יום-יומיים בהרכב הכוחות של החטיבה במרוצת המלחמה. (בתקופות שונות כללה החטיבה משניים ועד שבעה (!) כוחות משנה). כבר ביום שני ה-1 באוקטובר נכנסה החטיבה לכוננות בלתי-מוגדרת. החופשות צומצמו והוגבלו. ביום רביעי ה-3 באוקטובר החלה שלישות ביה"ס לשריון לערוך שיבוצים, להרכיב צוותים ולתכנן את העברתם לסיני. אנשי המבצעים הכינו את ה"חפ"ק לפעולה.

למחרת, ביום חמישי ה-4 באוקטובר, נתקבלה פקודת התראה לחסות אנשי החטיבה לסיני. כל השיבוצים הקרביים הושלמו.

בבוקר יום שישי ה-5 באוקטובר הוכרזה כוננות לתזוזת תוך שתי שעות. כל היציאות בוטלו. צוערי הקורס לקציני שריון, צוערי הקורס לקציני קשר וכמה צוותי סנטוריונים ששהו במיתקן-אימונים אחר הוזעקו והגיעו אל בית-הספר. תגבורת של חובשים הגיעה רק למחרת ויצאה מייד להצטרף אל כוחות החטיבה בסיני, וכן גם תגבורת של נהגים.

עם הכרזת הכוננות לתזוזת ניתנה הוראה למתקן את המפקדה העיקרית, לאחר שה"חפ"ק מותקן עוד קודם לכן. בשעה 10.30 הוברר כי גדודו של ראטס ז"ל יופרד מן החטיבה ויוחש צפונה לרמת-הגולן. בפיקוד החטיבה נשארו עתה גדודו של מצנע (6 פלוגות של טנקי פטון) וגדודו של עמיר (4 פלוגות סנטוריונים). שני הגדודים אוישו ע"י חניכים מדריכים מן הקורס לקציני שריון, מקורס מפקדי-הטנקים ומן הקורסים המקצועיים השונים. קורס ה"מ"כים של מדור ה"חרמ"ש התארגן אף הוא לתזוזת אבל האישור לקידומו לסיני נתקבל רק כעבור שעות אחדות. כוח זה, בפיקודו של אריק, הגיע לרפידיים בשבת ה-6 באוקטובר, ועם פרוץ הקרבות היה עדיין בעיצומה של התארגנות.

כל שעות הבוקר של יום שישי ה-5 באוקטובר הוקדשו להתארגנות ולתדריכים. הושלמה התארגנות המפקדה העיקרית. נערך תדריך מפורט במגרש הכדורגל של בית-הספר בדבר צירי-התנועה ודפוסי ההיערכות בנקודות הכינוס. השלישיות סיכמה סופית את איוש הצוותים לקראת הטסתם ב"רכבת אווירית" לרפידיים, שם אמורים היו לקבל לידהם את הטנקים המיועדים להם. גורמי המבצעים, השלישיות, האפסנאות והקשר השלימו את הכנותיהם לקראת "דילוג" לסיני. סמוך לשעה 12.00 בצהריים החלו הצוותים להתרכז

בשדות תעופה במרכז הארץ. בשעה 17.00 נחתו ראשוני המטוסים המסיעים את לוחמי החטיבה ברפידיים, ועד חצות הלילה נשלמה "הרכבת האוירית". שתי המסגרות הגדולות – של עמיר ושל מצנע – החלו לקבל לידהן את הטנקים המיועדים להן, ולהפוך לגדודי-שריון סדירים. ה"חפ"ק נע בשעות הלילה שבין ה-5 וה-6 באוקטובר והגיע לרפידיים בשבת בבוקר.

הערכות ברפידיים ושינוי בהרכב החטיבה

ה"מח"ט ומפקדתו נחתו ברפידיים ביום שישי בשעה 15.30 בערך. בשעה 17.00 כבר השתתף ה"מח"ט בתדריך אוגדתי במסגרת אוגדת סיני. בתדריך זה קבע האלוף אלברט מנדלר ז"ל כי משימת החטיבה היא לשמש כוח להתקפות-נגד של האוגדה. סדר-הכוחות של החטיבה שונה כדלקמן:

- גדוד עמיר נשאר במסגרת החטיבה.
- גדוד מוני מחטיבת דן יועבר אל תחת פיקוד החטיבה ויתוגבר באחת מפלוגות הפטונים של גדוד מצנע, כך שימנה ב"סה"כ שלוש פלוגות.
- פלוגה נוספת מגדודו של מצנע תועבר אל חטיבת אמנון.
- שאר גדודו של מצנע יוצא מפיקוד החטיבה ויועבר לחטיבת דן.

במסגרת החטיבה נותרו איפוא:

- גדוד עמיר – 4 פלוגות של טנקי סנטוריון.
- כוח ה"חרמ"ש של אריק – חניכי קורס מ"כים-חרמ"ש, על גבי נגמ"שים.

כל החבירות והפיצולים האלה נועדו להתבצע למחרת, בשבת. כמה מהם יצאו למעשה אל הפועל רק לאחר פרוץ הקרבות.

הכנות אחרונות והערכות-מצב

שעות הלילה שבין ה-5 וה-6 באוקטובר וכן בוקר השבת נוצלו על ידי צוותי הטנקים ויחידות החימוש לבחינה וטיפול בטנקים שנמסרו לידי לוחמי החטיבה. רבים מהם נזקקו לתיקונים ולטיפולים שונים. בכמה מקרים היה צורך בהחלפת מנועים. ביקורת ה"רק"מ נמשכה ממש עד לרגע התזוזת לכיוון טסה. השלישיות שנשארה מאחור במתקני בית-הספר, דאגה להחיש שיירה של משאיות על נהגיהן. אנשי המבצעים עסקו בעידכוניים שונים. אנשי הקשר התלבטו בקשיים מסויימים במיתקן מכשירי-הקשר. הם פרשו את רשתם ווידאו תדרים ותקינות המערכת, במידה שדממת-האלחוט הכללית איפשרה להם לוודא נושאים

אלה. הלוחמים עצמם עסקו בשעות הלילה והבוקר בחימוש, בזיווד ובחשלמת ציוד.
עד 06.30 בבוקר השבת הגיעו לרפידיים אחרוני כללי הרכב של שיירת המפקדה העיקרית ונספחיה.

ב-07.00 יצאו ה-מג"דים לסיוורים לחזרת הגזרות השונות אשר בגבולן עלול להתעורר צורך בהתקפות נגד. האומנם שררה בין המפקדים והלוחמים תחושה שהמלחמה עומדת לפרוץ תוך שעות ספורות?
מספר סא"ל עמיר: „אני לא חשבתי שהולכים למלחמה, לא היה לי שום בסיס לחשוב כך. מצב-הכוננות נמשך כבר כמה חודשים, פעם יותר מתוח, פעם פחות מתוח, אבל בסה"כ לא נאמר לנו שום דבר יוצא דופן, לחוציא אולי ידיעה אחת שאם אינני טועה, מפקד בית-הספר מסר לי אותה ביום שישי, כשנקראתי לחזור לבסיס, שהמשפחות של היועצים הסובייטים הוצאו ממצריים. זה מה שזכור לי כרגע. לא ייחסתי לזה חשיבות עליונה ולא הייתי בטוח שפה הולך להתפתח משהו רציני, מה שלא הפריע לנו כמובן לקחת את נושא הכוננות הזאת בכל הרצינות ולעבוד החברה עבדו בצורה יוצאת מן הכלל, בלי לנוח, בלי לישון ובלי לאכול ארוחת ערב פמו שצריך.... לי אישית לא היתה הרגשה שתהיה מלחמה.....”

בשעה 09.00 בבוקר השבת, 6 אוקטובר, קיים מפקד האוגדה קבוצת-פקודות אוגדתיות נוספת, שבה נדונו תכניות מבצעיות שונות („שוכך יונים גדול” ו„שוכך יונים קטן”). במהלך קבוצת הפקודות נקרא מפקד האוגדה האלוף מנדלר ז"ל אל הטלפון, ולאחר מכן ידע לספר למשתתפי הישיבה כי האויב קבע את השעה 18.00 כשעת ה-„ש” שלו. קבוצת-הפקודות האוגדתית נפסקה איפוא, כשההוראה לכל כוחות האוגדה היא לקטוע מייד את סיורי המפקדים להכרת-השטח, ולהיערך במקומות המיועדים לא יאוחר מן השעה 17.00. ה-מח"ט קבע איפוא כי בשעה 12.00 תתקיים קבוצת-פקודות חטיבתית. בקבוצת פקודות זו מסר ה-מח"ט ל-מג"דים את האינפורמציה שנמסרה לו בדיון האוגדתי, והורה לגדודו של עמיר לצאת ולהתפרס קדימה ולגדודו של מוני לחיכוך לתנועה ולפריסה. בינתיים אולתרה חוליית מס"ח, צורפו אל הגדודים קת"ק ו-קש"א, והדרגים היו שרויים בהתארגנות קדחתנית. לפתע, בשעה 13.50 בערך, צללו המטוסים המצריים והטילו את פצצותיהם על הלוחמים. האנשים לא איבדו את עשתונותיהם אף לרגע: על מפציצי היעף המצרי השני, ואף על מפציצי היעף הראשון כאשר פנו לשוב מערבה — כבר ירו לוחמי החטיבה אש נ"מ.

טבילת האש: מהתקפת-נגד ראשונה עד שחר היום השלישי למלחמה

רקע כללי

כבר בליל ה-5-6 באוקטובר נתגלו יחידות קומנדו מצריות שהונחתו בעומק סיני כמטרות תצפית ומודיעין. בצהרי יום הכיפורים ה-6 באוקטובר בשעה 14.05 פתחו המצרים בהרעשה ארטילרית כבדה על מעוזינו. חיל האוויר המצרי תקף מטרות שונות בסיני. בו בזמן החלו כוחות האויב לצלוח את התעלה במקומות רבים ולפרוץ את סוללות העפר בעזרת סילוני מים בלחץ גבוה. האוייב נאחז בגדה המזרחית של התעלה, החל בהקמת חמישה גשרים, הזרים כוחות ופתח בהסתערות. במרוצת ליל ה-6-7 באוקטובר תקפו כוחות האוייב את המעוזים מקנטרה צפונה. כוחות חייר ושריון מצריים הוסיפו לזרום אל הגדה המזרחית. חטיבת בית-הספר לשריון ערכה אותו לילה התקפת-נגד על קנטרה ואף הגיעה אל קו המים וחברה אל המעוזים המכותרים. התקפה זו עלתה לחטיבה במחיר כבד באבידות ובכלים, אך סייעה לשבש ולעכב את המאחז המצרי בגזרה. עם שחר יום ראשון ה-7 באוקטובר נכנסות לחימה אוגדות-המילואים. נשקלות תכניות שונות להתחברות עם המעוזים הנצורים ולהתקפות-נגד נרחבות. ב-ביום, בשעה 08.00, נכנסת חטיבת בית-הספר לשריון אל תחת פיקוד אוגדת אדן.

10

6-7.10.73

החטיבה נעה להתקפת-נגד בגזרת קנטרה

„כוח עמיר“

ליל 6-7 אוקטובר ובוקר ח' בו

כוח עמיר מנה כאמור שתי פלוגות טנקים שצוותיחן הורכבו מצוערי קורס קציני שריון ומחניכי קורס מפקדי טנקים. הכוח חבר עם ה-מג"ד סא"ל יוסף טוב ועם חלק משרידי גדודו, שנפגע קשה בשעות הראשונות של המלחמה. מדברי סא"ל יוסף טוב התרשם עמיר כי חלק גדול מן הגדה המזרחית בגזרת קנטרה כבר נתפס בידי המצרים, וכן נכבשה חעיר עצמה. הכוח נע על ציר „טלטול“ לכיוון המעוז „מפרקת“ כשה-מג"ד סא"ל עמיר נע בראש, אחריו פלוגת „סויה“ ואחריה פלוגת „לביא“. ה-מג"ד היה היחיד מבין המפקדים שהכיר במידת-מה את פני השטח, ואף כי ניסה לתדרך במהירות את ה-מ"פים נוצרו בעיות קשות ביותר כתוצאה ממבנה הקרקע: דיונות חול וביצות טובעניות. בשעה 19.30 הגיע עיקר הכוח למבואות „מפרקת“. סא"ל יוסף טוב פנה בינתיים להצטרף אל „כוח שילה“ ואל מפקדת החטיבה, כשעמיר פורס פלוגותיו מצפון ומדרום למעוז.

עם ההתקרבות לקו המים נפגעו שני טנקים מפלוגת „סויה“ — האחד פרס שרשרת והאחר עלה על חגורת מוקשים שהניחו המצרים בשיטת „מיקוש חפוי“. שאר הטנקים של הפלוגה תפסו עמדות לאורך קו-המים וניסו לאתר מטרת, לזהות מאמצי-צליחה ולפגוע בהם. על פלוגתו של ארז ז"ל פקד ה-מג"ד לנוע צפונה לאורך קו-המים ובתוך כך לעלות לסירוגין על הרמפות ולירות על מטרת בגדה הנגדית. לאחר זמן-מה כתוצאה מהתנגדות האויב הוברר כי מאמץ-הצליחה העיקרי של המצרים בגזרה אמנם נערך מול אתר-פריסתה של פלוגת ארז ז"ל, כ-1.5 ק"מ צפונה. עמיר החליט איפוא להניח את גזרתו הדרומית בידי פלוגת „רביב“, לנוע צפונה ולהצטרף לפלוגת ארז ז"ל. בדרכו עלה הטנק שלו על שני מוקשים. הוא הזעיק למקום את הטנק של סג"מ חודק וחפץ אותו בחיפזון לטנק-פיקוד. בהמשך התנועה, תוך חשיכה מוחלטת, שקע טנק זה בשטח טובעני. אותה שעה דיווח ארז ז"ל כי איתר גשר או שניים וכי הוא יורה על הגשרים ועל חי"ר האויב. גם ה-מ"פ רביב דיווח מדרום על ניהול אש עם הגדה המערבית של התעלה.

בשעה 20.25 נוצר קשר עם המעוז הנצור („מפרקת“). קשר-המעוז ידע לדווח כי נותרו במעוז רק חמישה לוחמים שלא נפגעו, וכי אלה הסתגרו בבונקר המרכזי בעוד יתר חלקי המעוז שורצים חיילי אויב. ה-מג"ד עמיר וה-קמב"ץ דורון הזעיקו טנק נוסף כדי לחלץ את הטנק השקוע שלהם. טנקים אחרים הסתבכו אף הם בתוואי-השטח ושקעו או הועסקו בנסיונות לחלץ זה את זה. בינתיים חזרה ה-מג"ד לסגן ורדי ז"ל לנוע עם מחלקתו ולנסות לחבור עם

ההפצצה המצרית, אף כי חקדימה את שעת ה-„ש“ המשווערת בארבע שעות, מצאה את גדודי החטיבה כשהם ברמת התארגנות מניחה את הדעת. בעת ההפצצה כבר היו רוב הטנקים פזורים בשטח. מספר ה-„סמח“ט, סא"ל שילה: „כשהמטוסים ירדו — לא היה זמן לחשוב אם זאת תקרית או מלחמה או התשה... דממת האלחוט נשברה והגיעו פקודות בדיו. קצין ה-„אנ"מ של האוגדה דיבר איתי בטלפון, אמר לי להתחיל לנוע... לכיוון מערב. אמרתי זאת ל-„מח"ט בע"פ“.

בשעה 14.00 בערך החלה החטיבה לנוע מערבה בציר רפידים-טסה („פונדק“) כשהגדודים נעים זה לימין הכביש וזה לשמאלו. רק בהמשך התנועה ניתנה פקודה לעלות על הכביש עצמו כדי להגביר מהירות. עוד לפני שהגיעו הכוחות לאיזור „פודרה“ (כ-10 ק"מ מזרחית לטסה) בוצעו החבירות והפיצולים — שהוחלט עליהם אמש: שתי פלוגות מגדוד מצנע הצטרפו האחת לגדוד מוני והאחרת לחטיבת אמנון. בהגיע החטיבה לטסה נתקבלה פקודה פתאומית להעביר את גדוד מוני אל תחת פיקוד חטיבת אמנון. מטסה פנו הכוחות לנוע צפונה על ציר „כרטיסן“ עד צומת „כרטיסן-מאדים“, ועם רדת החשיכה איבטחו את הצומת. התמונה המודיעינית שעמדה לפני מפקדת החטיבה היתה עדיין מעורפלת, ולא ניתן היה ליצור קשר ישיר עם מודיעין האוגדה. היה רק מושג כללי ביותר על מאמץ מצרי נרחב לכל אורך הגזרה. בשלב זה, לאחר שגדוד מוני הועבר אל חטיבת אמנון, היתה החטיבה מורכבת למעשה רק מגדוד אחד — גדוד של עמיר — בתוספת ה-„חפ"ק החטיבתי. עם רדת החשיכה, כשהה הכוח בצומת „כרטיסן-מאדים“, הוא הוכפף לפיקוד החטיבה המרחבית. האלוף קלמן מגן ז"ל הורה ל-„מח"ט ליצור קשר עם גדודו של יוסף טוב אשר נפגע קשות בהתנגשות הראשונה עם הכוחות המצריים הפורצים מאיזור קנטרה.

החטיבה (שמנתה אותה שעה, כאמור, גדוד אחד בלבד) התפצלה לשני כוחות:

א. כוח של 2 פלוגות טנקים בפיקוד ה-מג"ד סא"ל עמיר (להלן: „כוח עמיר“), פנה לנוע מערבה בציר „מאדים“ במגמה לחבור עם שרידי גדודו של יוסף טוב ולהמשיך מערבה לעבר המעוז הנצור „מפרקת“ (כ-5 ק"מ דרומית לקנטרה).

ב. כוח של 2 פלוגות טנקים (שאליו הצטרף גם ה-„חפ"ק החטיבתי) בפיקודו של ה-„סמח“ט שילה (להלן: „כוח שילה“), עלה על ציר „לקסיקון“ והחל לנוע לכיוון העיר קנטרה במגמה להגיע אל קו המים למעוז הנצור „מילאנו“.

עתה החלה ההיחלצות, כאשר אנשי הכוח פועלים בשלוש קבוצות: קבוצה א' מפנה ומטפלת בפצועים, קבוצה ב' מורידה נשק, קשר וציוד אחר מן הטנקים הפגועים, וקבוצה ג' צופה ומאבטחת לכיוון המעוז. מספר השריונאי מדמון, שהיה בקבוצה השלישית:

..... האוייב, תול"ד ו-חי"ר, לא העז להתקרב".
לוחמים בודדים, כ-12 במספר, שנוותרו ללא טנקים כשירים או כשירים למחצה בעמדות הדרומיות ולחמו ביציאות נגד כוחות-אוייב עדיפים, הצליחו ליצור קשר-רדיו עם ה-מג"ד שהורה להם לסגת רגלית לכיוון מסילת-הברזל, ומשם נאספו לאחר מכן.

בשעה 11.00 בערך הועמס הטנק התקין האחרון בלוחמים פצועים ובריאים והחל לנוע מזרחה, כששאר הלוחמים נעים רגלית תחת אש כבדה. טנק זה נפגע מטיל, ובין החרושים היה גם ה-מ"פ ארו ז"ל. טנק נוסף סייע בחילוץ אחרוני הפצועים מן השטח. בשעות אחה"צ המוקדמות הגיעו הנוותרים מן הכוח דרך ציר "סלטול" לשטח-הכינוס של החטיבה, בצומת "כרטיסן-מאדים".

„כוח שילה“

ליל 6-7 באוקטובר ובוקר ה-7 בו

„כוח שילה“ נע במוצאי יום הכיפורים לאחר רדת החשיכה על ציר „מאדים“ במטרה לטהר את העיר קנטרה ולהתחבר עם המעוז הנצור „מילאנו“. הכוח מנה 14 טנקים וסבל מחסור במכשירי קשר.

בצומת „מאדים-חיזית“, הצטרף חפ"ק החטיבה אל הכוח. קצין ה-אג"מ החטיבתי רס"ן ז'פקו ז"ל קיבל הוראה ליטול את הפיקוד על אחת משתי הפלוגות. העיר קנטרה הופיעה לעיני הכוח כ„נהיגה של אש ועשן“: פצצות-תאורה, זרקורים, דליקות, תמרות עשן ואבק שימשו רקע לאש הכבדה שנורתה על הכוח ממבואות העיר ומן הסוללה של מסילת הברזל, וכללה מטחי טילים וירי ארטילרי.

בשעה 20.00 הסתער הכוח לעבר מבואות קנטרה כשהוא נע תחילה במבנה המקובל בלחימה בשטח פתוח.

מספר מפקד הכוח, ה-סמח"ס סא"ל שילה: „התקרבונו לשטח הבנוי בתבנית של „ארנו אש“: השדרה השמאלית יורה שמאלה ולפנים, הימנית – לפנים וימינה, ושלשה טנקים יורים רק לפנים“ (סא"ל שילה מציין כי בתוך השטח הבנוי עצמו לא ניתן היה לנוע במבנה זה, והכוח נאלץ להיערך בשדרה אחת).

לנוכח האש הכבדה והמרוכזת, לרבות אש נ"ט, שהומטרה על הכוח בסימטאות קנטרה – הורה ה-מח"ט שלא להתעכב בעיר כי אם לפרוץ דרכה מערבה אל קו המים ואל המעוז הנצור „מילאנו“.

12

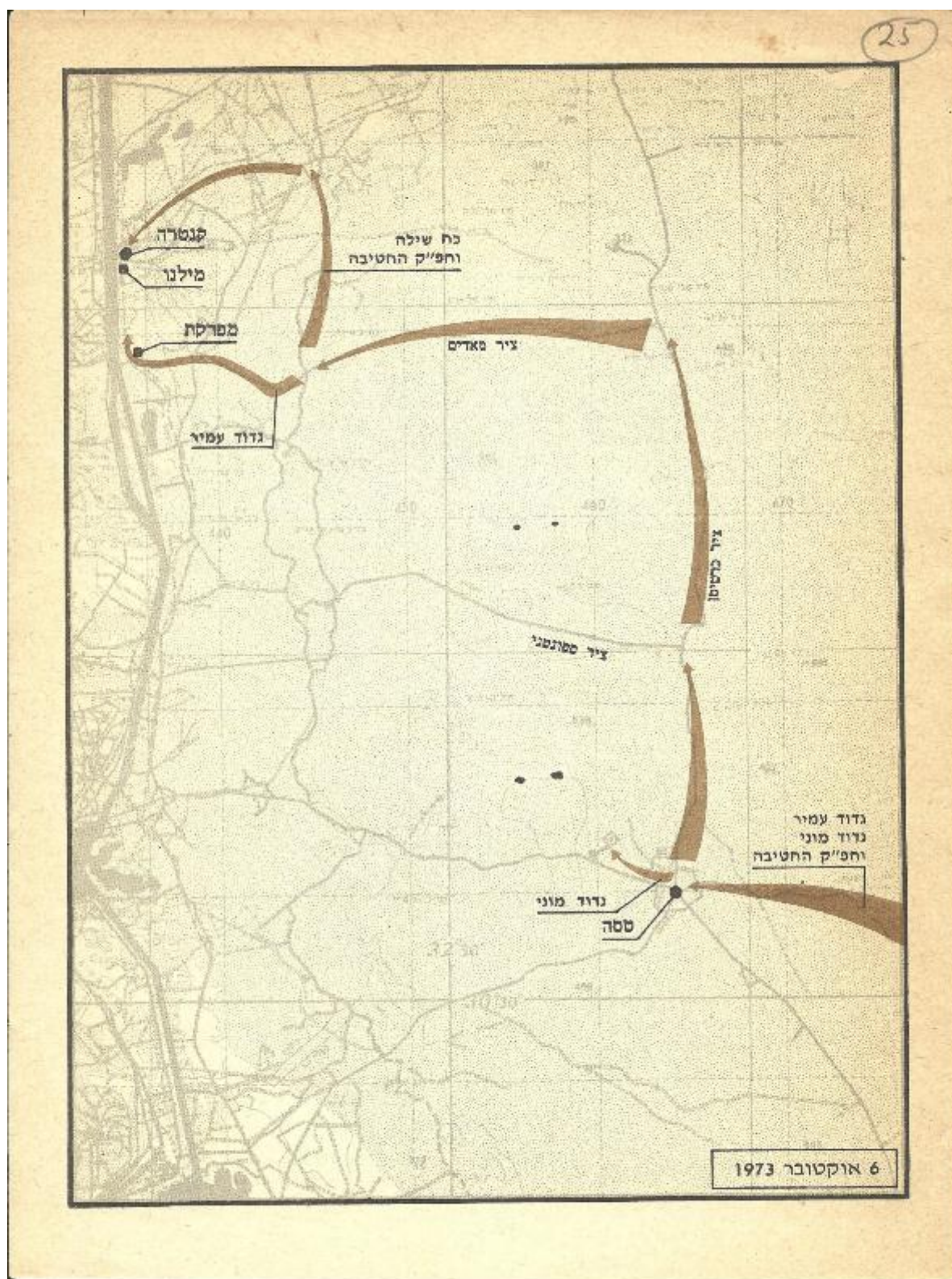
המעוז, משימה שאכן בוצעה בהצלחה. אבל בקשת רשות לפנות את המעוז נענתה בשלילה ע"י מפקד הגזרה האלוף קלמן מגן ז"ל, וחזרה ונענתה בשלילה עוד פעמיים במרוצת אותו לילה.

עוד נסיונות החילוץ נמשכים, החלו טנקים מצריים ראשוניים להגיע לגדה המזרחית ולנהל אש עם טנקים מכוח עמיר. בחילופי-אש אלה נפגעו כמעט מייד טנק מצרי וטרקטור שעסק בהרחבת הפירצה. ושני טנקים שלנו. אבל בשלב זה עדיין לא היווה האוייב את הקושי החמור ביותר – עיקר המאבק היה נגד פני-השטח הטובעניים. על אף סיבוכים שונים בקשר, שנבעו בין היתר מהחלפת טנק ה-מג"ד, נוצר פעמים אחדות במשך הלילה קשר עם ה-מח"ט. באחת התיקשורות האלו דיווח עמיר על איתור נקודת-הצליחה העיקרית של האוייב בגזרה, ב-ק"מ ה-48 (בערך) של התעלה, במחצית הדרך בין מעוז „מפרקת“ למעוז „מילאנו“.

בינתיים שקע גם הטנק של ה-מ"פ ארו ז"ל, שיצא לחלץ את הטנק של סמל אובידה. טנקים נוספים שקעו ונפגעו מאש האוייב. סגן ורדי ז"ל ומחלקתו נצטוו לעזוב את „מפרקת“, ולהשמיד טנקי אויב ומטרות אחרות ולסייע בחילוץ נפגעים. לקראת עלות השחר נשארו רק שני הטנקים של ורדי ז"ל בכשירות מלאה, כששאר הטנקים של הכוח לכודים בביצה או בדיונות ומנסים לסייע זה לזה בהיחלצות מן הקרקע הטובענית. בעזרת סג"מ חודק חולץ סוף סוף טנק ה-מג"ד. המחלקה של ורדי חזרה ופרצה אל מעוז „מפרקת“ שהמצרים חדרו אליו שנית. ההיתקעות בשטח, אש האויב וקשיי הקשר העמידו את הכוח בפני מצב אכזרי, שאור-היום המתקרב עלול היה להופכו למצב קריטי. ואכן מייד עם אור ראשון ספגו הטנקים ה„תקועים“ מטחי-טילים. גם הטנק של סגן ורדי ז"ל נפגע פגיעה ישירה.

ב-06.00 התקשר ה-מח"ט, שחזרה לכוח להיחלץ לאחר תוך פינוי לוחמי מעוז „מפרקת“. אבל בשלב זה לא היתה זו משימה אפשרית. נערכו כמה מאמצים לשוב ולחבור אל המעוז, אבל במהלכם נפגעו טנקים נוספים. בשלב זה חולש הכוח על שני טנקים כשירים בלבד – טנק ה-מג"ד וטנק אחד נוסף. שני אלה תפסו עמדות באגף ופתחו בירי יעיל על רק"מ ורכב שנראו צולחים ועוברים מזרחה. חיילי האוייב נראו נמלטים מערבה לכיוון הגשר. ירי האוייב אילץ את הטנקים לדלג מפעם לפעם לעמדות-ירי חדשות. ב-08.00 הגיעה תגבורת של ארבעה טנקים ונערך נסיון נוסף ע"י שני טנקי מג"ח (שלא עלה יפה) לחבור אל המעוז „מפרקת“. נסיון אחרון לחבור למעוז נעשה בשעה 10.00 ע"י המג"ד והטנק של הלל, שנפסק לאחר פגיעת טיל בטנק של הלל.

ממילא לא היה הכוח המשוריין מתאים לחלימת טיהור בשטח בנוי בלילה. עוצמת האש בתוך קנטרה היתה למעלה מן המשתער. מספר ה"מח"ט, אל"מ גבי עמיר : "מכל הבתים התחילו לירות. הכל זהר מסביב והטנקים המשיכו בתנועתם תוך ירי מכל הכלים לרבות נשק קל".

לאחר שהתפצל הכוח נותק הקשר עם הפלוגה שבפיקוד רס"ן ז'פקו ז"ל. מאוחר יותר התברר כי רס"ן ז'פקו עצמו נהרג מפגיעת טיל והפלוגה טעתה בניווט בין סימטאות העיר. מתוך תיקשורות מקוטעות עם ה"סמ"פ של פלוגה זו, בנין, וכן מתוך מגע עם טנקים בודדים של הפלוגה – התרשם ה"סמח"ט כי הפלוגה התפרקה למעשה ונפזרה בסימטאות כשהטנקים הפוגעים שלה מנסים להיחלץ לאחר ואילו הכשירים נלחמים בממור. במרוצת הלילה נעו בעיר ובסביבותיה בין המוני החיילים המצריים גם צוותים וקבוצות לוחמים של הכוח, כמו כן גם לוחמים משירידי גדרו של סא"ל יוס' טוב. מצב זה יצר בעיות שלטיה מכאובות.

אע"פ כן, המשיך הכוח בתנופת ההבקעה שלו. עיקר הכוח שבפיקוד ה"סמח"ט (ועימו ה"חפ"ק החטיבתי) השתתה זמן-מה בעיר בנסיון "לקבץ את הנידחים" וללכד את הטנקים ה"תועים". לבסוף הצליח הכוח לפרוץ עד הסוללה שבכניסה למעוז "מילאנו", כ-200 מ' מקו המים. ה"מח"ט עצמו עבר, פיזית, בין הטנקים שהקשר עימם נותק ומפקדיהם היו פצועים ותידרך את לוחמיהם כיצד לנוע מערבה ולעקוף מיקושים ושטחים טובעניים. מבנהו של המעוז "מילאנו", שהיה מורכב משתי חצרות נפרדות וביניהן מיקוש של צה"ל, הכביד על החבירה עם המעוז. לאחר התגברות על "פקקים" במבואות "מילאנו" שנבעו מהיפגעות טנק ומקשיי ריכוז וניווט הכוח, נכנסו הטנקים למעוז, תפסו את הרמפות והחלו לנהל אש עם הגדה המערבית. בתוך כך לא נחלש המאמץ לרכז את הטנקים שהקשר עמם נותק או שובש לעיתים ניתנו הנחיות מיקום מאולתרות תוך היעזרות בשריפות, שבזים נופלים ובקרני זרקורי האוייב כאמצעים לאיכון. קושי נוסף היה כרוך בפינוי הנפגעים מן המעוז ומן הכוח עצמו. הטנקים עצמם היו בשלב זה אמצעי פינוי יחיד. מיקומו המדויק של ה"תאג"ד לא היה ידוע למפקדים בשלב זה (הוא נפרש למעשה על ציר "טלטול", כ-7 ק"מ דרומית-מזרחית לקנטרה). לאחר החבירה עם "מילאנו" וניהול האש עם הגדה המערבית, הגיע ה"מח"ט למסקנה שהאתגר העיקרי הוא בעיר ובסביבותיה ולא מעבר לתעלה, ועיקר הכוח פנה להילחם על יעדים אלה. סמוך לשעה 04.30, לפנות בוקר (יום א', ה-7 אוקטובר) נתחוו כי אין טעם להוסיף ולהילחם על קנטרה בתנאים שבהם הכוח נשחק וחולך מבלי לבוא לידי ביטוי משמעותי.

מפקד הגזרה, האלוף קלמן מגן ז"ל, לאחר שעודכן בקשר לגבי המצב בשטח, חזר ל"מח"ט להיחלץ לכיוון איזור "יורם" (כ-10 ק"מ צפונית-מזרחית לקנטרה). בשלב ההיחלצות של "כוח שילה" שוב עלתה במלוא חומרתה בעיית הטנקים הפזורים בעיר ובסביבתה ללא פיקוד מסודר, בתנאי קשר משובשים, ונלחמים "כל אחד לנפשו" – נוסף על קבוצות הלוחמים המנששות רגלית בשטח. ה"מח"ט וה"סמח"ט החלו להתרוצץ ולתדרך את אנשיהם כיצד לצאת מן העיר.

מספר ה"מח"ט, אל"מ גבי עמיר : "... ריצח מטנק לטנק להסביר, לדחוף, לעצור, לקדם...". קשיי הקשר וההתמצאות בשטח מיררו את חיי הכוח בעת ההיחלצות מן העיר לא פחות משעשו זאת בעת הפריצה אליה. אש תדליקות והאבק הקלו על חי"ר האוייב המצוייד בנשק נ"ט והכבידו על חשיונאים. לפנות-בוקר, לאחר קשיים מרובים ותוך ספיגת אבידות באנשים ובכלים, הצליחו חמישה טנקים בלבד מ"כוח שילה" להתכנס באיזור "מרתף". שני טנקים אחרים של הכוח הצליחו לחבור עם "כוח עמיר" באיזור "מפרקת" וחיוו שם, כמסופר לעיל, תגבורת בעיתה. כ-3 טנקים אחרים היו עדיין לכודים בעיר. כמה צוותים נחלצו רגלית. טנק אחד, בפיקודו של סמל פרטר, שקע ליד "מילאנו" והצוות סירב לנטשו. במשך כ-24 שעות רצופות המשיכו אנשי טנק זה להילחם לבדם כשהם פוגעים בחי"ר וב"נגמ"שי האוייב שתקפו את המעוז. הם גם שידרו ברציפות מידע חיוני ותיקוני-אש יעילים. רק במוצאי יום ראשון ה-7.10 נטש הצוות את הטנק, הצטרף ללוחמי "מילאנו" ופונה עימם בלילה הבא.

כינוס והערכות מחודשת

החל משעה 08.00 ביום ראשון ה-7.10 נכנסה החטיבה אל תחת פיקודה של אוגדת האלוף אדן.

מספר ה"מח"ט, אל"מ גבי עמיר : "שמחנו, חיכינו לזה, כי היו המוני מצרים ואנחנו פה (במרתף) עם חמישה טנקים ושם (ב"מפרקת") עם שישה טנקים, וכשהגיע (האלוף אדן) ידעתי שעוד שתי חטיבות לפחות נמצאות בדרך". לקראת צהריים הגיעו לשטח הכינוס הדרגים החטיבתיים הראשונים, ואכן נטקו להם בדחיפות רבה : מאז יום אתמול בשעה 14.00 היתה החטיבה בתנועה רצופה, ומאז שעות אמש – בלחימה בלתי-פוסקת.

בשעה 16.00, נקבצו "כוח שילה" ו"כוח עמיר" ליד צומת "מאדים-כרטיסין" (כ-20 ק"מ מזרחית לקנטרה), הצטיידו, תודלקו ונערכו לאבטח את הצומת ואת הציר. עד כאן, בקרב על קנטרה ובסביבותיה, אבדו לחטיבה כ-22 טנקים (כ-13 מ"כוח עמיר" וכ-9 מ"כוח שילה").

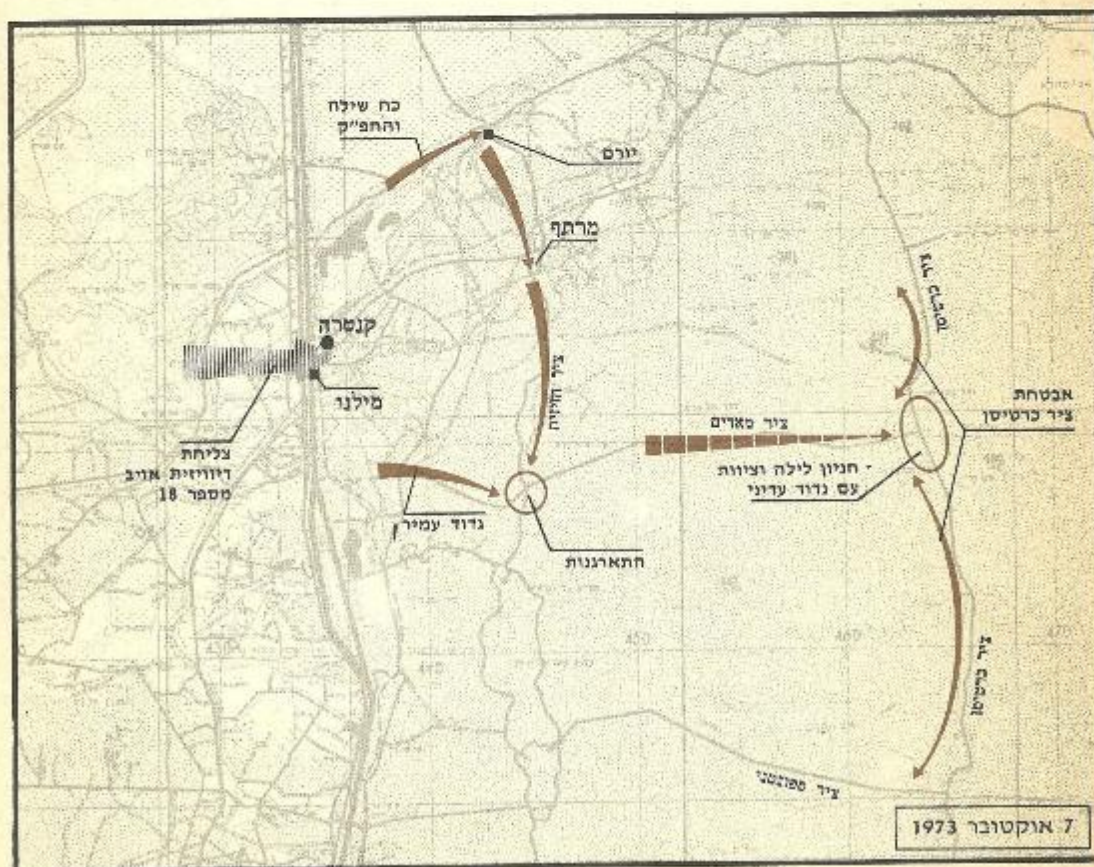

היתה זו שיחה לבבית ומעניינת שמעורבים בה כאב וחרדה, אבל היה להם בטחון. אני זוכר שאמרתי להם שאין מה לדאוג, שאם הצלחנו לצאת מתוך תופת כזאת... אז אין להם מה לדאוג. ...מילים אחרות: יצאנו בשן ועין, שילמנו מחיר, אבל העסק בידנו, אנו שולטים..."

בלילה שבין ח"ו וח"ז באוקטובר, נכנס אל תחת פיקוד החטיבה גיזר פטונים בפיקודו של ס"ל עדיני שהועבר מחטיבת רם, ובו 26 טנקי פטון. היתה זו תגבורת בעייתה. בו-בלילה הזהיר מפקד האוגדה האלוף אדן ל"מח"ט את החשימות שתוטלנה על החטיבה למחרת היום.

עתה נשלחו הצוותים ששרדו ללא טנקים וללא ציוד אישי להצטיידות מחודשת בבלוזה. בידי החטיבת נותרו לא יותר מאשר 26 טנקים כשרים: 17 גנטוריונים ו-9 פטונים, לרבות אחדים משרדי גדוד שס"ל ים-טוב.

בשטח הכינוס, לפני שיצאו הצוותים להצטיידות מחודשת בבלוזה, קיים ה-מח"ט שיחה „מלב אל לב“ עם אנשיו, תוך כדי אכילת מנות-קרב. בשיחה זו התברר ל-מח"ט כי על אף הזעזוע שעבר על הלוחמים, מצב-רוחם היה רחוק מייאוש. מספר אל-מ גבי עמיר: „אפשר היה להגיד שהם היו שמחים. השאלות שלהם היו מחסוג: „מה יהיה“, „איך אפשר לקבל שכמות כזאת על טנקים נדפקו לנו?“, „מה זה אימור“, „מה המשמעות“, „מה הסיכויים“

התקפות - נגד וקרבות בלימה

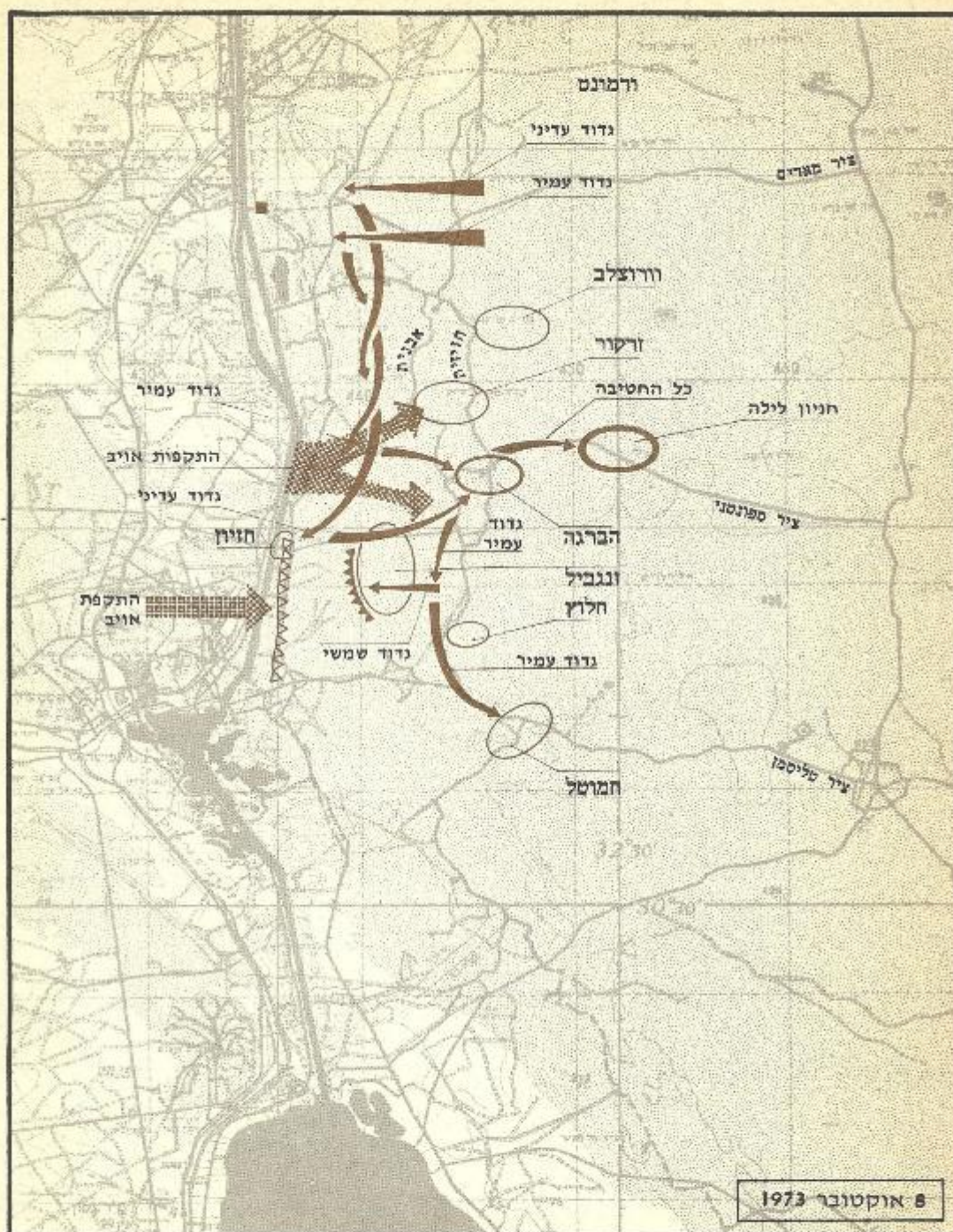
רקע כללי

הימים שבין ה-8 ל-13 באוקטובר עומדים בסימן התקפות מצריות חוזרות ונשנות. מטרתן העיקרית של האויב היא להשתלט בשלב זה על דרך היחסיים הנמשכת מצפון לדרום במקביל לתעלת סואץ ובמרחק ממוצע של כ-10 ק"מ ממנה, כדי ליצור בסיס להסתערות אל עומק סיני. תחילה עורכים כוחותינו התקפות-נגד המיועדות להדוף את האויב אל מעבר לתעלה. לאחר מכן עוברת אוגדת אדן לניהול קרבות-בלימה שמטרתם למנוע מן האויב התקדמות מזרחה. באיזור "הארמיה השנייה", ריכוז המצרים כבר ביום השלישי למלחמה כוחות שמנו כשלוש דיביזיות חי"ר, כשתי חטיבות שריון, חטיבה ממוכנת אחת וכוחות אחרים. במרוצת חמשת הימים הבאים (9-13.10) התעצם הריכוז המצרי בתחומי "הארמיה השנייה" והגיע לשתי דיביזיות שריון (האחת נערכה להסתערות לכיוון טסה, והאחרת לכיוון הגידין) וכן דיביזיה ממוכנת, שלוש דיביזיות חי"ר, כוחות קומאנדו וכוחות משימה מיוחדים. במוצאי-שבת ה-13.10, לקראת מיתקפתה הנרחבת עם שחר יום המחרת, היו בידי "הארמיה השנייה" כ-300 טנקים כשירים בגדה המזרחית של תעלת סואץ בגזרה שבין הפירדאן לבין דוור-סואר. במשך ששת הימים הללו מילאה חטיבת בית-הספר לשריון תפקיד רצוף וחיוני הן בהתקפות-הנגד והן בבלימת נסיונות-ההבקעה של האויב.

16

8-13.10.73

יום שני, ה' 8 באוקטובר

בשעות הבוקר המוקדמות יצאה החטיבה לתקוף את מערכי האויב בואכה גשר הפירדאן כשהיא נעה בכיוון כללי מצפון-מזרח לדרום-מערב. אל ההתקפה הזאת הצטרפה חטיבת נתקה ואילו חטיבת קרן נשלחה לתקוף דרומה מן הפירדאן.

החטיבה נעה כשגדוד עמיר מתקדם דרומה ממערב לציר „אבנית” לכיוון המעוזים „חזיון” ו„פורקן” וגדוד עדיני נע מזרחה במקביל. מפקדת גדוד הסיור בפיקוד סא"ל מנשה עם פלוגת הסיור בפיקודו של רס"ן דודו (לחל: פלוגת סיור) לא הוכפפה עדיין במישורין לפיקוד החטיבה, אך כוח הסיור כולו הצטרף למבצע ויצא לתפוס את איזור הגבעות „זרקור” שממנו נשקפה תצפית טובה אל הזירה לפי בקשת החטיבה. תוך כדי תנועה למגע, חיסל הטנק של סא"ל עמיר חוליית קומנדו מצרית, אגב כך „התעשר” הגדוד בצידו שלל ללוחמת-לילה (ציוד שחסרונו הורגש מאוד בליל הלחימה בקנטארה). כאשר הגיע גדוד עמיר לאיזור ציר „ערוב” נתקל בכוחות-אויב, לרבות טנקים. הגדוד פתח באש לעבר קו המים, כשהוא משמיד כ-5 טנקי אויב וכן חוליות לחימה מצריות שהיו פזורות בשטח. לאחר שעות לחימה אחדות שבמהלכן הגיע הגדוד למרחק של מאות מטרים מקו המים נשאר ללא תחמושת, בתושייה רבה נמנע מעימות שכמעט והתחולל עם כוח מחטיבת ארז מחמת תיאום לקוי. הגדוד הצטווה לנתק מגע ולנוע לאחור לכיוון ציר „חזיונית” ו„ספונטני”, לצורך חימוש ותדלוק.

באותן שעות התקדם גדוד עדיני לאיזור „חזיון” כששתיים מפלוגותיו נעות לפניו. סמוך לשעה 10.00 הוטל על הגדוד לעלות על „חזיון” ולנסות להשתלט על הגשר במגמה להעביר על גביו לפחות מחלקת טנקים אחת אל הגדה המערבית. בנקודה „סגול 247” שמול גשר הפירדאן פנה איפוא הגדוד מערבה, והסתער אל תוך מה שנתגלה כמערך מצרי צפוף, מחופר היטב, מצויד בתותחי נ"ט, בטילים ובארטילריה, לרבות קטיושות, ומתוגבר בטנקים. עם ההסתערות ספג הגדוד מכת-אש עזה ומפתיעה מטווח קצר. מתוך 26 הטנקים שלו נותרו לאחר מהלומה זו רק שבעה טנקים במצב כשיר. בין הנפגעים הרבים היה גם ה-מג"ד, סא"ל עדיני, שנפצע ופונה לאחור. כן נפצעו שניים מן ה-מ"מים ושני קצינים נוספים. שני מפקדי מחלקות נהרגו. אי לכך, הורה ה-מח"ט לגדוד השסוע לסגת בחיפוי של גדוד עמיר. הנסיגה בוצעה תחת אש-תופת של טנקים, ארטילריה, קטיושות, טילי נ"ט ומקלעים. אנשים וכלים הוסיפו לחיפגע בלי הרף. לאחר שיקול קצר, הוטל על ה-מ"פ הבכיר סרן זעירא לקבל את הפיקוד על הגדוד. הוא מילא תפקיד זה עד תום המלחמה (ומכאן ואילך יכונה איפוא גדוד עדיני

בשם „גדוד זעירא”). מפקד האוגדה הורה לחטיבת נתקה לחדש מייד את תנופת ההסתערות על „חזיון”, בעוד חטיבת בית-הספר לשריון נערכת לחפות על ההסתערות המחודשת ולחסום את ציר „לכסיקון”.

בשלב זה, לאור הדילול החמור בכוחו של גדוד זעירא, צורף אל תחת פיקוד החטיבה גדודו של סא"ל שמשי מחטיבת קרן.

בשעה 13.00 בערך תידרך ה-מח"ט את סא"ל שמשי, שגדודו מנה עתה 22 טנקים ו-10 זחלמים, והורה לו „ללחוץ” דרומה מציר „חביבה” על איזור „זנגביל”. עד סמוך לשעה 14.30 נע גדוד שמשי באיטיות מערבה תוך שיפור-עמדות זהיר ומתמיד תחת הרעשה ארטילרית כבדה. בשעה 14.30 בערך נעצר הכוח והוסיף לנהל אש עם מערכי האויב במבואות גשר פירדאן, בעוד חטיבת נתקה מסתערת בנסיגה להשתלט על הגשר. התקפה זו, כמוה כהתקפת גדוד עדיני-זעירא בשעות הבוקר, נהדפה לאחר לחימה מרה ורבת-אבידות.

בינתיים דיווח סא"ל שמשי על ריכוזי אויב גדולים הזורמים לאיזור „חזיון”. בעוד ה-מח"טים מתייעצים עם מפקד האוגדה פתחו המצרים בהתקפה נרחבת בניזרה. ה-מח"טים חשו ליחידותיהם. עוד לפני שהספיק ה-מח"ט לשוב אל ה-חפ"ק, נמסר לו כי האויב מסתער בעוצמה של 30-40 טנקים ונגמ"שים היורדים מן הסוללה ותוקפים בשילוב עם חי"ר וב„שיטת הסינית” כשהם ממטירים אש על כוחותינו.

אותה שעה חזר הסמח"ט סא"ל שילה עם 6 טנקים מהתארגנות וכנס מייד לקרב, אחרי שאמר ל-מח"ט: „תשמע, אני פה מסתכל, אני יכול לעשות משהו”. ששת הטנקים עלו איפוא במהירות על ציר „חביבה”, תפסו עמדות לאורך ציר „אבנית” והשמידו תוך דקות מעטות כ-10 טנקים מצריים מטווח של 2000-2500 מטר. בכך נשברה התקפת האויב. בסביבות השעה 17.30 נבלמו המצרים מערביית „חביבה” 27, כ-6 קילומטרים מזרחית לגשר הפירדאן.

עוד גדוד עמיר מסיים את תהליך החימוש והתדלוק, נמסר ל-מח"ט כי כמה קילומטרים דרומה נאבקת חטיבת קרן בקרב מר להדיפת התקפה מצרית עזה, כ-12 ק"מ מצפון-מזרח לאיסמעיליה באיזור חמוטל ומכשיר. על פי הצעת ה-מח"ט הוחש גדוד עמיר שמנה עתה 12 טנקים בלבד (שנים הצטרפו יותר מאוחר) לעזרת חטיבת קרן. מסתבר שהגדוד נתקבל שם באהדה עצומה, שכן הושאר תחת פיקוד חטיבת קרן במשך ארבעת הימים הבאים והשתתף עימה בקרבות עקובים מדם.

עם רדת הערב שוב מצאה החטיבה את עצמה כשלושתה שני גדודים, גדוד שמשי וגדוד זעירא ושניהם פנועים קשות. כ-12 טנקים אבדו בקרבות היום. מספר ה-מח"ט, אל"מ גבי עמיר: „..... היינו רצוצים...”

עמוסי נפגעים, עמוסי פגיעות, חסרי תחמושת, יגעים וסחוטנים..."
לאזיון התמונה יש להזכיר כאן, כי ביום לחימה זה השמידה אוגדת אדן כוחות אויב רבים, ובלמה התקדמותם. לא מעט מזה נזקף לזכות החטיבה "היגעה והרצוצה".

הכוחות נכנסו אימא לחניון לילה על ציר "ספונטני" לא הרחק מהצומת "הברגה", וחללו מייד להתארגן מחדש. גדוד זעירא, שנפגע במיוחד, תוגבר. אנשי החימוש ביצעו כל הלילה עבודת בוק מסורה להכשרת הכלים להמשך הלחימה. המודיעין החטיבתי, אשר קשיי הקשר מנעו ממנו עד כה לבוא לידי ביטוי הולם, נערך להיצמדות אל רשת הקשר המבצעית של החטיבה (וזאת מחמת המחסור הממאיר במכשירי קשר). כן נחקרו שבויים מצריים. אנשי הקשר, מצידם, אילתרו פתרונות סבירים. ה"תאגיד" מילא את תפקידו עתה כבימים הבאים בעילות מירבית. באותו לילה הורה ה"מח"ט, לאסוף את הלוחמים לשיחה, להסבר המהלכים, חפזת לקחים וכן הנחיות ותדריך כיצד לנהוג וללחום כתוצאה מלקחי הלחימה עד עתה.

בשעה 03.00 אור ליום שלישי ה"9 באוקטובר נערכה קבוצת פקודות אוגדתית. על החטיבה הוטל להיערך להגנה על צומת "הברגה" שעל דרך ה"ח"ט"ס, כ-9 קילומטר מצפון-מזרח לגשר הפירדאן. צומת זה עתיד היה לחפוף לממלכתה הבלעדית של החטיבה בחמשת הימים הבאים והלוחמים עתידים להתוודע אליו ואל סביבותיו כאל ביתם.

שחר ה"9 באוקטובר מוצא את החטיבה כשהיא מחלימה ממלהמות יום-אתמול ונכונה להמשך הלחימה. במסגרתה נכללים לעת גדוד שמשי, גדוד זעירא אשר שוקם במידת מה, טנקים בודדים משרידי גדודו של יום-טוב, יחידת הסיור האוגדתית, כוח חרמ"ש, וכן חמפקדה והדרגים העורפיים המסורים.

יום שלישי ה"9 באוקטובר

במשך היום תקפו המצרים שלוש פעמים בגזרת אוגדת אדן, במטרה לפרוץ מזרחה ולהשתלט על דרך ה"ח"ט"מ. שיטת ההתקפה האופיינית חזרה ונשנתה שוב ושוב: מגזי-זרחן, הרעשה ארטילרית, ובמקביל לה הסתערות משולבת של חי"ר וטנקים בפריסה כשהטנקים מחפים מן האגפים ומן העורף על התקדמות הח"יר המצוייד בנשק נ"ט. אם בתחילה נבוכו השריונאים למראה "המאסה הסינית" המתקדמת לעברם וגורמת להם לכלות את תחמושתם במהירות, הרי בהדרגה נמצא מענה יעיל ל"תרגולת" זו וקבלת הפנים שזכו לה התוקפים נעשתה חמה

והולמת יותר ויותר מפעם לפעם. מפקד האוגדה הורה לחטיבותיו לחדול בשלב זה מנסיונות להגיע אל קו המים ולהסתפק בבלימת ההתקפות תוך הסבת אבידות כבדות ככל האפשר לאויב. ("שיבוא מוחמד אל החר").

אור הבוקר מצא את החטיבה כשהיא ערוכה סביב צומת "הברגה" ומשגרת סיורי טנקים לכיוון מערכי האויב. פלוגת הסיור יצאה לעבר "זרקור" כשהיא סופגת כשאר כוחות החטיבה הרעשה ארטילרית כבדה ורצופה כמעט. הרעשות אלה נהפכו ללחם חוקם של לוחמי החטיבה באותו יום ובימים הבאים. מול היערכות החטיבה נראו כוחות האויב כשהם עוסקים כל אותו יום בהתחפרות קדחתנית. מספר ה"מח"ט: "לאורך כל הקו... נראו אלפי אנשים עומדים ומתחפרים, מאות מכוניות נוסעות ומפזרות מוקשים... כל זה עבד כמו קו-נמלים". במשך הלילה התקדמו המצרים בחסות החשיכה ותפסו עמדות באיזור "זנביל" וצפונה לו, במרחק 3 ק"מ מכוות החטיבה הערוכים סביב צומת "הברגה".

בבוקר פתחו המצרים בהתקפה כללית בגזרה, שנמשכה גלים-גלים ונשברה רק סמוך לשעה 16.00 אחרי הצהריים. האויב ספג אבידות כבדות. לחימת הטנקים כנגד הסתערות ה"ח"יר העולה עליהם גלים-גלים כשברשותו נשק נ"ט בשפע, היתה כרוכה בהוצאת תחמושת רבה לפגזים מעיכים ואחרים, רימונים, תחמושת קלה. פלוגת ה"חרמ"ש מילאו תפקיד חיוני בבלימת ההתקפה כשה"נמ"שים מחליפים עמדות במהירות ומייצרים אש צפופה. בקרב זה נפצעו שני מפקדי פלוגות מגדוד שמשי ו-9 טנקים נפגעו. הפעם נהנתה החטיבה מסיוע ארטילרי ניכר (7-9 סוללות מסוגים שונים). עוד הקרב משתולל סביב "הברגה", הותקפה גם פלוגת הסיור ב"זרקור" ומפקדה נפצעה. ה"מח"ט הורה לתגבר את הסיירים במחלקת טנקים מגדודו של שמשי. לקראת השעה 12.00 נתעצמה ההתקפה המצרית על "זרקור". גדודו של שמשי נפרס לבלימה וגם גדוד זעירא הצטרף למערכה. תוך זמן קצר התלקחה כל גזרת האוגדה. הלחץ נעשה כבד ביותר. הדרגים חימשו ותידלקו את הטנקים תוך כדי לחימה ממש. ה"מג"ד סא"ל שמשי מספר כי חי"ר האויב העמיד בפני לוחמיו אתגר קשה כשתחמושתם מתמעטת חישי-קל. היה עליו, לדבריו, להקדיש את רוב זמנו לא לניהול הקרב כי אם לארגון הכוח מחדש תחת אש, לסיוע מוראלי ללוחמים ולהדרכת ה"מפ"ים החדשים שהחליפו תוך כדי לחימה את קודמיהם הפצועים. ה"מח"ט פעל להנחתת אש הסיוע הארטילרית על גלי המסתערים וכן שלח נמ"שים לעיבוי הגזרה. לוחמי ה"חרמ"ש מילאו, כאמור, תפקיד חיוני בקרב זה. לצורך הפעלת חרמ"ש הפעיל את פלוגת הסיור שהיתה רכובה על נמ"שים.

בשעות אחה"צ המוקדמות הגיע לזירה כוח של 4 סנטוריונים בפיקודו של סרן רביב. כוח זה צורף מייד לגדודו של שמושי שאיבד עד כה 9 טנקים (אמנם, 8 מהם חולצו מזירת הקרב ותוקנו לאחר מכן). כאמור, נשברה ההתקפה המצרית בסביבות השעה 16.00. אבל כעבור פחות מחצי שעה פתחו המצרים בהתקפה נוספת בשיטה דומה. עד רדת החשיכה נשברה גם ההתקפה זו והאוייב נסוג ללקק את פצעיו. עם רדת הלילה שוב התקפל הכוח אחורנית לאיזור החניון שלו על ציר "ספונטני", כשהוא משאיר יחידת "חרמ"ש לאבטחה ב"הברגה" ובציר "חזית-אבנית".

בלילה חלפו מעל לחניון 2-3 טילי "קלט" מצריים שנורו לכיוון רפידים. המצרים פתחו באש נ"מ אדירה על טילים אלה והפילו שניים מהם. עוצמת אש ה"נ"מ המצרי היתה מדהימה. ה"מח"ט מספר: "כל השמים זהרו. כל המערך התרומם כמו מסך... היה זה מחזה מלא הוד". בקרבות היום נפגעו 9 טנקים של החטיבה. האוייב איבד אותו יום בגזרת אוגדת אדן טנקים רבים ומאות מחיליו נפגעו. בלילה, בקבוצת הפקודות האוגדתיות, הוגדרה משימת החטיבה ליום המחרת: ללא שינוי. כלומר, המשך בלימת התקפות האוייב באיזור "הברגה-זרקור". ראוי לציין, כי ביום זה נלחמה החטיבה כשבחרכבה נכללים גדוד שמושי, גדוד זעירא ויחידת הסיור, כוחות שאף אחד מהם אינו משייך אורגנית לחטיבה ואף אחד מהם לא השתתף עימה בליל הקרבות הראשון שלה בקנטרה.

יום רביעי, ה'10 באוקטובר

לקראת יום לחימה זה חולקה האחריות על הגזרה בין חטיבת בית-הספר לשריון לבין חטיבת קרן. בידי החטיבה כולה לא היו עתה אלא 27 טנקים כשירים, ואלה נערכו לפני עלות השחר להגנה על "זרקור" ו"הברגה". מלקחי יום אתמול למדה מפקדת החטיבה כי מן ההכרח להפעיל באינטנסיביות את כוח-הסיור, הן לצורך איתור מאמצי-התקיפה של האוייב בעודם באיבם וכן לגילוי וחסיוס חוליות-קת"קים מצריות שהתמקמו בעורף כוחותינו וטיווחו הרעשות מדויקות. מסקנות אלה אכן יושמו היטב בלחימת היום: פלוגת-הסיור לכדה קת"קים של האוייב והציבה תצפיות יעילות בנקודות-מפתח. כתוצאה מכך, פחת מספר האבידות והכלים הפגועים ביום זה בהשוואה ליום שקדם לו אף כי עוצמת ההתקפות המצריות לא פחתה. גם תיאום-הכוונות שביצעו שריונאי גדוד שמושי בלילה בטנקים שלהם נתן את אותותיו לטובה.

כבר ב"05.00 פתחו המצרים בהתקפה. שיטתם לא השתנתה, ונראה שהאוייב דבק בתירגולת "הסינית" שלו. אלא שהפעם מצאה התירגולת מענה הולם יותר. מנסיון היום הקודם למדו הלוחמים להקפיד יותר על חיסכון בתחמושת, לשפר עמדות לעיתים קרובות ככל האפשר, לפגוע באש מקלעיהם בחוליות המפעילות טילי נ"ט ולהקפיד על תצפית מתמדת. עוד המצרים נהדפים מ"הברגה" חזרה לכיוון מערב בציר "הביבה", נמסר כי בגדודו של סא"ל נחום מחטיבת קרן חשכנה נוצר מצב חמור; לאחר כמה מאמצי-שווא לאיתור מדויק, תפס גדוד זעירא את עמדותיו של גדוד נחום אשר יצא זמנית מן הלחימה במהלך קרבות היום (וכן ביומיים הבאים) התפתחו "יחסי שכנות טובה" עם החטיבות הסמוכות והופעלו לעתים שיתופי-פעולה יעילים בהתאם לכיווני המשתנים של המאמץ המצרי.

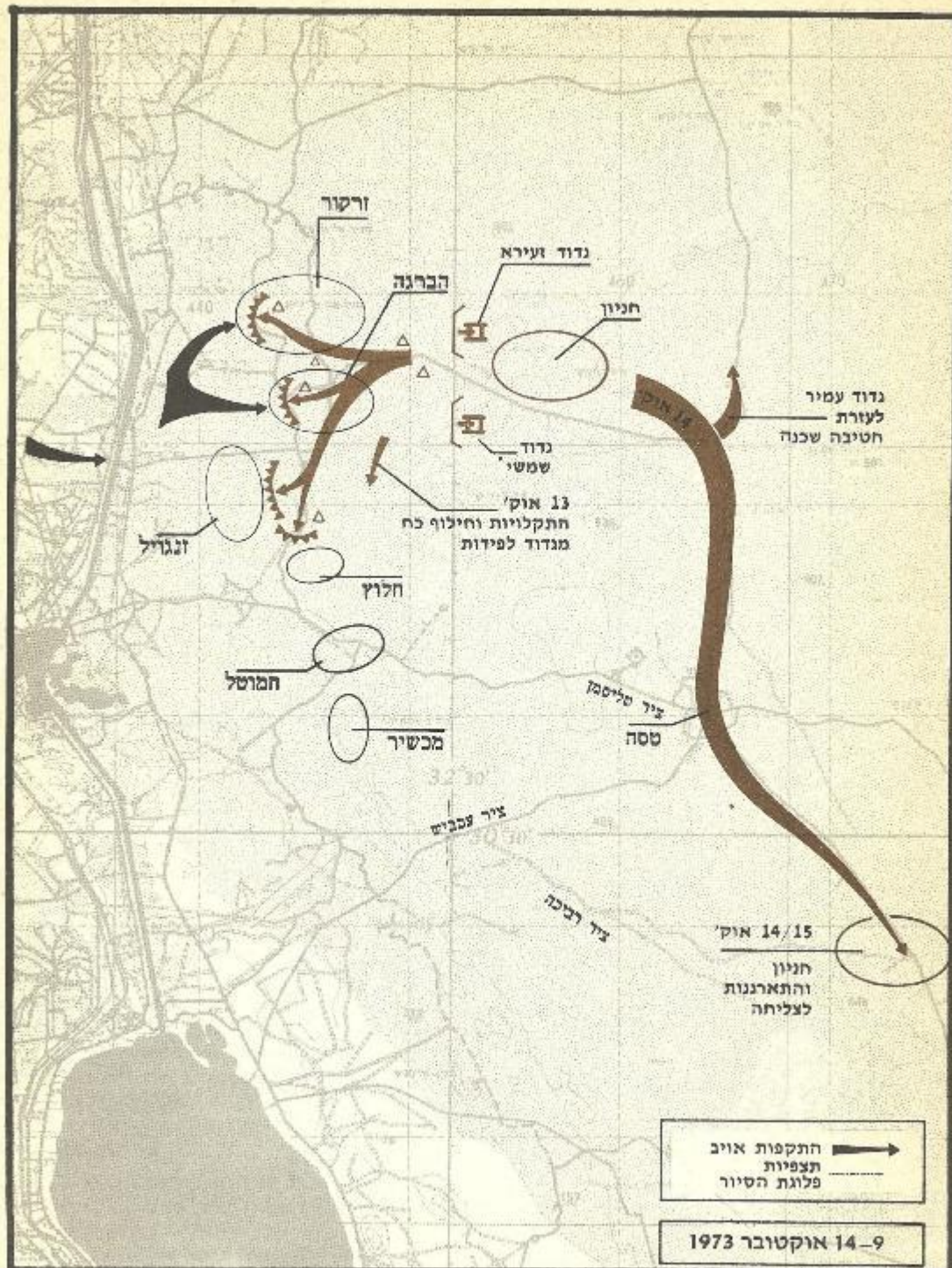
במשך היום נהדפו לא פחות מחמש התקפות מצריות. באחד המקרים הצליחה מחלקת טנקים טי-55 לעלות על הברגה ולחגוע למרכזה ושם הושמדה. תודות לשיפור שיטת-הלחימה וליעילות הסיוע הארטילרי ספגה החטיבה פחות אבידות ופגיעות משספגה ביום הקודם, ואילו אבידות האוייב בגזרה היו כבדות יותר.

עם רדת החשכה, ממש כבליל אמש, נעה החטיבה לאחור והתמקמה על ציר "ספונטני". אנשי החימוש נכנסו, כרגיל, לפעולה מזורזת — וכמוהם יתר המרכיבים המסייעים לכוחות ולכלים לשוב לאיתנם בין קרב לקרב. 26 טנקים כשירים עמדו עתה לרשות החטיבה.

לקראת ערב, תחת הרעשה ארטילרית כבדה, נכנס אל תחת פיקוד החטיבה כוח בפיקודו של סא"ל לפידות (להלן — "כוח לפידות"). עיקרו של כוח זה בא מגדוד מצנע הזכור מן הפרקים הראשונים של הסיפור. "כוח לפידות" הגיע לאחר ימי לחימה בגזרה הצפונית בפיקודו של האלוף קלמן מגן ז"ל. ב"כוח לפידות" היו 21 טנקים: 13 פטונים ו-8 סנטוריונים. במשך הלילה איבטח כוח זה את הצמתים. למחרת בבוקר נערכה לו היכרות עם הגזרה. כמו כן צורפה לחטיבה פלוגת "חרמ"ש מגדודו של סא"ל ברוכי. פלוגה זו איבטחה את תחניון בלילה.

גם בליל ה'10-11 התקיימה קבוצת-פקודות אוגדתית. דובר בה לראשונה על התוכניות לצליחת התעלה, אף כי בשלב זה עדיין לא נידונו פרטים ולא ננקב מועד. סוכם כי גזרת החטיבה ליום המחרת תשתרע רק בקטע שמ"הברגה" ועד "חזית 27" — כשישה קילומטרים — וכי "כוח לפידות" יקודם להגנת הגזרה הזאת בעוד הגדודים של שמושי וזעירא יזכו לשעות אחדות של התארגנות ומנוחה יחסית.

יום חמישי, ה'11 באוקטובר

עם שחר יצא כוח הסיור בלוויית ה"מח"ט אל שטח ההיערכות של "כוח לפידות". מחשש מפני התקפה מצרית קרובה, מיהר ה"מח"ט לתדרך את ה"מג"ד לפידות בעוד אנשי הסיור עוברים בין הטנקים ועורכים לצוותים היכרות מהירה עם הגזרה. תידרוך זה היה חיוני לאור העובדה שהשטח היה זרוע כלים שנפגעו בימי הלחימה הקודמים, וראוי היה להימנע מלכבוש עליהם תחמושת. מייד עם תום התדריך החלה ההתקפה המצרית הצפויה.

מספר ה"מח"ט, אל"מ גבי עמיר : "... בכלל, היה שמח ללפידות. הוא הניע עם קבלת הפנים המפוארת של ההפגזה ועלה להכיר את השטח תוך כדי הפגזה וכל הזמן ליוותה אותו התזמורת... עד שהוא נעשה אורח כבוד ב"הברגה", קיבל את האזרחות, עבר את כל טבילות האש למיניהן עם כל הגוונים... והתחיל יום התקפה שיגרתי כשאנחנו על הברגה". כוח הסיור תפס בינתיים עמדות באגפי "כוח לפידות" לצורך אבטחה, תצפית וטיווח ארטילרי.

מספר רס"ן דודו, מפקד כוח הסיור : "תיו הרבה כלים שרופים ואני שברתי לי את הראש, איפה לעזאזל הנבלות האלה מסתתרות... היה שם ואדי גדול... זו היתה אינטואיציה, שטיווחנו את הארטילריה על הואדי הזה... ואז, כאילו שניתנת בעיטה לכוורת דבורים התחילו לברוח מהואדי אנשים ופרצה שם אש ותחמושת התפוצצה להם ורכב דהר החוצה... עבדנו על הואדי הזה כ-3 שעות, וכל הואדי בער...". למרות שהסיירים הקפידו שלא לבלוט בשטח, הומטרו עליהם הפגזות וצלילות — אם כתוצאה מפעילות קת"קים של האויב ואם כתוצאה מהאזנה לקשר בין הנפגעים היה רס"ן דודו עצמו, שפונה לתאג"ד אך חזר והצטרף אל אנשיו כעבור שבוע לאחר שנותח ב"חדסה" בירושלים ונמלט מבית החולים אל החזית. התקפת האויב נפתחה בירי טנקים מסווחים שלמעלה מ-4 ק"מ, כך שלא ניתן היה לפגוע בהם ביעילות.

לעומת זאת, לאור לקחי היוםניים הקודמים, "כוס" כל השטחים המתים שבהם נהגו אנשי ה"ח"ר המצרים להיערך בחשכה מבעוד לילה. "כיסוי" זה צימצם בהרבה את ממדי ירי הטילים ע"י ח"ר האויב באותו יום. עם זאת, נפגעו שני טנקים שלנו פגיעות ארטילריות ישירות ובאחד מהם נהרג מ"מ. כאמור הושטה גדודו של שמש בתחילת אותו בוקר לצורך התארגנות. נוספו לו חמישה טנקים שתוקנו בלילה, כך שבסך הכל עמדו עתה לרשות הגדוד 22 טנקים כשירים.

ב-7.30 דיווח ה"מג"ד לפידות על תזוזה של כ-50 טנקי אויב ו"ח"ר הנעים בציר "חביבה" לכיוון מזרח. הסתמנה אפשרות שהאויב מנסה לחזור על נסיון שערך אתמול, ולבצע איגוף דרומי. גדוד שמש, "הזנק" איפוא לבלום כלפי דרום.

מספר ה"מג"ד, סא"ל שמש : "... הגדוד היה משופף, והכיר היטב את הגזרה. בתנופה אחת חצינו את הדיונות והתייצבנו לבלימה...". והוא מוסיף ואומר : "... ניהול הקרב היה קל ונעים. כל אחד ידע מה רוצים ממנו והכיר את השטח... וכשהתגלו נגמ"שים וטנקים מייד עלתה פלוגה ז' לעמדות ודפקה אותם". במשך כל שעות הבוקר התנהלה הלחימה "בנחת" (יחסית) כשכוחותינו פוגעים מסווחים ארוכים ובינוניים. רק סמוך לשעה 13.00 הופרעה "שיגרה" זו כאשר שלושה נגמ"שים מצריים הסתננו בחסות קפלי-קרקע עד למרחק של כ-500 מ' מפלוגה ז' של גדוד שמש, ושם הושמדו. לאחר מכן הושמדו עוד שני טנקים מסוג טי-55. הנסיון המצרי לאגף את כוחות החטיבה מדרום — נשבר.

התקפת האויב האחרונה לאותו יום נפתחה בשעה 17.00 בקירוב: תצפית של כוח הסיור זיווחה על התקדמות טנקים ו"ח"ר בטווח של 3500-4000 מטר לכיוון "הברגה".

"כוח לפידות" עלה איפוא מייד לעמדות אש ונערך לבלימה, אך ההתקפה המצרית נופצה למעשה ע"י אש תותחיו ומרגמותיו של כוח הסיור הארטילרי עוד קודם שהגיעו התוקפים לטווח האפקטיבי של טנקי "כוח לפידות".

עם חשכה נצטווה גדודו של שמש לחזור אל תחת פיקוד חטיבת האם שלו, היא חטיבת קרן. יתר כוחות החטיבה — גדוד זעירא, "כוח לפידות", כוח הסיור וכוח ה"חרמ"ש — נכנסו, כשיגרת הלילות האחרונים, לחניון-לילה ב"ספונטני" 34. כשהברגה נשאר כוח חרמ"ש ומח' טנקים להבטחתה. החטיבה סבלה פחות אבידות מאשר בימים הקודמים.

יום שישי, ה'12 באוקטובר

במשך היום תקף האויב פעמיים בגזרת האוגדה. שתי ההתקפות נהדפו ע"י החטיפה וע"י חטיבת קרן. כוחות האוגדה החלו להיערך לקראת מבצע הצליחה ולחתכונו למיתקפת-שריון כללית של המצרים, אשר נועדה — לפי הערכת המודיעין — ליום ראשון, ה'14 באוקטובר.

מאז שעות הבוקר המשיכה החטיבה במיגננה. פלוגת הסיור איבטחה את הציר ל"הברגה". בצהריים התפתחה ברום הגזרה התקפה מצרית בסדר גודל של חטיבה ממוכנת, כשהאויב מתכוון כנראה לאגף את מערך החטיבה בתנועה מאיזור "טלביזה-מיסורי" צפונה, לכיוון "חגית". התקפה זו נהדפה על פי "התירגולת" שנוסתה בהצלחה בימים הקודמים. במשך היום התנסו לוחמי החטיבה — לא לראשונה — בהתקפה של מטוסי-אויב. בשעה 09.00 נשלחה פלוגת חרמ"ש בלוויית שישה טנקים

בפיקודו של סרן צוק לעזרת כוח-סיור שטעה בניווט והסתבך בקרב באיזור „חלוצי“. בהתערבות ה-מח"ט נצטווה הכוח לנתק מגע, אבל ארבעה מאנשיו נהרגו וארבעה נפצעו וחולצו ל-תאג"ד ב-„ספונטני“³⁴— ו-נמ"ש שרוף אחד ננטש בשטח. הדבר היה סמוך לשעה 14.00.

בצהריים קידמה החטיבה בברכה את גדוד עמיר שחזר לחיקה לאחר ארבעה ימי-לחימה מפרכים במסגרת חטיבת קרן. יחד עם חטנקים של סרן רביב, שהוחזרו אליו, מנה עתה גדוד עמיר שנים-עשר טנקים בלבד. במוצאי היום, עם רדת ליל השבת, מעבירה החטיבה את האחריות לגזירתה לידי חטיבת יואל. כוחות החטיבה סיימו בכך את תפקידם בהגנה על מרחב „הברגה-זרקור“ ונעו מזרחה אל חניון-לילה שלהם ב-„ספונטני“. בשעות הלילה שבין ה-12 ל-13 באוקטובר הצליח ה-קמב"ץ לגרור מזירת-הלחימה שלושה טנקים שנשארו „תקועים“ בשטח.

שבת, ח' 13 באוקטובר

השבת עמדה בסימן שקט יחסי שלפנו הסערה. בגזרת אוגדת אדן לא נערכו קרבות בהיקף רציני, אבל נמסר על זרימה מאסיבית של דביזיות-שריון מצריות מן הגדה המערבית אל הגדה המזרחית של תעלת סואץ ועל התקפה רבתי שהאוייב מכין ליום המחרת. מפקדת האוגדה חורתה לקיים מספר סיורים עמוקים בשטח שבידי האוייב. רוב כוחות האוגדה, ובכללם החטיבה, הקדישו את השבת להתארגנות קדחתנית ולמנוחה חסופה.

בשבת אחרי-הצהריים נתקבלו בשמחה אל תחת פיקוד החטיבה גדודו של אהוד, גדוד מאולתר אך רענן ולו שתי פלוגות שמנו יחד כ-23 טנקים ופל' חרמ"ש ע"ג 10 נמ"שים.

במוצאי-השבת קיבל ה-מח"ט פקודת-התראה לקראת מבצע הצליחה. סד"כ החטיבה מנה אור ליום ראשון ח' 14 באוקטובר 74 טנקים.

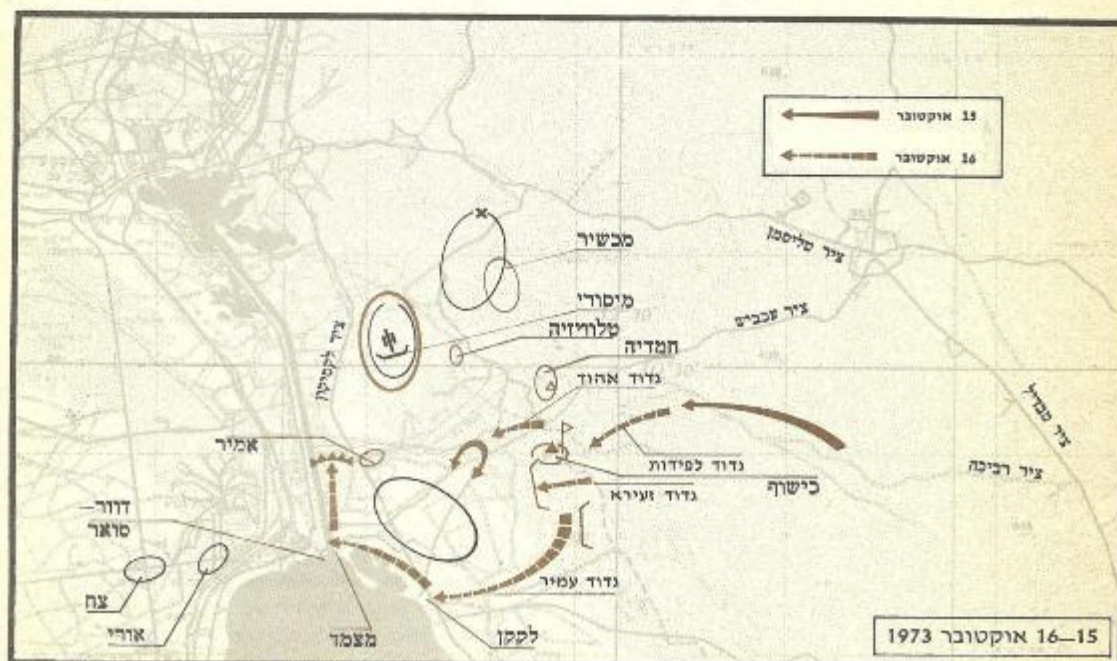

יום ראשון ה'14 באוקטובר

רגעים אחדים לאחר השעה 09.00 בבוקר נצטווה החטיבה לנוע במהירות מירבית דרום-מזרחה על ציר "ספונטני", לפנות דרומה בציר "מבדיל" ולהמשיך מטסה דרומה לאורך אותו ציר, במגמה להדוף את המתקפה המצרית לעבר מעברי המיתלה והג'די, תוך דקות פתח הכוח בתנועה מהירה. (דברי ה"מח"ט: "רצתי כמו משוגע"). כוח הסיוע דהר לפנים, ואחריו לפי הסדר – גדודו של אהוד, "כוח לפידות" וגדוד זעירא, כשבמאסף נע גדוד עמיר. זמן מועט לאחר התנועה נסר ל"מח"ט על התקפת אויב כבדה בגזרה שאותה הפקידה החטיבה בידי חטיבת יואל (ובעיקר – איזור שמצפון ל"זרקור"). לפיכך נצטווה גדודו של עמיר, אשר נע כאמור, במאסף, להיפרד שנית מן החטיבה ולתגבר את הגזרה המותקפת. לגדוד עמיר נמסרה גזרת-אחריות עצמאית, מתוגבר בגד" נוסף בפקודו ככוח אוגדתי, סביב צומת "חזיזית-מאדים". שם ניהל הגדוד קרב מטווחים ארוכים ואף ספג התקפה אווירית שלא גרמה לו אבידות. שאר כוחות החטיבה, מלבד "כוח לפידות" שנשאר בחניון ב"ספונטני-36", הוסיפו לדחור במלוא מהירותם דרומה עד שקיבלו הוראה לעצור ב"מבדיל 71" (צומת "מבדיל-רביכה", כ"13 ק"מ דרומית לסטה), לאחר שהמתקפה המצרית כבר נשברה.

בצהריים החלו גם הדרגים לנוע דרומה בעיקבות החטיבה, אבל נאסר עליהם לחצות את טסה ולהמשיך דרומה. זאת – מחמת העומס הכבד שהוטל אותו יום על ציר "עכביש" לכיוון פיתחת דור-סואר, ציר שבו אמורות היו הדוברות הענקיות לנוע מערבה לצורך מבצע הצליחה. רק משאית-מים ומכלית-דלק הורשו לעבור ב"רמזורים אדומים" שנדלקו בצומת טסה ולהצטרף אל כוח החטיבה שהמתין להן בקוצר-רוח. ב"מבדיל 71" נעצרו הכוחות – גדוד אהוד, גדוד זעירא ומפקדת החטיבה – לחניון. נתקבלו פקודות מפורטות לגבי מבצע הצליחה וחלקה של החטיבה במבצע זה. המפקדים עסקו איפוא בלימוד מערכי האויב וצירי-התנועה המתוכננים, בעוד הצוותים מטפלים ביסודיות בטנקים. בשעה 21.00 הודיע המודיעין האוגדתי לחטיבה כי לא הרחק מן החניון שלה נתגלו שני טנקי פי.טי. 76 מצרים וכן כוחות-קומאנדו. הלילה עבר בדריכות יתרה אך החניון לא הותקף. עיכוב הדרגים מצפון לסטה יצר בעיה דחופה של חימוש, תדלוק ואספקה. קצין-האפסנאות אילתר איפוא בלילי ה'14-15 באוקטובר מעין "דרג א'" מצומצם שהורכב מ-4-6 מכליות דלק וכמה משאיות נושאות אספקה ותחמושת. לאחר מאמצים שנמשכו רוב שעות הלילה, הבקיע "דרג מאולתר זה בעד

הדוברות האלה משאיות והכל... נראה מאד מבלונ, הלב לא היה שקט, היה ברור שכאן נחוצה "שליפה" רצינית...". מפקד האוגדה החליט איפוא, בעצת ה"מח"ט, כי החטיבה תנוע מערבה אל עבר איזור הצליחה בדרך-עפר המקבילה לציר, "עכביש" ונמתחת מדרום לו. (ציר, "רביקה"). התנועה החלה סמוך לשעה 02.00 לפנות בוקר כשכוח הסיור מוביל.

יום שלישי ה'16 באוקטובר

על פי התכנית האוגדתית היתה החטיבה אמורה לצלוח את תעלת סואץ עם אור ראשון. התנועה התנהלה בערפל כבד תוך אי-ודאות מסוימת לגבי איכון וזיהוי כוחות שנוע בשטח. (לאחר מכן, ב'04.55, הוכרז כי היו אלה כוחות מאוגדת האלוף שרון). לפני עלות השחר תפס כוח הסיור עמדות תצפית על התעוז, "כישוף" הנמצא ב'12 ק"מ דרומית-מזרחית לאתר הצליחה ("מצמד"), ונשקף אל הצירים המוליכים אליו. כאן נתנה הוראה לחטיבה מהאוגדה, לתמתין להמשך פקודות עד התבהרות הסיבוכים שהתפתחו בצליחה ובהבקעה על הצירים אל איזור הצליחה.

סביב השעה 10.00 נתנה הפקודה לחטיבה להיכון לצליחה, לנוע ולעבור ולבצע התכנית המקורית. גודד עמיר נע ראשון לפי התכנית המקורית ומייד נשתנתה הפקודה לחמתין ולא להמשיך. גודד עמיר עקף את כישוף מדרום, עלה בציר, "כספי" עד, "כספי 55" ומשם פנה מערבה, והגיע ל"חצר" שהיוותה את אתר הצליחה ב"מצמד". יתר כוחות החטיבה התפרסו סביב, "כישוף" ובשעה 10.10 בבוקר החלו לספוג הרעשה מאסיבית. במשך כל שעות הלילה ניסו הדרגים החטיבתיים לפלס לעצמם מעבר דרך, "ציר עכביש" העמוס והפקוק, אבל רק דרג א' הצליח להתחבר במרוצת היום אל החטיבה, כשהוא נגרר ע"י נגמ"שים בתוואי עפר המקביל לכביש. במשך היום מנהלים הגדודים הפרוסים סביב, "כישוף" אש עם כוחות-אויב מן, "הארמיה השלישית", ומסייעים לחטיבת נתקה ולעוצבות אחרות בסיכול התקפות-נגד מצריות שניעו לבתק את המסדרון מדרום. כמו כן סייעו נגמ"שי החטיבה בחילוץ פצועים מחטיבת הצנחנים שנכנסה בליל ה'16-17 באוקטובר לחימה אכזרית במרחב, "החוזה הסינית" וכן נפגעים מאוגדת שרון במרחב שבין, "כישוף" לבין האגס המר הגדול, גודד עמיר הגיע, כאמור, עוד בשעות הבוקר אל, "החצר" שבנקודת הצליחה ("מצמד"). האלוף שרון, שנכח במקום, הורה ל"מג"ד סא"ל עמיר להעלות את הטנקים שלו על הדוברות ולצלוח את התעלה. עוד גודד עמיר מתחיל להעלות את הטנקים שלו על הדוברות, התנהל כירור קצר בדרג של מפקדי-אוגדות (חאלופים אדן ושרון) אשר בסיומו אכן הועבר גודד עמיר אל מסגרת פיקודה

26

"הפקק" בטסה וחבר אל חניון החטיבה. לפני עלות השחר תודלקו הטנקים וחומשו היטב. בו-בילילה נכנס גודד ה"חרמ"ש של סא"ל נחום (מחטיבת רם) אל תחת פיקוד החטיבה, ונתקבל בברכה. שבירת מותקפת-השריון הנרחבת של חצבא המצרי ביום זה הכשירה את הקרקע למבצע, "אבירי לב" – מבצע חציית התעלה – שהיה אמור להתחיל בבוקר יום המחרת.

יום שני, ה'15 באוקטובר

אור השחר מצא את החטיבה כשהיא מסיימת את הכנותיה האחרונות לקראת מבצע הצליחה. מפקדת האוגדה שיכפלה והפיצה את, "פקודה מס' 1 למבצע אבירי-לב". שופרו מערכות-קשר בגדודים וקוימו תדריכים מפורטים. בשעות לפני הצהריים הוסיפה החטיבה לחמתין ב, "מבדיל 71" לפקודת-התזוזה שהתממהה. בינתיים שבו והצטרפו אליה גודדו של עמיר שסיים את משימתו בצומת, "חזיונית-מאדים" וכן, "כוח לפידות" שהשתתף ביום הקודם ב, "ספונטני 36".

על פי התכנית המקורית היתה החטיבה אמורה לנוע לצליחה בראש כוחות אוגדת האלוף אדן ובעיקבות אוגדת האלוף שרון על ציר "עכביש" מערבה (כביש טסה-האגס המר הגדול). אלא שציר זה עדיין לא נפתח כראוי – חלקו נשלט באש מיתחמי האויב וחלקו נפקק ע"י תנועת ציוד ההנדסה הכבד שזרם בו מערבה. לפיכך הוסיפה פקודת-התזוזה להתממהה.

בשעה 16.00 לערך נתקיימה קבוצת פקודות אוגדתית שניה לאותו יום, ובה פורטו התכניות למבצע, "אבירי לב" ותוארו המשימות המצפות לחטיבה מעבר לתעלה. בשלב זה עמדו לרשות החטיבה 76 טנקים, 28 נגמ"שים וכ-55 זחל"מים – מהם 27 זחל"מי לוחמים. אלה נתחלקו כדלקמן: גודד אהוד – 21 טנקים וכן נגמ"שים וזחל"מים, "כוח לפידות" – 19 טנקים וכן נגמ"שים וזחל"מים. גודד עמיר – 18 טנקים וכן נגמ"שים וזחל"מים. גודד זעירא – 18 טנקים וכן זחל"מים ונגמ"שים. גודד ה"חרמ"ש בפיקוד נחום – 27 זחל"מי לוחמים ו-6 זחל"מים אחרים. פלוגת הסיור – 8 נגמ"שים ומספר זחל"מים.

בערב דיבר מפקד האוגדה אל הלוחמים, ולאחר דבריו התקיימה הופעה אמנותית. סמוך לחצות הוכרז ל"מח"ט כי ציר, "עכביש" (כביש טסה – האגס המר הגדול) עודנו עמוס לעייפה כוחות מאוגדת שרון, והתנועה בו כמעט משותקת. (כדבריו: "כשראית... בין

לטפל ב"ח"ר המצרי הצמוד אל הצנחנים. כשעוברים את קו-הרכס קדימה אנחנו חוטפים אש-טנקים חזיתית מטווח של כ-1200 מטרים. אש הנשק הקל, מטווח מטרים ספורים, מסוכנת הרבה יותר. בגדוד כמעט שאין מקלעי-המפקד, ואנחנו יורים מנשק אישי, זורקים רימונים, מנסים לדרוס בשרשראות את חיילי האוייב תוך נסיעה לפנים ואחורנית... השוחות המצריות הן עמוקות, וחיילי האוייב ממשיכים לירות מטווח 0 לאחר שהטנק יורד מן השוחה...". נגמ"ש-הפינוי של הגדוד ובו הרופא מפנה בינתיים בחירוף-נפש את פצועי הצנחנים ואת פצועי הגדוד. פלוגת ה"חרמ"ש של הגדוד מצטרפת למשימת הפינוי, תוך כדי הסתערות סופג הגדוד מטחי-טילים נ"ט מאגפו הימני (מצפון). לוחמים וטנקים מוסיפים להיפגע מאש-תופת שממטיר האוייב ממערכיו ב"אמיר" ו"מיסורי". מספרים אנשי צוות הטנק ב/1: "... לפתע התמלא האויר זימומים נוראים... זהירות, שמלים! צעק הנהג ושר את ההגה בכל העוצמה לאחר ולימין. טיל השמל חלף לידנו... טנק אחד חטף אותו רגע בעת ובעונה אחת גם שמל וגם פגז מרגמה, וה"מט"ק נהרג במקום. ה"מג"ד החליט להסתער על המצרים, כולם יישרו קו וירו אש תותחים ומקלעים תוך כדי תנועה... טנק נוסף נפגע ונגשט ע"י הצוות אך נהגו המשיך לנסוע כי לא חש בפגיעה. הצוות חזר לטנק הפגוע... האוייב ספג אבידות... הטנק שלנו (ב/1) הגיע ממש עד שפת התעלה המצרית. המקלעים בטנק לא ירו וה"מט"ק דרך ודרך בחמת-זעם את מקלעי-המפקד מול העוויות-הניחוח של המצרים שהיו כ-10 מטר לפנינו וכיוונו אלינו בזקוק. לא היתה ברירה אלא לזרוק עליהם רימונים ולירות עליהם בעוז... תוך 7 דקות ירינו כ-250 כדורי עוזי וזרקנו שישה רימונים לתוך התעלות...". בינתיים, תוך כדי פעולת חילוץ הפצועים, נפגעו מ"פ ה"חרמ"ש ושלושה מאנשיו. ה"סמ"פ תפס פיקוד והמשיך בפינוי הנפגעים. תוך 3-4 דקות נפגעו לא פחות מחמישה טנקים ושני נגמ"שים. הצנחנים שבשטח לא יכלו להלום ביעילות ב"ח"ר המצרי מפני שתחמושתם אזלה. בשלב זה הורה ה"מג"ד לסגת מתוך הנחה שהצנחנים כבר פונו מן היעד. הגדוד תימרן לאחור עד למרחק של כ-700 מטר, כשהטנקים וה"נגמ"שים נאלצים בכמה מקרים לגרור ולדחוף זה את זה. תוך רגעים אחדים התברר כי מספר צנחנים יסמ"פ טנקים עודם לכודים בתוך היעד. אלה הצליחו ליצור קשר עם ה"מג"ד שאיתר את מקומם והורה לפתוח באש צמודה כדי לחפות עליהם. שני טנקים נפרסו באגף השמאלי כדי לחפות על ה"חפ"ק של חטיבת הצנחנים שהיה במרכז התעלה הארוכה בחווה הסינית וסירב לסגת ללא פקודה מפורשת. בשעה 08.30 בערך פרוש הגדוד לאורך קו של כ-2 ק"מ במקביל לציר "טרטור". לאחר זמן מגיע אל השטח,

27

של אוגדת שרון. הגדוד, למוד-נסיון ב"נדודים" ממסגרת למסגרת, נשלח לבלום את האוייב בגזרת "אמיר-סרוק" ציר "שיק" אשר מצפון לאתר הצליחה. בגזרה זו התפתח מאמץ מצרי כבד (דיביזיה 21) שמטרתו היתה לבתק את המסדרון ולנתק את ראש הגשר. גדוד עמיר יחד עם עוצבות אחרות מאוגדת שרון, ניהל קרבות מרים לסיכול מאמץ מצרי זה, שאכן נחדף לאחור. מפקדת החטיבה מעמדת התצפית הנוחה לה ב"כישוף" סיועה לגדוד ע"י טיווח ארטילריה. רק כעבור כשתי יממות עתיד גדוד עמיר לחזור – בפעם השלישית – אל מסגרת חטיבת-האם שלו. יתר כוחות החטיבה מקבלים פקודה להשתתות במערך בלימה סביב "כישוף", לאור הדחיה במבצע-הצליחה.

מיום רביעי ה'17 באוקטובר
ועד שחר יום המישי ה'18 בו

יום זה האחרון לחימת החטיבה בגדה המזרחית של תעלת-סואץ, היה יום לחימה אכזרי על "המסדרון" ועל ראש-הגשר.

כל אותו יום נאבק גדוד עמיר במסגרת אוגדת שרון בקרבות מרים עם כוחות-אויב, שריון "ח"ר", שניסו לבתק את "המסדרון" מצפון. גדוד זעירא ו"כוח למידות" נפרסו ליד התעוז "כישוף" כדי להגן על אגפו הדרומי של "המסדרון".

נגמ"שי החטיבה משתתפים במאמץ לחלץ את נפגעי כוח הצנחנים באזור "החווה הסינית". לאחר חצות הוועקה ע"י האוגדה ושלחה פל ה"חרמ"ש של "כוח למידות" (פלוגת במבה) לחילוץ נפגעי הצנחנים, פעולה שנמשכה עד צהרי ה'17 לחודש.

עם שחר, בשעה 05.00, מוזנק גדוד אהוד לסייע לחטיבת הצנחנים השסועה שנלחמה כל הלילה בקרבות מרים ביותר על "החווה הסינית" וסביבותיה. אור הבוקר הערפילי מצא את הצנחנים, בהם פצועים, כשהם מזורים על היעד וסביבותיו, סובלים מאפסית תחמושת ונמצאים בטווחים של עשרות מטרים מ"ח"ר האוייב.

שיריונאי גדוד אהוד, שזה להם יום-הלחימה הראשון, נקלעו לשטח לא מוכר וחסרה להם ידיעה ברורה היכן בדיוק נמצאים הצנחנים והיכן האוייב. ערפילי הבוקר הכבידו על האיתור והחבירה.

עשן צהוב שהעלו הצנחנים סיוע ל"מג"ד, סא"ל אהוד, לאתר את אחד מריכוזיהם על היעד. כבר בשלב זה ספג הגדוד פגיעות ואבידות ראשונות. תוך כדי ספיגת אש טילים, בזקוק, טנקים וארטילריה שגבו ממנו מס-דמים הסתער הגדוד אל עבר "החווה הסינית".

מספר ה"מג"ד, סא"ל אהוד: "... על היעד מקדמת אותנו אש נשק קל צופה, באזקוק ונפנופי ידיים מאושרים של הצנחנים. הטווחים ביניהם לבין ה"ח"ר המצרי היו באמת מטרים ספורים... אנחנו מנסים

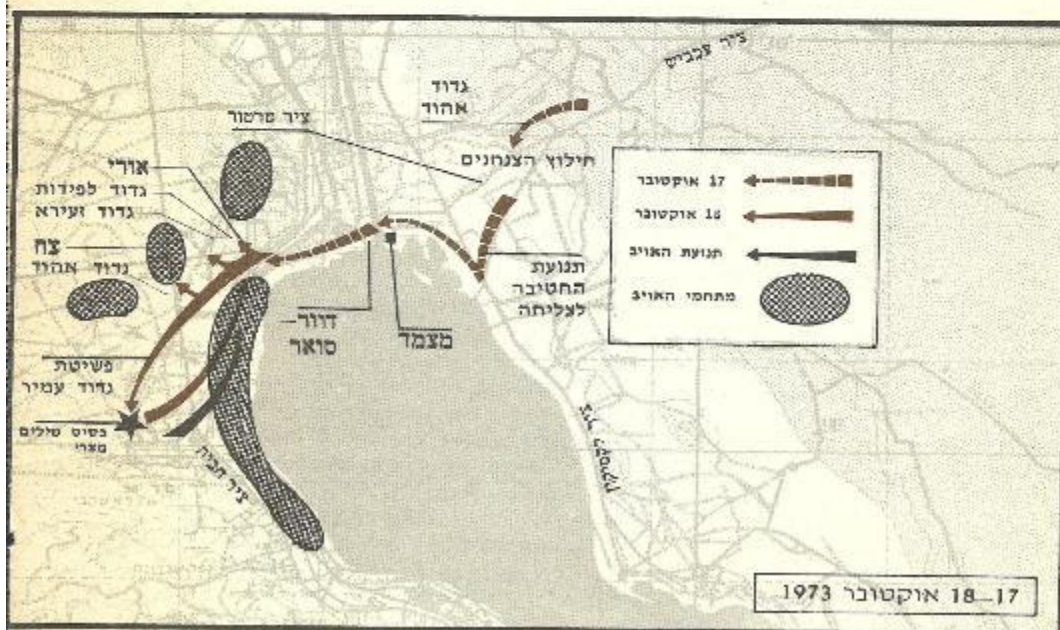

מלחמת היום. התנועה התנהלה תחת הפגזה לסירוגין. סמוך לחצות עברה פלוגת-הסיור של החטיבה על פני גשר הדוברות והגיעה אל חגדה המערבית של תעלת סואץ, שם התקבלה בהפגזה מרוכזת. בניגוד למובטח, לא ציפו לה מעבר לתעלה, "סדרני התנועה" שהיו אמורים לכוון את העוצבות הצולחות. בעקבות פלוגת הסיירים החלו הטנקים של גדוד זעירא לחצות את התעלה. כבר לאחר שעבר הטנק השלישי נבקע הגשר, והטנק הרביעי נגרר אחורנית בעוד מועד לפני שטבל במים. הדבר היה בערך בחצות הלילה. מפקד האוגדה חורה לתקן את הגשר בעזרת טנקי-גישור ובינתיים חוטל על יתרת הכוח לפנות צפונה ולחצות את התעלה על גבי הדוברות. גם כאן אירעה תקלה כשאחד הטנקים של גדוד זעירא, "גלש" המימה אך נימשה ע"י טנק אחר. מפקדת החטיבה, גדוד זעירא כולו וחלק מ"כוח לפידות" חצו את התעלה על גבי דוברות. בינתיים תוקן הגשר ארעית ויתרת החטיבה – אחרוני "כוח לפידות" וכן גדוד אהוד – חצו את התעלה על גבי.

במשך רוב שעות הלילה התנהלו מגעים בדרג של מפקדי אוגדות בעניין החזרת גדוד עמיר אל החטיבה-האם שלו. רק לפנות בוקר, "שיחררה" אוגדת שרון את חגוד, שמיהר לצלוח את התעלה ולהדביק את שאר כוחות החטיבה. לרשות גדוד עמיר עמדו עתה 15 טנקים.

תוך לחימה, גם גדודו של נתן מחטיבת נתקה. שני הגדודים משמידים טנקי אויב המגיחים מצפון לחווה הסינית ונעים דרומה. בסביבות הצהריים חולצו הלכודים ע"י נגמ"ש בודד שנכנס בחיפוי טנקים. במשך כל שעות הלחימה פועלת מפקדת החטיבה יחד עם מח"ט הצנחנים מרכז חמדיה הצופה על השטח לתיאום הקרב ולהנחתת סיוע ארטילרי ומיסוך עשן. לאחר חשכה תם מבצע החילוץ וחגוד נערך מחדש בסביבות צומת, "כספי-עכביש" כשחוא מסתייע בתנועתו בפצצות-תאורה שלא היו יעילות ביותר. סיכום אבידות גדוד אחד בלחימת היום היה עשרה הרוגים, ארבעה נעדרים (שנמצאו בשטח הרוגים כעבור זמן) וכ-20 פצועים. שבעה טנקים ושני נגמ"שים נסגרו, ומהם נעזבו בשטח שלושה טנקים. גדודו של אהוד, שהיה, כאמור, גדוד מאולתר שהורכב בעיקר משריונאים שמיהרו לשוב מחו"ל לאחר פרוץ המלחמה, עמד בבבורת בטבילת האש הראשונה שלו.

לאחר רדת חשכה החלו גדודי החטיבה להתחמש ולתדלק. בתוך כך נתקבלה פקודה להסתפק בחימוש ובתדלוק חלקיים ולנוע מייד לצליחת תעלת סואץ. בשעה 22.00 במוצאי יום ד' ה-17 באוקטובר החלה החטיבה לנוע לאורך צירי "עכביש-לכסיקון-טרטור" בואכה "החצר" וראש הגשר. בראש הכוחות נעה פלוגת-הסיור, אחריה – גדוד זעירא, אחריו "כוח לפידות" ובמאסף – גדוד אהוד המתאושש

החטיבה נעה דרום-מערבה בערפל כבד כשפלוגת-הסיור מנחה אותה לאורך הכביש המלווה את חופו הצפוני של האגם חמר הגדול („טסט“) עד לנקודה הנמצאת במרחק כשלושה וחצי ק"מ מאתר-הצליחה („טסט“—39). הרעשה מתמדת מתרחשת וממרגמות ליוותה את הטור בדרכו, חשש ממיקוש הציור משני עבריו לא איפשר תנועה בפריסה. בשעה 03.30 אור ליום חמישי ה-18 באוקטובר חורה מפקד האוגדה ל-מח"ט להיכון להתקפה על תמיתחם המצרי „צח“ שמעבר לתעלת המים המתוקים, כ-8 ק"מ מערבה לתעלה. הומלץ על איגוף שמאלי ונמסר כי במקביל תתקוף חטיבת נתקה את המיתחם המצרי „ערל“ הנמצא כ-4 קילומטרים צפונית ל„צח“. אותה שעה החלו הדרגים לנוע בעקבות החטיבה אך עוכבו לפני הגשר עד סמוך לשעה 07.30 ושם נתכבדו בהפגזה מרוכזת, שהיתה מנת-חלקם של כל „אורחי“ ה„חצר“ אותו יום ובימים שלאחריו. עד חשעה 04.00 בקירוב נערכה החטיבה בכוח של כ-60–65 טנקים לפני תעלת המים המתוקים, סמוך לפינה הצפון-מערבית של האגם חמר הגדול. בשלב זה יצר ה-מח"ט קשר תיאום אלחוטי עם אל"מ ארז, מפקד חטיבה מאוגדת שרון, שחלק מכוחותיו פעלו במרחב ראש-הגשר מערבה לתעלה מאז יום אתמול. מפקדם של כוחות אלה, סא"ל גיורא, הגיע אל מפקדת החטיבה. מתיאוריו נסתמנה תמונה של היערכות מצרית דלילה למדי בגזרה. תמונה זו הוכחה עד מחרה כאופטימית במופג.

בשעה 04.00 בערך קיים איפוא ה-מח"ט קבוצת פקודות שבה חזר סא"ל גיורא על האינפורמציה שלו ועל הצעותיו. הוחלט כי עם אור ראשון יחצו גדוד זעירא ופלוגת הסיור את תעלת המים המתוקים ויסתערו חזיתית על „צח“, כששאר כוחות החטיבה נעים בעקבותיהם. על „כוח למידות“ הוטל לאבטח דרומה, ואילו סא"ל גיורא הבטיח מכת-אש מסייעת. עם התפזרות הערפל החלה התנועה אל עבר הגשר שעל תעלת המים המתוקים.

ההבקעה ודהרת-השמד מעבר לתעלת סואץ

רקע כללי

פריצת צה"ל אל הגדה המערבית של תעלת סואץ שינתה את פני המלחמה. הקרבות, שעמדו עד כה בעיקר בסימן התקפות-נגד ומאמצי-בלימה לסירוגין, לבשו מעתה צביון אופייני יותר לשיטות הלחימה של צה"ל: הבקעה ותנופת השמד הסוחפת בדרכה מתחמים, בסיסי טילים וכוחות אויב על פני מרחבים גדולים. האויב, שחשש לגורל עורפו, תיגבר אור ל-18 באוקטובר את מיתחמו אשר מול נורת הצליחה, צפונית-מערבית לאגם המר הגדול. חלק מעוצבות-השריון המצריות הוחזר בחיפזון מן הגדה המזרחית אל הגדה המערבית. לא היה בכוחן של עוצבות אלה לעצור את תנופת השריון של אוגדות שרון ואדן אשר הבקיעו או עקפו את קליפת המיתחמים המצריים בגדה המערבית של התעלה ופרצו מערבה בואכת רכס גניפה ודרומה לעבר מרחב פאיד. כוחות אחרים פנו צפונה ופילסו דרכם בסבך הצמחיה ותעלות-ההשקאה של "איזור החיץ התקלאי" עד שהגיעו למבואות איסמעיליה מדרום. כתום ארבעה ימי לחימה מעבר לתעלה היתה הארמיה השלישית מכותרת ברובה, כשכוחות השריון חולשים באש על כביש סואץ-קהיר. סירובם של המצרים לכבד את הפסקת-האש שהיתה אמורה להיכנס לתוקפה במוצאי יום שני ה-22 באוקטובר, איפשר לכוחותינו להמשיך בתנופתם, לחזור אל פרברי העיר סואץ מצפון ומדרום, להדק את טבעת הכיתור סביב "הארמיה השלישית" ע"י ניתוק כביש סואץ-קהיר ולכבוש את נמל אל-עדאביה אשר לחוף מפרץ סואץ, כעשרה ק"מ דרומית-מערבית לסואץ העיר. בשלבים אלה של המלחמה מילאה חטיבת בית-ספר לשריון תפקיד נמרץ וחיוני בהדברת מיתחמים מצריים, בהריסת בסיסי-טילים, בהשמדת שריון-אויב וכוחות אחרים. חלק מן הזמן פעלה החטיבה בשתי זרועות במרחב שבין איזור פאיד, תעלת המים המתוקים, ריכסי גיבל-גניפה והגבעות החולשות על כביש סואץ-קהיר. שתי זרועות נסגרו באיזור מחנות הצבא המצריים בכברית. לאחר ניתוק כביש סואץ-קהיר תקפו כוחות החטיבה את העיר סואץ והשתלטו על פרבריה הדרומיים. לבסוף נפרשו באיזור ראש-עדאביה, בקצה הדרומי ביותר של מאחז צה"ל על אדמת אפריקה.

30

18-25.10.73

יום המישי ח"י 18 באוקטובר

נתקה שחיה צריך להגיע... הסתכלתי עוד פעם אחורה ופתאום נבחלתי, ראיתי איך הם מתפרשים וזיחיתי בפירוש טנק טי... אז בדיוק עבר ויסמן והתחלתי לסמן לו בידים... הוא לא הבחין, כי דיבר בקשר, ואז בדיוק כשזאתי, פגז מחטק המצרי עבר מעלינו והפיל עץ תמר... לפידות שאל: „איפה הטנקים, אני לא רואה אותם“ ז... ואז המישה של ויסמן זיהה, ירה ופגע באחד... ואז גם הם ירו ופגעו בטנק של ה"מ"פ בטון... היתה שם סוללה ובדיוק לפנינו עמדו ה"מח"ט וגם ה"מג"ד... עליתי על גג הבית ואז ראיתי את הטנק שלהם בתוך הצמחיה. התברר שגלו לא ראו אותם, פגעו רק בשניים... קצאתי מחג של החושה, רצתי לפידות... והוא נתן הוראה לכמה טנקים ללכת לכיוון השני. ואז התחלנו לירות משני הכיוונים..."

בינתיים הבחינה הפלוגה מגדוד זעירא שאיבטחה את ציר „סקרנות“ כלפי צפון בחמישה טנקים מצריים שעמדו במרוכז במחפורת וירו לאנף ימין של כוחות החטיבה. הטווח היה כ-1500 מטרים. לוחמי הפלוגה הצליחו להבעיר לפחות שלושה מהם, הרביעי ננטש והחמישי נמלט כנראה על נפשו. מייד עם גמר כיבוש „אורי“ והשמדת טנקי האויב מדרום ומצפון, נפרסו הגדודים באיזור הצומת מול מיתחם „צח“. גדוד זעירא התקדם ונאחז ברכס השולט על „מחנה 6121“, „כוח לפידות“ כבש את „מחנה 6121“ ותפס איזור המשתרע ממחנה זה ועד גבול הצמחיה העבותה כקילומטר וחצי דרומה ממנו, שם נשאר כל שעות היום בעמדות ירי כשהוא מנהל אש עם מיתחם „צח“ ומאבטח את האגף הדרומי של החטיבה.

גדוד אהוד נע בעיקבות „כוח לפידות“ ובשעות אחר-הצהריים תפס עמדות חמתנה מול המחנה ה"נ"ל. גדוד עמיר (אשר אוגדת שרון ויתרת עליו לפנות בוקר, כזכור, באי-רצון רב) הגיע למקום, חלף דרך מחנה 6121 ואיגף דרומה במטרה לתקוף את מיתחם „צח“ כש„כוח לפידות“ מחפה עליו. המיתחם נגלה כיעד מבוצר היטב עם שפע של נשק נ"ט וכן טנקים מחופרים. כאשר נפרס גדוד עמיר ניתנה מעליו מכת אש עזה מטנקים ומנשק נ"ט. חמישה מהטנקים נפגעו כמעט מייד. על כך מספר ה"מ"פ רס"נ אילן: „הסתערנו. הטנק של הרצל נפגע במנוע... אמרתי לו להישאר ולחפות. אחר כך קיבל פגז בצריח והרצל נהרג מייד... אבי נפגע מפגז ח"ש בצריח, נע לאחור... ופינה את פצועי הטנק של הרצל. אז נפגע גם הטנק שלי... קיבלתי אישור מה"מג"ד לנוע לאחור לכיוון החורשה...". וסגן בועז ממשיך ומספר: „יקי חטף ח"ש, איבד אפשרות של צידוד והגבהה... ופונה לאחור עם התותחן שלו שנפצע קל. אותו זמן המשיכו בכך ועופר לירות... אני נכנסתי עם שלושה טנקים. טנק מצרי פגע בי. לאחר מכן השמדת אותם...". גם טנק ה"מג"ד הצליח להשמיד טנק-אויב.

אור הבוקר החל כשערפל סמיך מכסה את השטח כך שהכרח היה לדחות התנועה לשעה קלה על מנת שאפשר יהיה לצפות ולזהות את כיוון ויעדי ההתקדמות. בשעה 06.00 החל כוח-החוד הכולל את פל' הסיור ושלושה טנקים מגדוד זעירא לחצות את הגשרון שעל תעלת המים המתוקים, סמוך לפינה הצפון-מערבית של האגם חמר הגדול. מייד ניתנה על הכוח אש נ"ט יעילת ומרוכזת מכיוון צומת „אורי“, מיתחם „צח“ והמחנה הצבאי שביניהם. שלושת הטנקים נפגעו תוך דקות מעטות ופצועיהם חולצו בנגמ"ש. מול הצומת נותרו שלושה נגמ"שי הסיור (ועוד נגמ"ש פגוע ובו פצועים). אלה ניהלו אש עם מיתחמי האויב. מפקד כוח-הסיור, סרן יאמס ז"ל, דיווח ל"מח"ט כי הכוח נקלע ל„פיתחה“ מטווחת היטב. כדי להיחלץ היה צורך להסתער לפניו על מיתחם צומת „אורי“. בינתיים השיג ה"מח"ט סיוע ארטילרי שהונחת על „צח“, „אורי“, לפי פנייתו, הגיעה בתוך שעה והצטרפה אל החטיבה פלוגת-צנחנים בפיקודו של רס"נ נודלמן לצורך הסתערות משולבת, רגלית וממונעת, על „אורי“.

עוד הכוחות נערכים להסתערות זו המשיך האויב להמטיר עליהם אש כבדה ממיתחמי „צח“, „אורי“ וממחנות אבו-סולטן.

סמוך לשעה 08.00 ניתן האות. מספר ה"מח"ט: „הוצאתי במכה אחת את ה"נגמ"שים של הסיור והם יצאו בריצה החוצה, תפסו עמדות בין הבתים והתחילו לירות על המוצב („אורי“). נודלמן ואנשיו יצאו גם הם בריצה מן הגשרון, ירדו לשטח מת בין העצים, ועלו למעלה... מכת ארטילריה, חיפוי טנקים שכבר היו בחוף (כלומר מערכה לגשרון), אש נגמ"שים — והסתערות. זה הלך טוב מאוד („אורי“ היה מייד בדינו). מפלוגתו של רס"נ נודלמן נהרגו בהסתערות זו שני לוחמים ושבעה או שמונה נפצעו. מפקד כוח הסיור, סרן יאמס, נהרג בהתקפה זו.

מייד עם כיבוש המיתחם החלו הכוחות לנוע אל הצומת. רס"נ זעירא פרס את פלוגותיו האחת מצפון לציר „סקרנות“ וחשיניה מדרום לו. אותה שעה נפתחה על כוחות החטיבה אש טנקים מן האגף, מטווח של כ-400 מטר. התברר שטנקים מצריים הצליחו „להתגנב“ בחסות הצמחיה העבותה של השטח החקלאי אשר מדרום לצומת, ותקפו את הכוחות מדרום. גדוד אהוד „כוח לפידות“ נכנסו ללחימה עם טנקים אלה ותוך זמן קצר השמידו 9-7 מהם. בקרב נפגעו שני טנקים מ„כוח לפידות“ ונהרגו מ"פ פלוגה ב' ושני לוחמים מצוותו. על קרב זה מספר היקש"א של כוח לפידות סגן „אורי“. „הבחנתי בשלושה טנקים. חשבנו שאלה טנקים של

לאור ההתנגדות העזה שגילה מיתחם, "צח" נצטווה גדוד עמיר ע"י ה"מח"ט לדלג דרומה ולנסות איגוף יותר דרומי, הגדוד שיפר עמדות על גבול השטח המעובד ונאחז בפיתח שנתגלתה כבלתי מוחזקת ע"י האויב. לקראת השעה 11.30 גובר הלחץ הארטילרי של האויב על גדודי החטיבה. מפקד האוגדה פועל לקידום חטיבות אחרות לתקיפת מיתחם, "צח" מצפון ומדרום. כל אותו זמן פעל ה"סמח"ט לקידום ה"תאג"דים. ה"קמב"צ קיבל פקודה לקדם את המפקדה העיקרית עד סמוך לאתר-הצליחה כדי להתגבר על קשיי-קשר שנבעו מן המרחק בינה לבין הכוחות הקדמיים של החטיבה.

בשעה 13.38 הותקפו הכוחות ע"י להק של מטוסי "סוחוי" ו"מיג" והגיבו מייד באש נ"מ מכל הכלים. מטוס "מיג 21" חופל בתוך כך ע"י מטוסי חיל האוויר. סגן אורי, ה"קש"א של "כוח לפידות", חילץ את טייסו הפצוע ואגב כך גילה וחילץ גם צנחן פצוע. אחרי התקפת המטוסים חופיעו מספר הליקופטרים מצריים שהטילו על הכוחות מטעני-תבערה. באש מקלעים וכן – כנראה – במגז של טנק (!) הופלו שלושה מן ההליקופטרים. בשעה 14.00 בערך שבה ועלתה על הפרק משימה שנידונה עוד בשעות הבוקר בין מפקד האוגדה לבין ה"מח"ט: השמדת סוללות טילי "סאם 3" ובסיס-הטילים "5920" (כשלושה ק"מ צפונית-מערבית לשדה התעופה פאיד). המשימה הוטלה על גדוד עמיר ועל חלק מגדודו של אחוד. תשובת סא"ל עמיר: "... בשמחה!".

גדוד אהוד קודם איפוא דרומה לאורך מסילת-הברזל. חלקו תפס את העמדות שהוחזקו בידי גדוד עמיר וחלקו הצטרף לפשיטה. סמוך לשעה 15.00 נע כוח הפשיטה לאורך ציר, "חבית" דרומה בשתי שדרות מקבילות. ארבעה נמ"שים של כוח הסיור נעו בראש. פלוגתו של אילן נצטוותה לאבטח צפונה לעבר, "צח", ואכן היח עליה לעכב באש מטווחים רחוקים כ-15 טנקים מצריים שהגיוחו מ"צח" במגמה לזנב בכוח הפשיטה. עיקר הכוח הסתער על בסיס הטילים, קיצר טווח ופגע באנטנה ובבונקר המרכזי של הבסיס. מספר סא"ל עמיר: "... אחר כך עברנו להשמדת הטילים. פגענו בכמה טילים והם התחילו להשתולל באויר...". לאחר מכן נשלח סגן בועז להקיף את הסוללה ולבדוק מה נותר ממנה, בעוד וקסלר ממשיך לאבטח לכיוון המחנות. נראתה בריחה של אנשי חי"ר מצריים. בשלב זה התרשם סא"ל עמיר כי מצבה של פלוגת אילן הכוללת כלפי צפון תוא קשה. חלק מגדודו של אהוד שנטל חלק בפשיטה שלח איפוא את אחת מפלוגותיו צפונה לסייע לפלוגת אילן. פלוגה אחרת איבטחה לכיוון פאיד. במהלך לחימתם של הכוחות עם הטנקים המצריים שבאו ממיתחם, "צח", נפל הטנק של סמג"ד

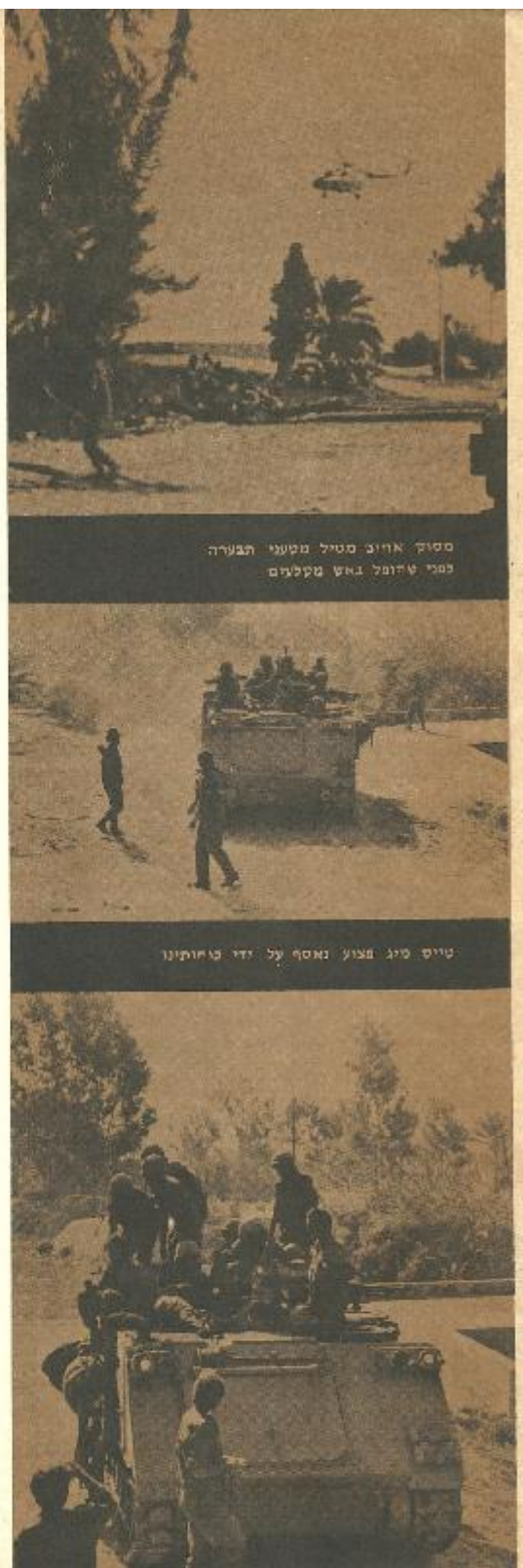
גדוד אתוד לתוך מחפורת עמוקה. המג"ד וסגן נוסף
מיחרו לשלף אותו החוצה תחת אש טנקי האויב
והארטילריה הבלתי-פוסקת.
זמן מה לאחר הפשיטה על בסיס הטילים נערך לנגד
עיני הלוחמים קרב אווירי גדול בין מיראזים של חיל
האוויר לבין מטוסי „מיג” ששמונה מהם הופלו.
הליקופטר מצרי נוסף הופל ע”י לוחמי החטיבה
סמוך לשעה 17.00.
בשעות אחרי הצהריים טיגרה פלוגת ה-חרמ”ש את
איזור מסילת הברזל.
אותה שעה, במרחק כ-10 ק”מ
צפונית-מזרחית לזירת לחימת החטיבה, ספגה
המיפקדה העיקרית שלה שהיתה ממוקמת כשני ק”מ
מזרחית לאתר הצליחה מטח קטיושות רצחני שגרם
שלושה הרוגים ומספר פצועים.
לפנות ערב חזר גדוד עמיר לאיזור „חבית” 42 ומשם
פנה לעבר חניון-הלילה החטיבתי שעל ציר „טסט”,
חתנועה על ציר מסילת-הברזל היתה כרוכה בתקלות
רבות: טנקים אחדים פרשו זחלים, והגדוד נאלץ
להקדיש כחמש שעות לחילוץ ולגריירה. רק בשעה 23.00
הגיע הגדוד אל חניון-הלילה.

במשך הלילה שבין ה-18 ל-19 באוקטובר נשאר „כוח
לפידות” במקומו ליד צומת „אורי” כדי לחלוש על
הצומת ולאבטחו. כוח סיור נשאר גם הוא במקום.
אל חניון החטיבה הגיעו בלילה חלק מן הדרגים
החטיבתיים. החל תהליך מזורז של חימוש ותידלוק
אשר בוצע תחת הפגזה מצרית לסירוגין. במשך הלילה
נחרג מהפגזה זו חייל אחד ונפגע טנק.

יום ששי ה-19 באוקטובר

מבעוד לילה החליטה מפקדת האוגדה לחדול מן
ההתכתשות המתישה עם מיתחם „צח”, לעקפו מדרום
ולדחור אל עומק שטחי האויב. הוראה ברוח זו
נמסרה לפנות בוקר ל-מח”ט.
לרשות החטיבה עמדו עם עלות השחר כ-69 טנקים
כשירים. במשך הלילה עיבה האויב ותיגבר את מערכיו
בגזרה הן בכוחות שריון ו-חי”ר שקודמו ממרחב קהיר
והן בכוחות שוחזרו מן הגדה המזרחית
של תעלת סואץ.
המשימות שהוקצו לחטיבה ע”י מפקד האוגדה היו:
לטחור ולאבטח את מרחב צומת „אורי” וסביבותיו
עד שיגיע למקום כוח מחליף, ומייד לאחר מכן לעקוף
את „צח” מדרום ולזנק לתפיסת מאחז בקצהו המערבי
של רכס ג’ניפה (צומת „ודאות-ויטמין” אשר מול
מיתחם „מצנפת”). גדוד אהוד נצטווה לחיפרד מיתר
כוחות החטיבה ולנוע דרומה אל עבר מרחב
שדה התעופה פאיד (סנסון”), במגמה לאבטח את
אגפם הדרומי של הכוחות העתידיים להסתער
דרום-מערבה בואכה ג’בל ג’ניפה.

33

לכשירות במשך היום. „כוח לפידות“ נע גם הוא בכנף הצפונית בעקבות גדוד עמיר ובמקביל לו, פגע בבסיסי טילים ובמקרה אחד נאלץ לנהל קרב מטווחים ארוכים עם טנקי אויב אשר 6–7 מהם הושמדו. טנק אחד של הכוח נפגע קלות בקרב זה. עם לילה נכנס „כוח לפידות“ לחניון באזור „ודאות“ 50, כשלושה ק"מ מזרחית ל„מצנפת“.

באותן השעות פעל גדוד אהוד, כאמור, במרחב פאיד כשהוא שוטף באש את שדה התעופה, מבעיר מכלי דלק ענקיים, מפצץ אנטנות מכ"ם ומשתק התנגדות זעומה יחסית של האויב בשטח. עם לילה הגיע למקום גדוד החרמ"ש של נחום, אשר צליחתו עוכבה עד כה. הוא חבר אל גדוד אהוד לאחר שספג בדרכו הרעשות והתקפה אווירית אשר גרמו לו מספר נפגעים. החרמ"ש הורה להעביר את האחריות למרחב פאיד אל גדוד נחום. בכך נתפנה גדוד אהוד להצטרף אל שאר כוחות החטיבה כדי לקחת חלק בתנופת הסתערות הגדוד החל איפוא בעוד לילה לנוע מערבה לחבירה עם הגדודים האחרים מול „מצנפת“.

במשך כל שעות היום פעל כוח הסיור בניווט החטיבה ובהצבת תצפיות לצורך שליטה על המרחב. בשעות הצהריים פשטו חסיירים כשהם מתוגברים במחלקת טנקים מגדוד זעירא על בסיס הטילים „5718“. בלילה רוכזה החטיבה בחניון ליד סגול 413 (כשישה ק"מ מזרחית ל„מצנפת“). האויב זיהה כנראה את החניון, האיר אותו בפצצת תאורה והמטיר עליו אש טנקים. קיפלי הקרקע הגנו על החניון ואש האויב חלפה גבוה מעליו. שיירת הדרגים לא הספיקה להגיע אותו לילה אל חניון החטיבה. רק למחרת בבוקר, כשהכוחות כבר נמצאו בתנועת לחימה, הדביקים חלק מן הדרגים ובתוכם שתי מכליות דלק ומשאית תחמושת. עימיהן הגיעו אור ליום שבת גם יחידות הרפואה החטיבתיות והחוליות הטכניות.

שבת, ה' 20 באוקטובר

במשך ליל השבת החיש האויב תיגבורת לאזור „מצנפת“ ועיבה את מערכיו סביב כביש סואץ–קהיר במגמה להגן על מבואות הבירה המצרית. בשבת התקדמו כוחות מאוגדת האלוף מגן ז"ל ותפסו לקראת צהריים את הקו המערבי של הגזרה מול מיתחמי „ראמה“ ו„מצנפת“. בכך נתפנתה אוגדת אדן לסיים את כיבוש ריכסי הג'ניפה, לכבוש את הגדה המערבית של האגם המר הגדול, ליצור איום על כביש סואץ–קהיר ולהמשיך בהשמדת בסיסי טילים. על חטיבת בית הספר לשריון הוטלו אותו יום משימות לחימה מגוונות ומפוזרות, תחילה מול „מצנפת“ ואחר כך בג'בל ג'ניפה ומזרחה בואכה חוף האגם המר הגדול, וכן במרחב פאיד.

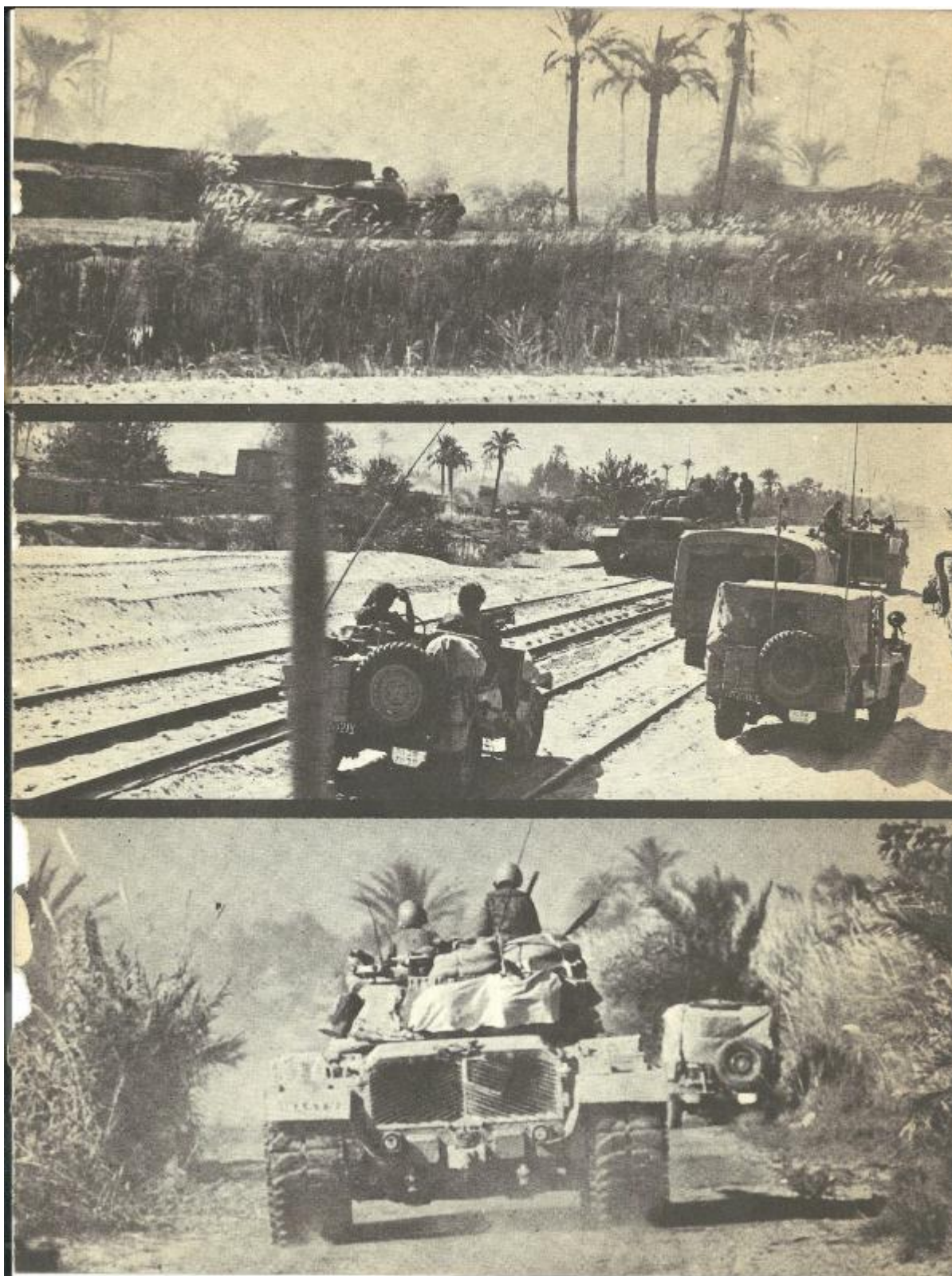
34

אור הבוקר מצא את „כוח לפידות“ שאיבטח במשך הלילה את צומת „אורי“ כשהוא נתון תחת הפגזה ומשמיד בתוך כך מספר משאיות עמוסות חי"ר מצרי שהגיעו למקום. גם כוח הסיור שעשה את הלילה ליד „אורי“ ספג הרעשות ואש טנקים, בעיקר מכיוון „צח“ בשעה 07.00 החל גדוד אהוד לנוע דרומה לביצוע משימותיו בסביבות פאיד. המודיעין האוגדני בישר לגדוד על נוכחותם של כ-30 טנקי אויב ליד פאיד. (טנקים אלה לא הופיעו במשך היום).

גדוד זעירא חזר וטיחר עם בוקר בקלות יחסית את המחנה הצבאי „6121“, תפס עמדות מול „צח“ וניהל במשך כשעתיים אש עזה עם המיתחם המצרי. בכך איפשר גדוד זעירא לגדוד עמיר לצאת עם אור ראשון דרומה לאורך מסילת הברזל, לפנות דרום מערבה ליד „מסכה“ 37, לחצות את ציר „חבית“, לעקוף מדרום את „צח“ ולפתוח בדרך-שריון מובחנת לכיוון ציר „ודאות“ הנמתח כ-15 ק"מ מערבית לאגם המר הגדול ובמקביל לו.

„כוח לפידות“ אמור היה להחזיק בצומת „אורי“ עד שיוחלף שם ע"י כוח שנקרא „לב“ ברשת. אבל הכוח התממהה וסמוך לשעה 10.00 הורה החרמ"ש ללפידות ולפלוגת החרמ"ש שעימו לנוע „במלוא הקיטור“ מערבה בעקבות גדוד עמיר. לאחר שהגיעו מתוך הצמחיה של „איזור החיץ החקלאי“ שעטו איפוא כל כוחות החטיבה (למעט גדוד אהוד הנלחם במבואות פאיד) דרום מערבה, בכיוון כללי של „מצנפת“. התנופה והקצב שפיתחה החטיבה עתה, הזכירו ליחרמ"ש את סופת האש המשוריינת של מלחמת ששת הימים. כדבריו: „ככל שיצאנו וראינו שזה הולך, פתחנו ופתחנו יותר עד שפתחנו את כל המרחב. היינו חטיבה פרוסה והתחלנו לרוץ. סוף סוף תפסנו מרחב...“. בדרכם השמידו הכוחות בסיסי טילים, רובם אמיתיים וקצתם בסיסי דמה. גדוד זעירא דהר בכנף השמאלית (הדרומית) של החטיבה, שטף שנית את בסיס הטילים „5920“, חפריש בדרכו מחלקת טנקים בפיקוד מ"פ אשר פשטה יחד עם כוח הסיור על בסיס הטילים „5718“, שבצפון ריכסי הג'ניפה, ואחר כך הוסיף להתקדם לאורך מרגלותיו הצפוניות של הרכס כשהוא משמיד את בסיס הטילים „5717“ ומטהר אותו ע"י פלוגת החרמ"ש הנלווית אליו, ופוגע באנטנות החרמ"ש של בסיס הטילים „5817“. לקראת חשכה נערך הגדוד באזור „עובדה“ 41 ודרומה (סגול 401), ומסיים בכך ללא נפגעים את יום לחימתו.

גדוד עמיר, שיצא לדרך עם תשעה טנקים בלבד, נע בכנף הימנית (צפונית) של החטיבה ופגע בכל בסיסי הטילים, אמיתיים ומדומים, שבין „חושני“ ל„מצנפת“. במקרה אחד ניסו המצרים ללא הצלחה להפעיל נגדו את טילי ה"ג"מ בכיוון שיר. לקראת סוף היום נערך גדוד עמיר ליד צומת „ודאות–ויטמין“. בלילה שבו והצטרפו אליו שלושה טנקים שהוחזרו

לפני אור ראשון נפרשת החטיבה בעמדותיה מיום אתמול סביב צומת „ודאות-ויטמין“ וצמונה ממנו ומנהלת קרב אש עם מיתחמי האוייב ב„מצנפת“. בשעה 06.00 בערך מתחילים הדרגים לתדלק ולתחמש את הטנקים תוך כדי לחימה ממש. בתוך כך סובלים הדרגים אבידות ופגיעות, אך מסיימים את התהליך לקראת השעה 11.00. רוב שעות הבוקר נלחמת החטיבה עם מערכי „מצנפת“ ובכך מאבטחת את האגף המערבי של אוגדת אדן. לחימה זו מתנהלת מטווחים ארוכים ביותר (לעתים למעלה מ-4000 מטר), ואף על פי כן סובלת החטיבה אבידות ופגיעות משום שהטנקים פרושים במישור שאינו מאפשר להם תפיסת עמדות ירי נוחות. סמוך לשעה 08.00 מגיע אל הזירה גדוד אהוד שהפקיד אמש את גזרת מאיד בידי גדוד ה„חרמ“ של נחום. ה„מח“ט מסיל על הגדוד, המונה עתה רק 12 טנקים כשירים, לפשוט על סוללות הטילים שמדרום לצומת „ודאות-ויטמין“ ולגשש בתוך כך את עוצמת האוייב במיתחם „בולוניה“. בשעה 09.00 בערך מוזנק גדוד אהוד דרומה, ה„סמג“ד ועימו ארבעה טנקים נערכים מול „בולוניה“ בעוד סא"ל אהוד עולה עם שמונה טנקים על בסיס-הטילים „5416“ ופוגע גם בבסיס הטילים „5317“ אשר לרגלי „בולוניה“. חי"ר האוייב פוגע קלות באש באזוקה באחד הטנקים, ואחר כך פותח במנוסה כללית. ה„מח“ט, שהשקיף על הזירה מצפון, מספר: „כל הרכס... היה מלא חי"ר, רכב, כל מיני דרגים, כל מיני רכבים של סוללות הטילים היו פרושים... בצפיפות. כל זה התחיל לרוץ ולהתפוצץ. היו שם הרבה משאיות, נגמ"שים, הכל התחיל לנסוע קצת, לברוח, מחסני תחמושת התחילו להתפוצץ... בקיצור, זאת היתה חתונה גדולה מאוד...“.

ארבעה טנקי אוייב ניסו בשלב זה לשבש את הפשיטה אך נפגעו או נמלטו. בתוך כך הבעיר הכוח שבפיקוד ה„סמג“ד מצבור תחמושת גדול ליד „בולוניה“, ובו כנראה כמות רבה של תחמושת זרחנית. אותה שעה החל חיל-האוויר בתקיפת „מצנפת“, שאותה אמורים היו המטוסים לאתר בעזרת ירי פגזי-זרחן של טנקי החטיבה. עשן התחמושת שהבעיר גדוד אהוד ליד „בולוניה“ שיבש את זיהוי המטרה וגרם לכך שהתקפת חיל-האוויר נחתה בטעות סמוך לכוחותינו. המטוסים נצטוו בדחיפות לחדול מתקיפתם בשלב זה.

פשיטת גדוד אהוד ארכה כ-45 דקות. בסיומה הצטרף הגדוד אל יתר כוחות החטיבה הערוכים מול „מצנפת“. סמוך לשעה 11.30 הורה מפקד האוגדה ל„מח“ט למסור את האחריות על הזירה לחטיבת דן (מאוגדת האלוף מגן ז"ל). על החטיבה הוטל עתה לנוע מזרחה על ציר „ויטמין“, לסוהר את ריכסי הג'ניפה, להגיע אל גדת האגם המר הגדול באיזור „דקדקן“ ולהתחבר שם עם גדודי ה„חרמ“ ש שלח (גדוד נחום) שהיה אמור לפרוץ בינתיים מפאיד דרומה לאורך ציר „חבית“. לאחר „סגירת המלכחיים“ היתה החטיבה אמורה להוסיף ולהתקדם דרומה לאורך ציר „חבית“ המקביל

37

טוס אויב תוקף

הטייס נושט את המטוס שנפגע
נאסף על ידי כוחותינו.

עם התקרב החשכה מורה ה"מח"ט לנתק מגע, לנוע מערבה על ציר "למפה" ולהתאחד עם יתר כוחות החטיבה לחניון-לילה. בדרכו מותקף הגדוד ע"י מארבי-נ"ט מצרים וסופג מספר ניכר של פגיעות ואבדות. פינוי נפגעי הגדוד מתבצע בשלב זה באמצעות חטיבת "קרן" השכנה. היות והגדוד נפגע קשות, והיות וחניון-לילה של החטיבה נתון תחת הפגזה מצרית מורה ה"מח"ט לסא"ל עמיר להיערך לחניון-לילה עצמאי ב"ויטמין 44", סמוך לחניון חטיבת קרן. גדוד עמיר מגיע למקום זה סמוך לשעה 22.00. גדוד אהוד, "כוח לפידות" ומפקדת החטיבה חונים במשך הלילה ב"ויטמין 41", שם נחתת עליהם, כאמור, הרעשה מצרית.

אשר לגדוד החרמ"ש של נחום, שנמצא מאז ליל אמש במרחב פאיד בנפרד משאר כוחות החטיבה, המשימה שהוטלה עליו ע"י ה"מח"ט אחרי הצהריים הייתה לטהר את איזור המחנות שמדרום לפאיד, לפתוח את ציר "חבית" ולהתחבר אל יתר כוחות החטיבה בצומת "ויטמין-חבית". הגדוד יצא לדרך סמוך לשעה 16.00, ספג התקפת אויר, נתקל בהתנגדות קשה ולא הצליח להתקדם דרומה. לפיכך נערך לחניון לילה באיזור "סנסון" ושם הצטוות עם פלוגת-טנקים כהל שהועברה תחת פיקוד החטיבה ונצטווה באלחוט ע"י ה"מח"ט לתגבר את גדוד ה"חרמ"ש של סא"ל נחום. לפנות-ערב הועבר אל תחת פיקוד החטיבה גם גדוד הצנחנים "מרק". גדוד זה המצוייד בזחל"מים, נע דרומה לאורך צירי "טסט" ו"מסכה" וטיהר בדרכו את איזורי-החיץ החקלאי. עם ערב יצר הגדוד קשר-תיאום עם גדוד נחום ב"סנסון". (גדוד צנחנים זה הוסיף לפעול תחת פיקוד החטיבה כשלושה ימים, אשר במהלכם לא נודמן ל"מח"ט להיפגש עם ה"מג"ד. ההיכרות הראשונה בין אל"מ גבי לבין מג"ד "מרק" התקיימה רק לאחר שנסתיימה משימת הגדוד במסגרת החטיבה...).

עם רדת החשכה פזרה איפוא החטיבה בכמה חניוני-לילה נפרדים. החוליות הטכניות עוסקות בשיפוצים ובתיקונים בעוד הדרגים ממעורים לחמש ולתדלק את הטנקים. החניון העיקרי הופגז בלילה ובקרבתו התפוצץ גם טיל "פרוג" שהעלה רעש אדיר אך לא גרם שום נזק.

אותו יום פעלה החטיבה כשהיא מפוצלת למסגרות אחדות אף כי בסך הכל לא עמדו לרשותה יותר מ-60 טנקים כשירים. פיצול הכוחות בין גזרות-לחימה שונות (גדוד אהוד ו"כוח לפידות" בפתיחת ציר "ויטמין" מזרחה, גדוד עמיר בפתיחת ציר "למפה" מזרחה, גדודי נחום ו"מרק" במרחק מועט זה מזה במרחב פאיד) – יצר קשיי-שליטה ועומס רב על הקשר. אבל הנסיון והלקחים שהופקו בימי הלחימה הקודמים סייעו להתגברות על קשיים אלה. מספר ה"מח"ט: "בשלב זה כבר היינו פה אחרי ארבעה-עשר ימי לחימה... הכל עבד כמו שעון שווייצרי... היית אומר מילה

והכל היה ברור, הכל היה חלק... עניין של הבנה הדדית היה עכשיו על הרמה הטובה ביותר שאני מכיר."

יום ראשון ח' 21 באוקטובר

לפני עלות השחר הורה מפקד האוגדה ל"מח"ט לחדש את ההסתערות לעבר צומת "ויטמין-חבית" ולפתוח לתנועה את ציר "חבית" החיוני לזרימת הדרגים אל כל כוחות האוגדה. לצורך משימה זו הועבר אל תחת פיקוד החטיבה גדודו של סא"ל ארצי ז'ל מחטיבת קרן, שהיה אותה שעה בתנועה מערבה לצורך התחברות אל חטיבת האם שלו. הגדוד סבב איפוא על עקבותיו ונע מזרחה על ציר "עובדה" לעבר המחנות שמדרום לפאיד. תכנית החטיבה לאותו יום היתה כדלקמן: גדוד הצנחנים יוסיף להתקדם דרומה כשהוא מטהר את "איזור החיץ החקלאי" לאורך הצירים המקבילים "טסט" ו"מסכה". גדוד ה"חרמ"ש של סא"ל נחום, המתוגבר מאז אמש בפלוגת טנקים, יתקדם דרומה לאורך ציר "חבית", ישתלט על השטח הבנוי ועל המחנות הצבאיים שמדרום לפאיד ויתחבר עם החטיבה בצומת "ויטמין-חבית". במקביל ינוע גדודו של סא"ל ארצי ז'ל מצפון-מערב לדרום-מזרח בין מדרונות הג'ניפה לבין השטח הבנוי שמדרום לפאיד, ישמיד כוחות אויב, יסייע מן האגף לגדוד נחום תוך תיאום שוטף בין השניים ויגיע גם הוא אל המפגש החטיבתי המיועד בצומת "ויטמין-חבית". אותו זמן יתקוף "כוח לפידות" מכיוון ציר "ויטמין" מזרחה לעבר הצומת. גדוד עמיר וגדוד אהוד ימתינו לדרגים, יתארגנו ויצטרפו לחימה על פי הצורך.

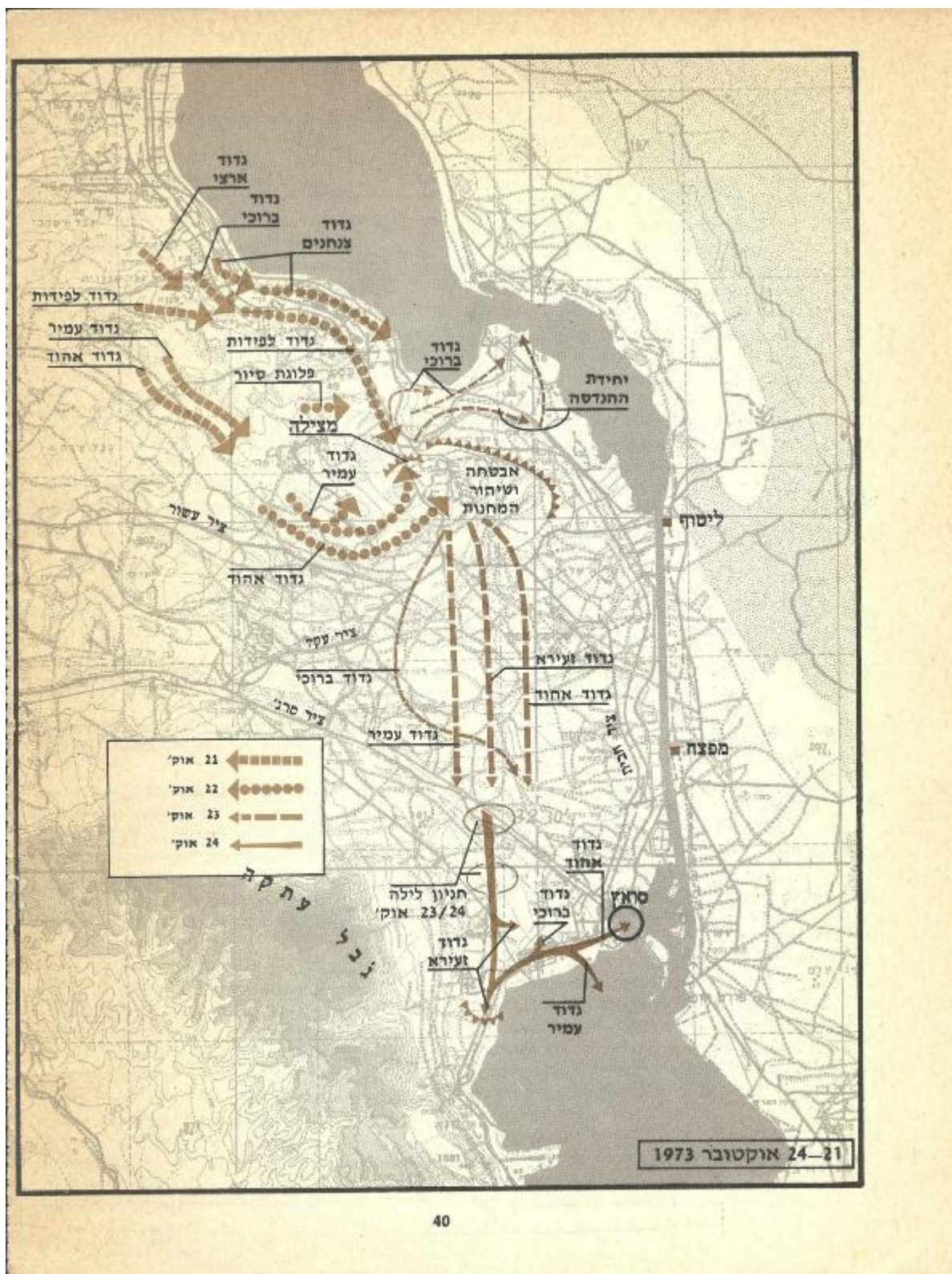
עם אור ראשון הוציא כוח הסיוע תצפיות לאורך כל הרכס הצפוני-מזרחי של ג'בל ג'ניפה ובכך הושגה תצפית מלאה על הזירה. במשך היום פעלו הסיירים הן בחיסול קת"קים מצריים והן בהכוונת הסיוע האווירי והארטילרי. ה"חפ"ק החטיבתי התמקם גם הוא על הרכס, בנקודה שממנה ניתן היה לצפות אל פריסת כוחותיה המפוצלים של החטיבה. תחילת השתתפות הכוחות בציפה לריכוך אווירי וארטילרי של מערכי האויב, ובתוך כך פגעו פה ושם ב"ח"ר האויב שהיה מפוזר בגזרה. בינתיים הגיעו הדרגים אשר נעו כל הלילה בדרך-עקיפין ארוכה וסבוכה. הגדודים חומשו ותודלקו. גדוד ה"חרמ"ש של נחום החל לנוע בסביבות השעה 08.30 דרומה לאורך תעלת המים המתוקים וציר "חבית" כשפלוגת ה"טנקים" המצורפת אליו מובילה. ההתקדמות הסתייעה ע"י חיל האוויר, גדרות אבן וצמחיה צפופה. על לוחמי ה"חרמ"ש הוטל איפוא לפעול רוב הזמן במסגרות מחלקתיות, לסרוק מחנות צבא ולטחור מבנים.

אותה שעה נע במקביל לגדוד נחום וממערב לו גדודו של ארצי ז'ל. שדות מוקשים, ארטילריה מצרית יעילה, אש טנקים ומארבי נ"ט וכן התקפה יחידה של מטוסי אויב עיכבו את התקדמותם של גדודי נחום וארצי אך לא בלמו אותה. לקראת השעה 12.00 בצהריים נשלמה פריצת ציר "חבית" עד צומת "חבית-ויטמין" ובכך נסגרו זרועות "המלקחיים" של החטיבה. הגדודים שגרו מפאיד דרומה אכן שילמו מחיר כבד באבידות ובפגיעות חמורות בעד, "סגירת מלקחיים" זו: גם ה"מג"ד סא"ל ארצי נהרג מפגיעת פגז. גדוד ה"חרמ"ש נשאר במוצאי היום עם 13 זחל"מים כשירים בלבד. ארבעה מבין חמשת טנקי הפלוגה שצורפה אליו נפגעו. (אך הפלוגה שוקמה והוסיפה להילחם כבר למחרת היום). ארטילריית האויב חדלה להיות רצחנית רק לאחר שכוח הסיוע חיסל חוליית קת"קים מצרית שטיווחה ביעילות את אש האויב. הדבר היה בשעה 14.25. מספר מפקד הסיוע, רס"ן דודו: "... תוך כדי כל המלחמות האלה... עלינו על איזה שהוא מצוק חדש... שמענו קולות בערבית מתחתינו... הכנסנו לשם כמה רימונים, ירינו צרורות... אחרי שחיסלנו אותם נגמרה בעיית הארטילריה."

רוב שעות היום חנח "כוח לפידות" ב"ויטמין" 40, אך ה"סמ"ד שלו רס"ן צוק בראש כוח של שישה טנקים תפס עמדות אש בקצהו המזרחי של הרכס ומשם ניהל אש עם מיתחם האויב ב"חבית" 49. לפנות ערב נע כוח לפידות כולו, כבש את "חבית" 49 וחבר שם לחניון-לילה עם גדוד ה"חרמ"ש של סא"ל נחום שהגיע למקום אחרי שפרץ את ציר "חבית" מכיוון פאיד.

גדודי עמיר ואהוד עסקו רוב השעות בהתארגנות. אחרי-צהריים נעו שני הגדודים דרום-מזרחה לאורך ציר "עברה" ולעבר ציר "עגון", בואכה מיתחם האויב ב"מצילה" שעיימו התכתשה חטיבת קרן. בשעות אחרי-צהריים המאוחרות, אחרי כיבוש צומת "ויטמין-חבית" ופתיחת ציר "חבית", הורה מפקד האוגדה ל"מח"ט להוסיף וללחוץ דרומה לאורך "חבית" וכן לתפוס גם את גיזרת חטיבת קרן כדי שזו האחרונה תוכל להתפנות למשימות אחרות. סמוך לשעה 17.00 נפגש ה"מח"ט עם אל"מ קרן בבסיס הטילים המושמד "5323" שעל ציר "עגון". התברר שחטיבת קרן שרויה בעיצומו של קרב עם מיתחם האויב ב"מצילה" ועל כן וגם מחמת החשיכה המתקרבת ושיקולים אחרים אין טעם לבצע עתה חילופי אחריות בגזרה. מפקד האוגדה אישר את דחיית ההחלפה. גדודי עמיר ואהוד הצטרפו לפנות ערב לחימה עם מיתחם "מצילה" כשהם ערוכים באגפה של חטיבת קרן, על צירי "עברה" ו"סריה".

39

החשיכה היורדת שוב מצאה את כוחות החטיבה כשהם מפוצלים במספר חניונים: גדודי עמיר ואהוד ועימם מפקדת החטיבה חנו ב, "עברה" 61. גדוד נחום ו, "כוח לפידות" חנו ב, "חבית" 49, כשפלוגת חרמ"ש אחת מגדוד נחום מאבטחת במשך הלילה את צומת "ויטמין-חבית".

גדוד הצנחנים חנה על צירי "טסט" ו, "מסכה" באיזור "דקדקן", ואילו גדודו של ארצי ז"ל נע אל ציר "ויטמין" וחזר בו בלילה אל חטיבת האם שלו, היא חטיבת קרן. אותו לילה הוכנס אל תחת פיקוד החטיבה גדוד הנדסה שנפרס לאורך ציר "חבית" והחל מייד לפנות מוקשים, לנקות את שולי הציר ולהחזיר לכשירות רק"מ שנפגע ממוקשים. משימה זו ביצע גדוד הנדסה במשך הלילה, ביום המחרת וכן בלילה הבא.

לאחר רדת החשיכה הותקפה שירת הדרגים של החטיבה ע"י מארב מצרי בפאיד וגרמו לה שני הרוגים ומספר פצועים. השיירה שבה לאחרונה וחנתה במשך הלילה ב, "חבית" 42, צפונית לפאיד. אותו לילה לא יכלה איפוא החטיבה את התחמושת, הדלק והאספקה שצופתה להם. לעומת זאת, "זכה" החניון של "כוח לפידות" וגדוד נחום ל, "ביקורן" של ארבע משאיות מצריות עמוסות מוקשים שהצליחו להגיע ממש למרכז החניון כתוצאה מעייפותם של הלוחמים. ה"קש"א של "כוח לפידות" סגן אורי, מספר כי שמע את סא"ל לפידות צועק בלשון זו: "רבותי, אלה מצרים, למה אתם לא יורים?" רק לאחר דקות מעטות התגברו הנוכחים על תדהמתם, ירו במשאיות ופוצצו אותן על מוקשיהם. סא"ל, מג"ד הספקה מצרי שהיה ברכב, נלקח בשבי. הדליקה שפרצה משכה למקום את אש הארטילריה המצרית שניחתה על החניון כל הלילה.

יום שני ה'22 באוקטובר

עם שחר בוצעה העברת גזירתה של חטיבת קרן לידי גדודי אהוד ועמיר. ה"מח"ט ניצח על הפריסה המחודשת מנקודת התצפית המעולה שלו ליד בסיס-הטיילים "5423" שממנו נשקפו כל כוחות החטיבה הפרוסים על פני שטח של 25–30 ק"מ, "כעל כף חיד". שוב עומדת החטיבה בבוקר זה כשכוחותיה מחולקים לשתי זרועות:

א. "כוח לפידות", גדוד ה"חרמ"ש של נחום, גדוד הצנחנים וגדוד הנדסה – סמוך לחוף האגם המר הגדול, בסביבות צומת "ויטמין-חבית".
ב. גדודי עמיר ואהוד – על צירי "עגון" ו, "סריה", מול מיתחם האויב ב, "מצילה".

לאור הידיעה על הפסקת האש הממשמשת ובאה, המשימה המוטלת על החטיבה ליום זה היא, "לסגור את המלקחיים" בצומת, "חבית-עגון" ממש כפי שעשתה אתמול כ"20 ק"מ צפונה משם, בצומת "ויטמין-חבית".

גדוד אהוד נע דרום-מזרחה על ציר „עברה“. ב„עברה“ 63 השמיד הגדוד שלושה טנקים מצריים. לאחר מכן עלה על ציר „עגון“ בעקבות גדוד עמיר, התקדם וכבש את צומת „עגון-חבית“ שעליו הגן מערך מצרי מחופר ומוגן ע"י תותחי ג"ט. אחרי כיבוש הצומת נערך גדוד אהוד מול „ראס“ וספג בתוך כך הפגזה ארטילרית מצרית ממיתחמי „סירקוז“ ו„ביליון“.

עם דמדומים כבש הגדוד את „מחנה האנטנות“ שממזרח לצומת „עגון-חבית“, ובלילה הצטרף לחניון החטיבתי ב„חבית“ 64. גדוד עמיר קיבל מבעוד בוקר מידי חטיבת קרן את עמדותיה מול הרכס הדרומי של ג'בל ג'ניפה. הגדוד תפס את בסיס הטילים „5324“ אשר ממנו טווחו קת"קים מצריים את הארטילריה שלהם בכל הגזרה. מכאן המשיך הגדוד לצומת ב„חבית“ 64.

שתי זרועות המלקחיים של החטיבה נסגרו איפוא לפני השעה שבה אמורה היתה הפסקת האש להיכנס לתוקפה. ציר „חבית“ נפתח לתנועה אוגדתית עד צומת „עגון-חבית“.

יום שלישי ה'23 באוקטובר

בלילה שבין ה'22 ל'23 באוקטובר עסקה החטיבה בהתארגנות וכן איבטחה וטיהרה את ציר „חבית“. לצורך משימות אלה התפצל גדוד ה"חרמ"ש של נחום לפלוגות, כשכל אחת מהן נערכה בנקודה אחרת לאורך הציר („חבית“ 50, „חבית“ 55 ו„חבית“ 64). לפנות ערב ירד כוח הסיור מן הרכסים, טיחר בעזרת כוח טנקים את שדה התעופה כבירה ונאחז בו. חלק מ„כוח לפידות“ הושאר בלילה ב„חבית“ 56 עם פלוגה מגדוד נחום. שאר הכוח הצטרף לחניון החטיבתי.

במרוצת היום וחלילה נפלו בידי החטיבה שבויים מצריים רבים, בהם אחד בדרגת סא"ל. נתפסה גם יחידה מצרית שהובילה שבויים ישראלים לכיוון קהיר. השבויים הישראלים זיהו עצמם בצעקות נרגשות שהביאו לנצירת אש מיידית. שוביהם ננעו מייד כשהם המומים מההתפכחות היוצרות.

בכמה מקרים היו שני הצדדים נדהמים מאוד מן ההיתקלות, המצרים משום שלא ציפו להיתקל בכוחות ישראלים בקומות אלה, ואנשינו מפני שהמצרים נעו לעברם בתמימות ובבטחון מפתיעים. מספר השריונאי אבי מגדוד עמיר: „... נסעה משאית מלאה חיילים מצריים ולפניה ג'יפ עם רס"ן מצרי. טנק פטון עמד על הכביש. החיילים המצריים ניגשו אל הטנק וביקשו שיפסיק לסנוור אותם, ופתאום התברר שאלה ערבים...“ שבוינו ששחררו חיפשו אחר כך את הרס"ן המצרי כדי לדאוג שיחזרו לו אותו יחס אנושי יאה שגילה כלפיהם קודם לכן.

אותו לילה הגיע אל החניון גדודו של זעירא לאחר שסיים את משימתו במסגרת חטיבת נתקה והגיע לחבירה עם החטיבה דרך ציר „עברה“ ו„עגון“. בשלב זה מהווה איפוא החטיבה כמעט אונדה

זוטא-כשבמסגרתה פועלים שמונה כוחות מישנה: גדוד עמיר, גדוד אהוד, „כוח לפידות“, גדוד זעירא, גדוד נחום, גדוד הצנחנים, גדוד ההנדסה וכוח הסיור של רס"ן דודו.

על הפסקת האש שהיתה אמורה להיכנס לתוקפה סמוך לשעה 19.00 נמסר ל"מח"ט באלחוט לאחר שמשימות הלחימה של החטיבה לאותו יום נשלמו למעשה, ו„המלקחיים“ החטיבתיים נסגרו היטב בצומת „חבית-עגון“. ה"מח"ט, מפקדי הגדודים ורוב לוחמי החטיבה התייחסו בספקנות רבה אל הפסקת האש ועל כן הקדישו את רוב שעות הלילה להכנות לקראת יום לחימה נוסף. הוראת מפקד האוגדה ל"מח"ט היתה שלא לפתוח באש אלא אם כן יופר ההסכם על ידי המצרים. למעשה ירד הערב על החטיבה בלי שיוכר בשטח שום סימן של הפסקת אש.

במשך הלילה הוברר למעלה מכל ספק שהאוייב אינו מקיים את צו הפסקת האש. אי לכך נערכו הכוחות לקראת המשימות הצפויות להם ביום הלחימה הבא. עם אור ראשון נפרשו כוחות החטיבה באיזור „ביליון“ ועל ציר „טסט“ ו„מסכה“ הנמתחים ממזרח לו. המשימה שהטיל מפקד האוגדה על החטיבה לאותו בוקר היתה: לטהר את חצי האי כבירה („הבליטה“ שבין האגם המר הגדול לבין האגם המר הקטן). במשך היום וכן בימים הבאים הופעל במרחב כולו סיוע אוירי מאסיבי שהקל במידה ניכרת על לחימת החטיבה. לפני עלות השחר נצטווה גדוד הצנחנים „מרק“ לעזוב את מסגרת החטיבה ולנוע לחבירה עם חטיבת קרן. לפיכך הורה ה"מח"ט לגדוד ה"חרמ"ש של נחום המתוגבר בפלוגת טנקים (כהל) לתפוס את ציר „טסט“ ו„מסכה“, להשתלט על „סירקוז“, לפנות צפונה בציר „חמת“ לתפוס את שדה התעופה כבירה ולהגיע עד „ג'ולייט“ שבקצה הצפוני של חצי האי. האיזור כולו היה מאוכלס, בנוי ומנומר בצמחיה ובתעלות-מים. במשך הבוקר הפריש גדוד נחום פלוגה אחת לצורך אירגון והפעלת מיכלאת שבויים ב„חבית“ 64. (בין השבויים הרבים שנלכדו אותו בוקר היה קצין בדרגת אל"מ, שהיה אחראי למערך התחזוקה המצרי במרחב). האוכלוסיה האזרחית של האיזור קידמה את פני הכוחות ללא התרגשות מיוחדת. מספר החייל מאיר שושן ביומנו „... הפלחים המשיכו לעבוד ומבתיהם יצאו הנשים והילדים... נופנו להם בידים לשלום, שיירגעו...“.

בשעה 11.00 בערך נכנס אל תחת פיקוד החטיבה גדוד צנחנים בפיקודו של סא"ל יוסי, במקום גדוד „מרק“ שהועבר לחטיבת קרן. ה"מח"ט ציווה עוד קודם לכן על אנשי כוח הסיור לאסוף ולהכשיר ללחימה את ה-גמ"שים שנטש האוייב בשטח. הוחלט לצייד את

הגדודים הפרוסים שעטו דרומה בחזית רחבה כשהם שוטפים בדרכם מיתחמים, משמידים בסיסי טילים, מבצעים רכב אויב בכמויות גדולות והולמים ב"ח"ר המצרי המתרוצץ בשטח. מעיד ה"מח"ט: "... היה זה אקט שריונאי טהור של פריסה רחבה... היתה דהירה עצומה, פרועה אבל מאורגנת. זו היתה תנועה יפה". ו"סא"ל אהוד מוסיף: "מסתערים על סוללות הטילים. לפנינו ענני אבק של רכב ו"רק"מ מצרי בורח... בכניסה לתנאי שטח חדשים עוצרים לרגע, מנסים לחפש שריון... וכשמסתבר שהשטח ריק ממשיכים... חיל האוויר אשר מסייע להתקדמות, מפציץ קרוב ובתוך הכוח למרבה המזל לא גרם כל נזק".

כוח הסיור שנע הפעם בעקבות הטנקים נאלץ, "לטפל" בלי הרף ב"ח"ר האויב. מספר רס"ג דודו: "... אנחנו זרקנו כל הזמן רימונים בכל הכיוונים. המון ח"ר מצרי התרוצץ בין הרגליים עם בזוקות רפ"ג. ופצעו אצלנו חייל... גם אני נפצעתי קצת... אתה רץ בתוך כל זה ויורה כמו משוגע..."

גדודי השריון של החטיבה הגיעו לכביש סואץ-קהיר עם דמדומי הערב. בשל החשיכה אירעו קשיים מסוימים באיתור מדויק של צומת "סרג-מרפק" ובעיקר בהבחנה בין כוחותינו הזורמים למקום לבין שיירות האויב המנסות לפרוץ מן העיר סואץ מערבה לכיוון קהיר. זמן מה שרר חשש (שהתגלה אחר כך כאזעקת שווא) מפני התקפת שריון של האויב. ממשי הרבה יותר היה החשש להיתקלות עם כוחותינו שהוסיפו להגיע מצפון אל כביש סואץ-קהיר. בשלב זה החליט ה"מח"ט לחתיר פתיחה באש רק באישורו האישי, וקבע באלחוט הנחיות מפורטות לאיתור פנסים לשם הזדהות הדדית בין הכוחות.

רק לגדוד זעירא שבאגף המזרחי ניתן אישור לפתוח באש לעבר שיירות מצריות שנעו מן העיר סואץ מערבה, וזהו בוודאות והושמדו. עוד החטיבה נערכת בסביבות צומת "סרג-מרפק", הורה מפקד האוגדה ל"מח"ט כי לאור ההתמוטטות הכללית המסתמנת במערבי האויב ולאור הסימנים המתרבים להתקרבות הפסקת אש מחודשת, יש להמשיך ללא שיהוי בתנופת ההשתלטות על מרחב סואץ. על החטיבה הוטל איפוא לשלוח כוחות דרומה עד תשלוטת מפעלי הדשנים אשר מדרום-מזרח לעיר סואץ. גדודי עמיר ואהוד הוזעקו מייד דרומה לאורך ציר "מרפק", והגיעו עד קרבת צומת "מרפק-פולחן" שלחוף מפרץ סואץ, כשלושה ק"מ דרומית למבואות העיר, וחטו לא הרחק מן הצומת במשך הלילה. בכך נסגרה טבעת הכיתור על, "הארמיה השלישית" המצרית ועל העיר סואץ.

גדוד זעירא תפס בינתיים את תחנת הטראנספורמאציה שב"מרפק" 85 ואילו, "כוח לפידות" נשאר לחנות בצומת "סרג-מרפק" ולאבטח אותו.

בשעות הלילה המאוחרות נמסר ל"מח"ט כי גדוד ה"חרמ"ש של נחום סיים את משימותיו בחצי האי

44

גדודו של סא"ל יוסי, שהגיע באוטובוסים, ב"נגמ"שים אלה. אבל לאחר שהתברר כי נהגי גדודו טרם הגיעו, הוטלו בינתיים על צנחניו של סא"ל יוסי משימות-טיהור רגילות באיזור הביצות שסביב "סירקוז". סמוך לאותה שעה סיים גדוד ההנדסה את משימתו בציר "חבית".

ה"מג"ד התייצב לפני ה"מח"ט וקיבל עליו להפעיל את הגדוד ככוח חרמ"ש למשימות טיהור. מספר ה"מח"ט: "אמרתי לו (ל"מג"ד ההנדסה): רוצה עבודה קדימה! אתה חרמ"ש, תיכנס פה (צומת "חמת-כתב") ותתחיל לטהר מכאן (הצד המערבי של שדה התעופה כבירתי). הוא אמר: יופי! — ויצא מייד לפעולה במקביל לתנועת גדוד נחום.

גדוד עמיר כבש בשעות הבוקר את מיתחם "ביליון" וסביבתו (ותוך כך מצאו לוחמי הגדוד ציוד של צה"ל שנלקח שלל בידי המצרים בתחילת המלחמה). לאחר מכן נפרס הגדוד לאורך תעלת המים המתוקים וניהל אש כלפי מזרח עם מיתחמי "צידון-טנגניקה" אשר על חוף האגם המר הקטן. גדוד זעירא תפס בינתיים עמדות מזרחית ל"ביליון" ואסף שבויים.

גדוד אהוד סרק מחדש את איזור המחנות כלפי צפון עד שהגיע לסגול 249, ליד סוללת מסילת-הברזל. בתוך כך לכד גם הוא שבויים רבים.

"כוח לפידות" המשיך עד הצהריים בהתארגנות ובתיקוני רק"מ בחניון שב"חבית" 64.

בשעה 13.30 בערך, בעוד ה"מח"ט נמצא בדרכו לפגישת תיאום עם אל"מ קרן, הוא נקרא בדחיפות אל מפקד האוגדה. גדודי הטנקים של החטיבה (גדוד עמיר, גדוד אהוד, גדוד זעירא ו"כוח לפידות") נצטוו לנוע במהירות דרומה במסגרת מיתקפה אוגדתית מתואמת לכיוון כביש סואץ-קהיר. (משימת משנה בדרך לכבוש ולטהר את מחנה מפקדת ארמיה 3).

הכוחות האחרים של החטיבה (גדוד ה"חרמ"ש של נחום ופולגות הטנקים שלו, גדוד הצנחנים של יוסי וגדוד ההנדסה) הועברו אל מסגרת כוח משימה מיוחד בפיקודו של סגן מפקד האוגדה, והמשיכו בשעות אחרי הצהריים יחד עם כוחות אחרים לטהר את חצי האי כבירתי ואת הגדה המערבית של האגם המר הקטן. תוך זמן קצר הוזעקו גדודי הטנקים ממיתחמי "ביליון" ו"ראם" וסביבתם, רוכזו ליד "חבית" 71 ("עודדה"), ובשעה 14.00 בקירוב נפרסו וזינקו דרומה.

הפריסה היתה כדלקמן: גדוד עמיר באגף הימני (המערבי), גדוד זעירא באגף השמאלי (המזרחי), גדוד אהוד בתווך ומאחוריו נע, "כוח לפידות" בטור. כוח הסיור נע הפעם במאסף.

מזרחה לפריסת החטיבה נעה חטיבת קרן, וממערב לה כוחות מאוגדת האלוף מגן ז"ל. כיוונה הכללי של ההסתערות היה מצפון לדרום, לעבר כביש סואץ-קהיר (ציר סרג). המשימה כללה בשלב זה השתלטות על צומת "סרג-מרפק" ועל בסיס הטילים "4925" שבן אמורה היתה להימצא מפקדת, "הארמיה השלישית" המצרית.

לנצור את אשה מפני שמכלי הדלק העולים באש כיסו את הזירה בעשן סמיך שהפריע לביצוע המשימות. גדוד עמיר חלף על פני מפעלי הדשנים שנכבשו אתמול וטצאם עזובים מאדם. הגדוד המשיך להתקדם דרך צומת „מרפק-פולחן“, ולאחר שחות קלה ניתן לו אישור להתקדם צפון-מזרחה על ציר „פולחן“. הגדוד חצה את תעלת המים המתוקים, חלף דרך איזור הנמל, נע דרך „איזור הווילות“ לעבר בתי הזיקוק ושם פנה ועלה על המזח. במשך כל שעות היום ניהלו הטנקים של גדוד עמיר אש מעמדותיהם שעל המזח וסביבו עם כוחות אויב ב„סרג“ 96 ובפורט-איברהים כשהם משמידים מבנים, משאיות, חי"ר ועמדות מצריות. לקראת לילה יצא הגדוד מן העיר לחניון ב„מרפק“ 85. גדוד אהוד חצה גם הוא את תעלת המים המתוקים, נכנס העירה ופנה אל מרכז. כשהגיעו הטנקים של גדוד אהוד עד ציר „זר“ שנקבע כגבול-גזרה ולא פגשו בו את כוחות חטיבת קרן שהיו אמורים להגיע אליו מצפון-מערב, ביקש ה"מח"ט וקיבל רשות לקדם את הגדוד לעבר רחבת בניין העיריה (צומת „פולחן-סרג“).

כברית ונע עם פלוגת הטנקים שלו על ציר „עיקש“ לחבירה עם החטיבה.

התבירה תואמה באלחוט ולפנות בוקר הגיע הגדוד בשלום לצומת „סרג-מרפק“ והשתלב כמעט מייד בלחימה על העיר סואץ.

בין השעות 01.00–03.00 אור ליום רביעי ה'24 באוקטובר, לאחר תיאום מפורט ומדוקדק, עברו כוחות מאוגדת האלוף מגן ז"ל דרך צירי „סרג“ ו„מרפק“ המוחזקים בידי החטיבה ונעו באורות מלאים לכיבוש נמל אל-עזאביה אשר לחוף מפרץ סואץ. שיירת הדגנים שנוחלה ע"י ה"סמח"ט לא הצליחה להדביק אותו לילה את הגדודים ונאלצה להיעצר אחרי שספגה הפגזה ארטילרית וסבלה אבידות. יחידות הרפואה החטיבתיות טיפלו במסירות בנפגעי הגדוד ובשבויים הפצועים הרבים. חטיבת בית-הספר לשריון לקחה אותו יום בשבי אלפי חיילי אויב. כגזרות האוגדה הושמדו כמויות גדולות של רק"מ, משאיות דגנים מצריות, כוחות חי"ר וכן טנקים בודדים, ונהרסו מספר סוללות טילים.

יום רביעי ה'24 באוקטובר

בשעה 02.20 לפנות-בוקר הורה מפקד האוגדה לחטיבה להיכון לתקיפת העיר סואץ מדרום-מערב, בעוד שעל חטיבת קרן הוטל לעלות על העיר מצפון-מערב. ציר „זר“ נקבע כגבול-גזרה בין שתי החטיבות. לרשות החטיבה עמדו עתה כ-61 טנקים כשירים. התכנית החטיבתית היתה מבוססת על פריצה – לאחר ריכוך ארטילרי – דרך ציר „פולחן“ לכיוון צפון-מזרח. ציר זה היווה את הגישה היחידה אל מבואותיה הדרום-מערביים של העיר סואץ, שהיו חסומים ע"י ביצות וע"י שפך תעלת המים המתוקים. על פלוגות-הסיור הוטל איפוא לתפוס ולבטח תחילה את הגשרון על תעלת המים המתוקים. גדוד עמיר אמור היה לנוע לאורך הציר ולטהר בשלב ראשון את איזור מתקני הנפט של חוף המפרץ. על גדוד ה"חרמ"ש של נחום המתוגבר בפלוגות טנקים, הוטל לפנות צפון-מערבה ולהשתלט על שכונות המגורים. גדוד אהוד יתפוס עמדות-אש ויחפה על הפעולה מכיוון תחנת הטראנספורמציה וקו צינור הנפט אשר ממערב לעיר. „כוח לפידות“ יישאר באבטחה על צומת „סרג-מרפק“ וישמש עתודה חטיבתית.

ההסתערות התבצעה בהתאם לתכנית: תחילה תפס כוח-הסיור את הגשרון שעל תעלת המים המתוקים ואיבטח אותו. לאחר ששעברו עליו הטנקים תפסו הסיירים עמדות-תצפית על מבנים גבוהים וכן סרקו וטיהרו בתים ומתקנים שונים במבואות העיר. כבד בשלב מוקדם של הפעולה נתבקשה הארטילריה

מיום חמישי ה'25 באוקטובר
ועד יום ראשון ה'28 בו

אור ליום חמישי ה'25 באוקטובר הטיל מפקד האוגדה על החטיבה את האחריות לכל מרחב העיר סואץ, לרבות הגזרות שהוחזקו עד כה בידי חטיבות קרן ונתקה ולרבות גזרת עדאביה שנכבשה ביום הקודם ע"י חטיבת דן מאוגדת האלוף מגן ז"ל. הארמיה המצרית השלישית מכותרת עתה כיתור שלם, וכל הגשרים שהקימה על תעלת סואץ נהרסו. האויב מוסיף להגן בעקשנות על חלק מן העיר סואץ. מערבה משם נערכים שרידי כוחות האויב כשהם מתוגברים ע"י יחידות ממדינות ערביות אחרות להגן על הדרך לקהיר.

גם שחר נע גדוד עמיר ובו כ-13 טנקים להחליף את חטיבת קרן באיזור "סרג" 90, בכניסה שבמבואותיה הצפון-מערביים של העיר סואץ. שם שהה הגדוד עד תום הלחימה כשהוא נלחם, משפר עמדות בהדרגה ע"י כיבוש בית אחר בית בשיטת הכירסום. בשבת ה'27 באוקטובר פעל הגדוד לחילוץ טנק לכוד ובתוך כך השתלט על תחנת המשטרה ושיפר את היערכותו סביב צומת "סרג-עצה". אותו יום העניק הגדוד במסדר צנוע דרגות לצוערים ולחניכי הקורס למפקדי טנקים שהמלחמה "תפסה" אותם סמוך לסיום לימודיהם. לאור לקחי יום אתמול פוקד ה"מח"ט בבוקר יום חמישי ה'25 באוקטובר על גדוד ה"חרמ"ש של נחום להתקדם אל תוך העיר בזחירות מירבית, "בקצב-כירסום". הגדוד נע איפוא באיטיות עד שהגיע לצומת החיוני "חבית-סרג" ופתח אותו לתנועה. במוצאי היום החזיק הגדוד בצומת זה ובבניינים החולשים עליו בכות של פלוגה אחת. פלוגה שניה שלו פעלה בקירבת-מקום תחת פיקוד גדוד עמיר ופלוגה שלישית איבטחה את סביבות תחנת הטראנספורמציה. בימים הבאים עסק גם גדוד נחום ב"כירסום" איטי, בשיפור עמדות וביישור קו.

גדוד זעירא מילא במשך שלושה ימים אלה תפקידי אבטחה בצמתים "סרג-חבית" ו"סרג-זר". "כוח לפידות" הגיע ביום חמישי ה'25 באוקטובר לגזרת עדאביה, קיבל את האחריות על הגזרה מידי חטיבת דן (מאוגדת האלוף מגן ז"ל), הרחיב את המאחז כלפי דרום ושהה שם בפריסות-יום ובחניוני-לילה עוד כשבוע לאחר תום המלחמה. בבוקר ה'25 באוקטובר חזר גדוד אהוד וחדר אל העיר סואץ, והגיע לסביבות האיצטדיון כשהוא נתקל בהתנגדות ומשמיד מפעם בפעם חוליות-בזוקאים מצריות. בלילות חנה הגדוד בכוננות מירבית ליד האיצטדיון ובימים היה נערך בפריסה, מתכתש עם אנשי ה"ט המצריים וסובל מספר נפגעים. הגדוד הוסיף להחזיק בעמדותיו אלו ואף שיפר אותן בזחירות עד שנכנס כוח האו"מ לחצוץ בין הכוחות.

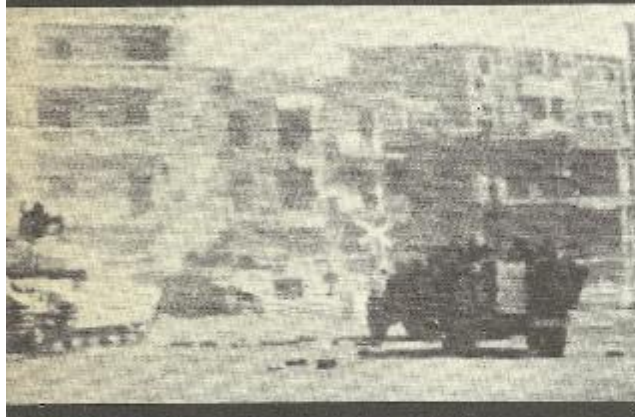
46

הגדוד פנה איפוא לעבר בנין העיריה כשהוא יורה אש אל קיני-התנגדות מצריים, בעיקר בחלונות הבניינים הגבוהים ועל גותיהם. בצומת "פולחן-סרג" זיהה ה"מג"ד טנקים מגדודו של סא"ל נחום (מחטיבת קרן) אשר פרצו לעיר דרך ציר "סרג", נתקלו במארבי נ"ט ובאש עזה מנשק קל וספגו אבידות כבדות. במשך כל שעות היום השתתף גדוד אהוד בלחימה על איזור מרכז העיר יחד עם גדודו של סא"ל נחום מחטיבת קרן ועם גדוד-החרמ"ש של סא"ל נחום מחטיבת בית-הספר לשריון. הלחימה לבשה צביון מסובך כשהמצרים ממטירים אש נ"ט מן הבניינים והגגות. שני טנקים מגדוד אהוד נפגעו, ונגרמו אבידות. לפנות ערב חזר גם גדוד אהוד לחניון ב"מרפק". גדוד ה"חרמ"ש של נחום המתוגבר בפלוגת טנקים, אשר שב לא מכבר אל תחת פיקוד החטיבה, טיחר בינתיים את "שיכון העובדים" שבדרום העיר. בסריקה זו נתפסו שבויים רבים ונתגלה מחסן ציוד גדוד של הקומאנדו הימי המצרי.

בשעה 11.30 קיבל ה"מג"ד, סא"ל נחום, פקודה מן ה"מח"ט לנוע מייד לעזרת גדוד נחום מחטיבת קרן שהסתבך בלחימה מרה במרכז העיר. כדי להקל על משימת חילוץ הנפגעים שהופרעה בידי לפים מצרים הסתערו אנשי ה"חרמ"ש על מלון "קליאופטרה" רב-הקומות ועל בניינים גבוהים אחרים בסביבה וטיהרו אותם. נסיונות אחדים לשכנע את האויב שיניח את נשקו ויכנע זכו רק להצלחה מועטה. האויב הוסיף לנלות התנגדות עקשנית. ממטחי-רימונים שספגו לוחמי גדוד ה"חרמ"ש נפגעו רבים מביניהם. במשך שעות הלחימה במרכז העיר סואץ הוכפף גדוד ה"חרמ"ש של נחום זמנית לפיקוד חטיבת קרן. לקראת ערב החלו כוחות גדוד אהוד, גדוד נחום וגדוד נחום מחטיבת קרן – להיחלץ ממלכודת-האש לעבר ציר "פולחן" תוך הפעלת חיפוי הדדי וגרירת כלים פגועים.

עם ערב התרכזו הכוחות בחניון החטיבתי ב"מרפק". "כוח לפידות" נפרס עם שחר ליד צומת "סרג-מרפק" ואיבטח אותו. גדוד זעירא, מעמדותיו באיזור "מתת", חיפה על הפריצה אל תוך העיר.

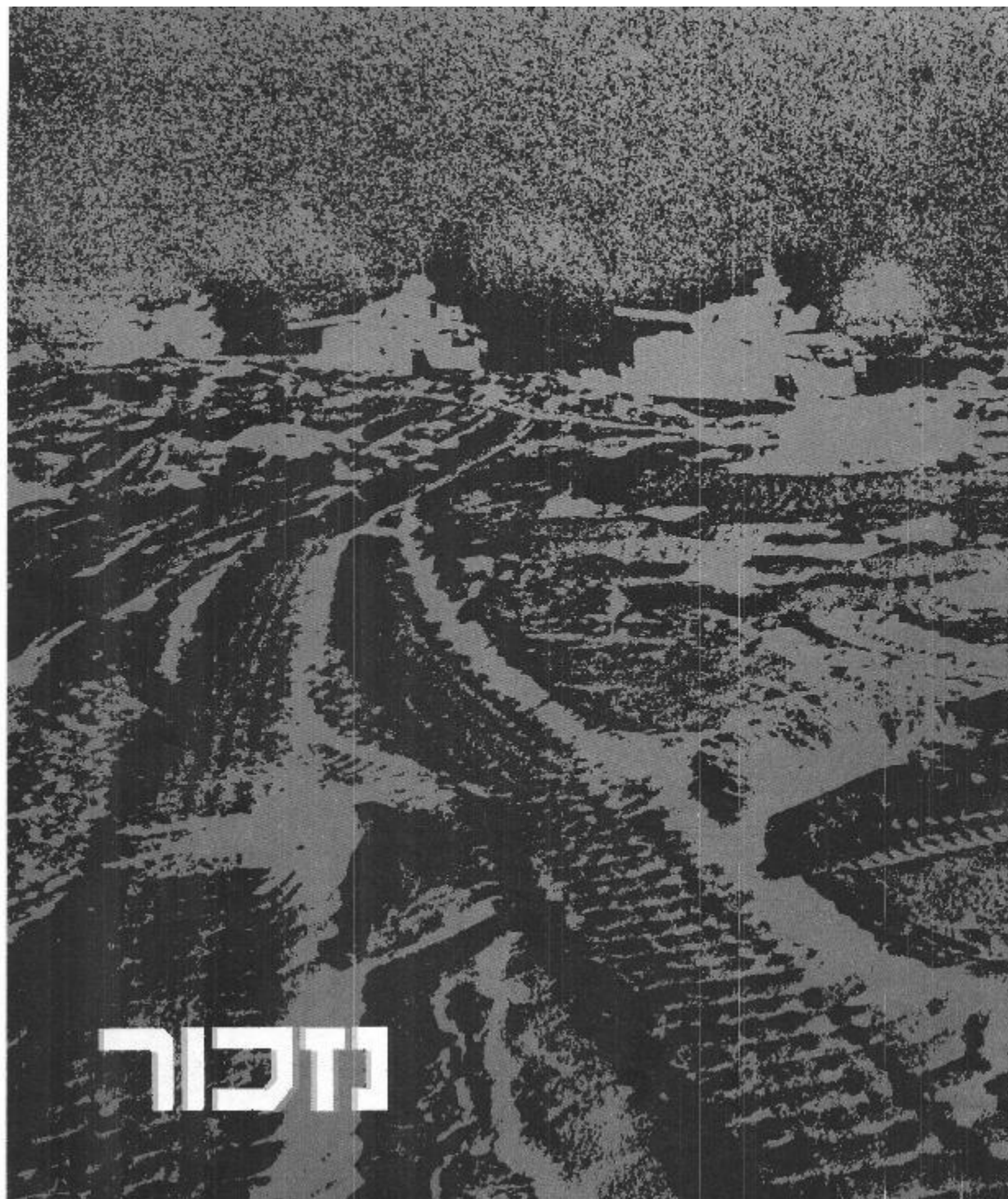
שיירת הדרגים הגיעה בשעות הצהריים לצומת "מרפק-פולחן" אחרי שספגה הפגזות דלילות וגם תפסה מספר שבויים. גדוד זעירא ו"כוח לפידות" חומשו ותודלקו מייד, ואילו גדודי עמיר, אהוד ונחום – כתום יום הלחימה. בלילה הגיעה אל החניון החטיבתי גם המפקדה העיקרית וחברה עם החפ"ק אחרי תשעה ימי פרידה. אנשי החוליות הסכניות החזירו בינתיים לכשירות מספר טנקים וחל"מים שנפגעו בשלבי הלחימה הקודמים, כך שהחטיבה סיימה את יום הלחימה כשלארשותה יותר מ-60 טנקים כשירים. גם אנשי-הקשר פעלו בחניון במשך הלילה, והחזירו לתיקנם מכשירי קשר שהתקלקלו.

ביום שישי ה-26 באוקטובר נכנס אל תחת פיקוד החטיבה גדוד צנחנים בפיקודו של סא"ל צביקי. ה"מח"ט הטיל על גדוד זה להחזיק בשטח הבנוי שנכבש בידי כוחותינו, לאבטחו, להרחיב מעט-מעט את השליטה, וליישר קו" בכמה מקומות, לקראת כניסת משקיפי ה"או"מ. כוח הסיור בפיקודו של רס"נ דודו עסק לסירוגין במשימות לחימה ודיפלומטיה: ביום חמישי ה-25 באוקטובר נכנסו הסיירים למפעל, "נאצר" ומצאו בו מכשיר טלפון שבעזרתו ניתן היה להתקשר עם מושל העיר. בעזרת מנהלו האדיב והנלהב של מפעל "נאצר" ניפתח איפוא משא ומתן טלפוני עדין וממושך עם מושל העיר סואץ, שהחל בו רס"נ דודו והמשיך בו תא"ל אורלי אשר נתמנה להיות אחראי על האוכלוסיה האזרחית הנוצרית. המושל המצרי טען תחילה שבהיותו מושל אזרחי ולא מפקד צבאי אין לו סמכות להיכנע. ניכר היה שהוא מבקש להרוויח זמן. רס"נ דודו, מפקד כוח הסיור, סבור כי חוצפתו של המושל המצרי גברה לאחר שהאולטימטומים שהוגשו לו בטלפון פעם בפעם פקעו בזה אחר זה והאיום להפגז ולהפציץ את העיר לא התממש. (ההחלטה שלא להפציץ את העיר מן האויר נתקבלה בדרגים גבוהים ביותר). ה"מח"ט מספר: "... ככל שאנחנו חבלגנו, הם נעשו יותר חזקים בעיני עצמם ויותר גיבורים. בסוף הם לא רצו להיכנע. להיפך, ביום שישי (ה-26 באוקטובר) בערב הם הודיעו לנו שנבוא אליהם עם דגלים לבנים...". אותו יום הונחתה על העיר המכותרת מכת-ארטילריה מוגבלת. כן ננקטו צעדים להידוק טבעת-הכיתור, לרבות ניתוק מקורות המים וקווי הטלפון.

בשבת ה-27 באוקטובר ובמידת-מה גם יום ראשון ה-28 בו חוסיפו גדודי החטיבה לשפר בהדרגה את עמדותיהם בעיר, עד שנכנסו כוחות ה"או"מ להפריד בין הצדדים הלוחמים.

ביום ראשון ה-28 באוקטובר נאלץ ה"מח"ט לעכב לזמן-מה את מעברו של גדוד פני מכת-החירום של ה"או"מ ובראשו הגנרל סילאסווא עד שיגיעו האישורים המתאימים מגבוה. ה"מח"ט שיכך את זעמם של הגנרל הפיני ואנשיו ע"י הגשת כיבוד, מאכל ומשקה. עד מהרה נתקבלו האישורים הנחוצים וכוח החירום של ה"או"מ התמקם על קו הפסקת-האש. האש שככה, ונתחלפה כעבור זמן מה בתוזרויות כדורגל ובמשחקי ש"ש בין חיילינו, חיילי או"מ והחיילים המצרים.

הערה: הוכנסו רק הדפים של חללי פלוגת הקשר של חטיבה 460

סמ"ר
ששון אדמון (אדי)

נולד: כ' בתמוז תשי"ב 13.7.52
נפל: כ"ב בתשרי תשל"ד 21.10.73

יליד ראשון-לציון, גדל והתחנך בשכונת "המזרח", למד בביה"ס "רמז" וסיים בהצלחה רבה, תוך הצטיינות במקצועות הריאליים, את לימודיו בנימנסייה הריאלית בעיר. כתלמיד מחונן השתתף בחוג למתמטיקה במכון ויצמן והירבה לעזור לתלמידים נזקקים. הצטיין ברצינותו המהולה בחביבות, בצניעות ובדרך-ארץ. בהתבגרו החל לנלות נטיה לאמנות, נטיה שקיבלה ביטוי מנוון בתחום הצויר. כמרכז היה פעיל במועדון-תעופה בבית דאונים ורקס חלומות על טייס. בצה"ל, לאחר שנמצא בלתי מתאים לטייס מסיבות בריאות הוכשר כקשר וחורף בריאותו הלקויה היה למדריך-קשר מצטיין בבית-ספר-לשריון. נפל בעלות רכבו על מוקש בפאיד שממערב לתעלה במהלך הפריצה לעומק שטח האויב. לפני כן השתתף כאלקטון ראשי במפקדת החטיבה. בקרבות-הבלימה ובצליחת התעלה.

סרן
שמעיה אילן

נולד: י"ג בתשרי תש"י 6.10.49
נפל: כ"ב בתשרי תשל"ד 18.10.73

יליד ירושלים: גדל והתחנך בילדותו בקבוץ אשדות-יעקב וחזר לירושלים ללמוד בביה"ס התיכון "כ"ח", שאותו סיים בהצלחה. על רקע ערכי אהבת המולדת והחברה שספג בקבוץ, התמסר לטיפול בנערים טעוני-טיפול במסגרת "נוער לנוער" בירושלים, והיה פעיל גם ב"נוער העובד". כספורטאי רבי-עונן הצטיין בשחיה ושיחק כדור-סל בקבוצת הנוער של "מכבי" ירושלים. היה אופטימי ומלא חיים, הירבה להתרועע ואהב לטייל ברחבי הארץ. שירת בחיל הקשר כמדריך וכשסיים את שירות-החובה הצטרף לצבא הקבע. סיים בהצטיינות קורס קצינים והמשיך להדריך במסירות ובכשרון, ובזמן-הקים את משפחתו הצעירה. נפל בהפגזה באזור "מצמד" שליד האגם המר בעת התנועה לצליחת כאשר ניסה לחלץ את אחד מפיקודיו שנפצע. לפני כן נלחם, תוך גלוי יוזמה ותושיה כסגן מפקד פלוגת-הקשר החטיבתית בקרבות הבלימה. הניח אשה, זיוה, ובת: אילנה (נולדה אחרי מותו).

סג"מ פרידריך (רמי) אברהם יוסף
 נולד: ט"ו בתשרי תשי"ד 24.9.53
 נפל: כ"ג בתשרי תשל"ד 19.10.73

נולד בתל-אביב להורים מניצולי השואה, אחיו — נכה צה"ל שנפגע בעיניו, ואשר לו חירבה לעזור. למד תחילה בבי"ס "גרץ" וסיים לאחר מכן בביה"ס התיכון להנדסאים "יור סינגלובסקי". היה חובב מוסיקה וציור, והתבלט בתחומיו ובעליותו בחברה. בצה"ל התנדב לסיירות "חרוב" וכשנאלץ לעזוב את היחידה מחמת בעיות רפואיות, חש בצורך להציב אתגרים אחרים. חועבר לחיל-הקשר והתקדם במסלול הקורסים. ערב המלחמה עמד לפני סיום קורס קציני קשר ואלקטרוניקה. נפל בנגמ"ש-הסיוע הנדודי בעת תקיפת בסיס טילים באזור גבעות בנימין שסוערבת לתעלה. לפני כן נלחם, במסגרת גדוד עמיר שאליו הצטרף עם פרוץ המלחמה. בקרבות הבלימה, במערכה להבטחת ראש הנשר, בחציית התעלה ובפריצה לעומק שטח האויב.

סמ"ר גלוקנברג ליאון אריה
 נולד: א' בחשוון תשי"ג 10.10.53
 נפל: כ"ב בתשרי תשל"ד 18.10.73

יליד ורודלב, שקפולין, עלה ארצה בשנת 1957, גדל וחתהנד בשכונת "יוצמן" בהרצליה. למד בביה"ס ע"ש יוצמן ולאחר מכן בתיכון "אורט" בהרצליה, בפנימית הצבאית "אוניס" בכפר-סבא, ולבסוף סיים את ביה"ס הטכני של חיל האוויר בחיפה. כנער היה חובב ספורט וגילה כשרון מוסיקלי בגיטרה על פסנתר ובאקורדיון. בצה"ל, לאחר שנסל מסיבות בריאות לקורס סייס, השתלם ושירת כטכנאי-קשר בחיל-שריון. נפל בהפגזה באזור "מצמד" שליד האגס המר תוך תנועת לצליחה. לאחר שלקח חלק בקרבות הבלימה כאלחוטן במפקדת החטיבה.

סרן

פישמן נתן

נולד: א' באב תש"ח 6.8.48

נפל: כ"ב בתשרי תשל"ד 18.10.73

יליד רמת-גן, דור אחרון למשפחת פסח-פישמן מפולצ'ק-פולין. גדל והתחנך מילדותו במושב בית-חנן, ומגיל צעיר התבלט כתלמיד טוב, שניחן בתבונה ובבגרות נפשית. מתוך כוונה ללמוד רפואה, המשיך במגמה הביאלוגית בנימנסיה הריאלית בראשון-לציון, אך פנה ללימודים אקסטרניים בסוף כתה י"א על רקע הסתייגותו העקרונית משיטת הלימודים המדגישת רכישת הידע ומתעלמת מטיפוח האישיות. חברותי וטוב מזג, בן מסור לאמו האלמנה, היה אהוד ומקובל על חבריו. בדרכו הצנועה גילה פעילות ענפה בתחומי חברה שונים, בריקודים, בספורט ועוד. נוסף לכך ניגן באקורדיון, צייר והשתתף בתערוכה וגילה אהבה עזה לים, אהבה שקיבלה ביטוי מעשי בהשתתפותו בקורס למצילים. בצה"ל עבר את מסלול ההכשרה הבסיסי של חיל הקשר עד לסיום קורס קצינים, ואחר-כך שירת כמדריך בבסיס ההדרכה החילי. חרף היותו בן יחיד להוריו התנדב עם תום שרות החובה לשרות קבע בחטיבה מבצעית ברמת-הגולן, ועבר ערב המלחמה לבית-הספר לשריון, לקראת תפקיד של סגן מפקד מדור קשר. נפל בהפגזה באזור "מצמד" שליד ה"אגם המר" תוך תנועה לצליחה, בנסותו לחלץ אחד מפיקודיו שנפגע, לפני כן לקח חלק בקרבות הבלימה במסגרת מפקדת החטיבה.

סמל

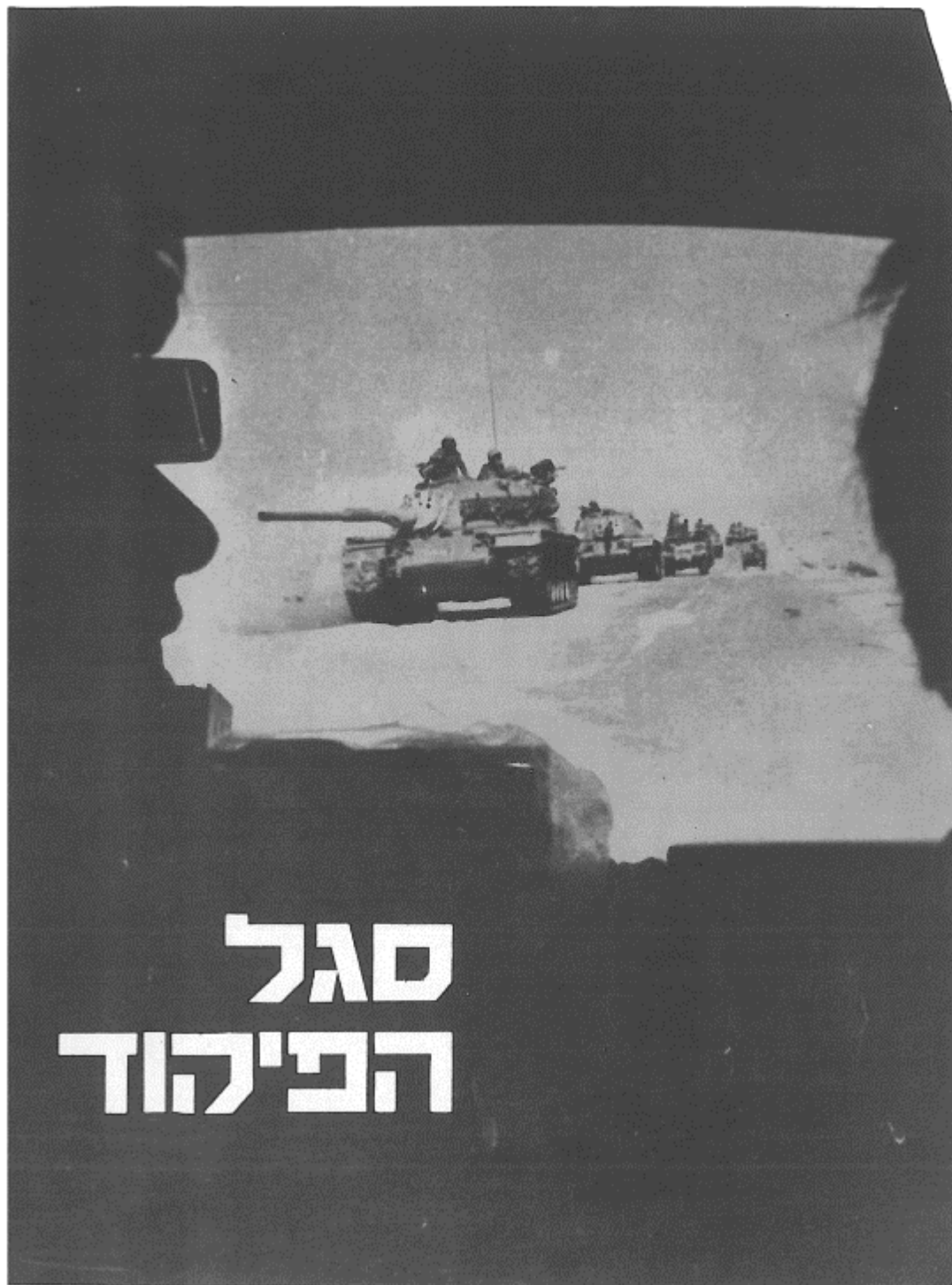
אברהם יואב

נולד: 1948

נפל: כ"ב בתשרי תשל"ד 18.10.73

יליד עירק, עלה ארצה בשנת 1948 והשתקע עם משפחתו בכפר-סבא. לאחר סיום ביה"ס היסודי "בר-אילן", המשיך לימודיו בביה"ס החקלאי "מקווה ישראל", שם עבר ללימודי אלקטרוניקה בפנימיות "מוסימון" במגדיל. כתלמיד מבריק שניחן גם ברוח משובה, היה אהוד ומקובל על חבריו ומיודעיו. בצה"ל הוכשר לשרת טכנאי-קשר ושירת בתפקיד זה בגדוד סדיר בחטיבה 7. לקח חלק במלחמת "ששת הימים" ובמלחמת ההתשה בגזרת התעלה. עם שחרורו משרות הוכה עבר לבארשבע ועבד בכור האסוסים כשהוא מתמסר בתוך כך לטיפוח משפחתו הצעירה. נפל באיזור אתר הצליחת "מצמד" שליד "האגם המר" לאחר שנלחם קשר במפקדת החטיבה. לפני כן השתתף כאיש יחידת הסיוע "גנן" בקרבות הבלימה, ובמשיכה לאבטחת ראש העשר. השאיר אישה, רחל ובת: יפעת.

חטיבת בית-הספר לשריון
סגל הפיקוד במחמת יוה"כ

מח"ט
אל"מ גבריאל עמיר

סמח"ט
סא"ל ששון שילה
הוחלף בגלל פציעה בתאריך 11 אוק' 73 ע"י
סא"ל אוריאל רוזן

ק' אג"מ
רס"ג יגאל ז'פקו ז"ל
נהרג בתאריך 6 אוק' במקומו מונה
סא"ל יוס טוב תמיר

קמ"ן
רס"ג אברהם בן-צבי

ק' הנדסה
סגן יעקב קרינובסקי
החל מ-8 אוק' 73

ק' קשר
רס"ג יחיאל שחר

קמב"ץ
סרן ראובן גוטליב

מס"ח
סא"ל אמנון אופק

קא"פ
רס"ג נתן פריז

קח"ש
רס"ג אליעזר גרניט

קה"ס
סרן יאיר קחתי

רופא
סרן אלכסנדר קורכין

קשל"ח
רס"ג עמרם עוז

ק' דת
סגן בן-ציון נאה

ק' חינוך
רס"ג יהודה טל

גדוד עמיר

טנקים מסוג שוט קל

מג"ד

סא"ל עמיר יפה

סמג"ד

סרן דניאל צידון

ב"6-12 אוק'. אח"כ לא היה סמג"ד

קמב"ץ

סגן דורון שטרנר

קמ"ן

סג"מ שמעון קורצה

ק' קשר

סגן יובל תמיר

קש"א

סגן יורם גת-רימון ז"ל

נהרג ב"19 אוק' ומאז לא היה קש"א

קא"פ

סג"מ אליעזר שלו

קח"ש

סגן אחוד ברוך

שליש

סג"מ אלרן טל

מ"פ ס' טנקים

סרן דן רביב

מ"פ ל' (טנקי שוט)

סגן בנימין ארז ז"ל

נהרג ב"7 אוק'

מ"פ ל' (טנקי מגח)

סגן יורם אופיר ז"ל / סגן נועם דביר ז"ל

הפלוגה הצטרפה לגדוד ב"7 אוק', בלחימה

ב"8 אוק' חוסלה על "חמוטל"

מ"פ כ' טנקים

סגן יעקב ודמני

נפצע בתאריך 15 אוק'

מ"פ מ' טנקים

סגן אילן בנין ז"ל

נהרג בתאריך 6 אוק' שרידי הפלוגה התפזרו בגדוד

מ"פ ס (פלי אחרת) טנקים מ"חט' אריה

סרן אילן מנור

הצטרפה לגדוד כתגבורת ב"13 אוק'

מ"פ חרמ"ש

סרן דרורי

ב"9-12 אוק' (כשהגדוד ת"פ חט' אריה)

מ"מ נגמ"שים

סגן נמרוד כהן

ב"15-19 אוק', היתה ת"פ הגדוד

מ"מ נגמ"שים (מ,,במבה")

סגן גברי אליעזר

ב"20-28 אוק', היתה ת"פ הגדוד

מ"פ מפקדה

סגן אריה יונגר

גדוד לפידות

טנקים מסוג מגח

מג"ד

סא"ל יעקב לפידות

סמג"ד

סרן בוסתן צוק

מ"11 אוק' ואילך

קמב"ץ

סגן יוסי מורגנשטרן

קמ"ן

סג"מ עמית בן צבי

ק' קשר

סג"מ אבי אידלסון

קש"א

סגן זאב פניני

סגן אורי לינר

שניהם מ"11 אוק'

קא"פ: לא היה

קח"ש

סגן זוטא (מנדץ)

מ"11 אוק' ואילך

רופא

סגן דוד יעקב

שליש: לא היה

גדוד עדיני ומאוחר יותר זעירא
טנקים מסוג מג"ח
היה שייך לחטיבת רם. לחם ת"פ חט' ביה"ס
מ"7 אוק' ואילך

מג"ד
סא"ל חיים עדיני
הוחלף בגלל פציעה בתאריך 8 אוק' ע"י
סרן יעקב זעירא

סמג"ד
רס"נ ול יעקב

קמב"ץ
סרן אברהם אלוני
הוחלף בגלל פציעה בתאריך 10 אוק' ע"י
סגן דוד חזן
(מ"מ החבלה)

קמ"ו
סרן אברהם אריאלי

ק' קשר
סגן אברהם כספי

קא"פ
סרן מרדכי מלמוד

קח"ש
סרן מנחם אלקון

רופא
סגן שאול יציב

שליש
סרן אריה איזנבך

מ"פ טנקים
סרן מתניה יריב
הוחלף בגלל פציעה בתאריך 8 אוק' ע"י
סרן נורי קונפורטי

מ"פ טנקים
סרן יעקב זעירא
הועבר לתפקיד המג"ד בתאריך 8 אוק' והוחלף ע"י
סרן אהוד סלע

מ"פ טנקים
סרן גיורא מורג

מ"פ מפקדה
רס"נ יצחק פרנק

מ"פ טנקים
סרן יעקב ששה
נפצע ב-8 אוק', פונה לטפול וחזר ב-18 אוק'
בין התאריכים 8-18 אוק' היה מפקד על הפלוגה
סגן ישראלי אפרים ז"ל עד שנפל

מ"פ טנקים
סרן אריה וייסמן

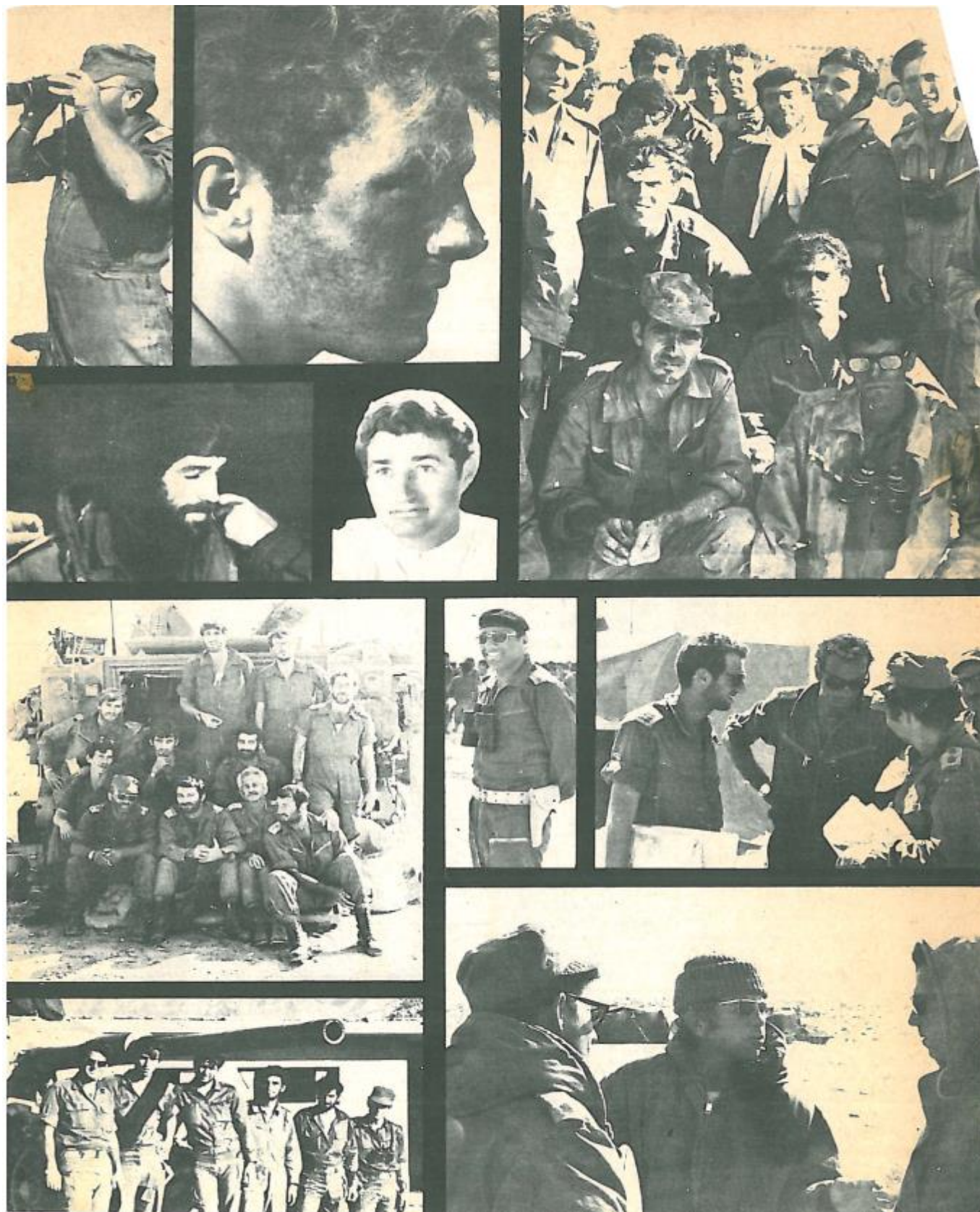
מ"פ טנקים
רס"נ זאב בורשטיין
מ"13 אוק' ואילך

מ"פ שוט קל
סרן אילן מנור
הפלוגה היתה בגדוד ב-11-13 אוק'
ואז עברה לגדוד עמיר

מ"פ ,,במבה" חרמ"ש
סגן שלמה גורן
פל' נגמ"שים מ-גדס"ר
צורפה לגד' לפידות ב-11 אוק'

מ"פ מפקדה
רס"נ מיכאל לס
מ"10 אוק' ואילך

הערה:
הגדוד היה מורכב בערב יוה"כ תשל"ד מאנשי בסל"ש בפקוד
מפקד קק"ש, סא"ל עמרם מצנע.
עד צהרי יוה"כ הופרשו ממנו:
א. פלוגה (בפקוד סרן שמיר) — לגדוד מוני בחטיבת דן ולחמו
מיום כיפור ואילך במסגרתו.
ב. פלוגה (בפקוד סגן בדש) — לגדוד אלמוג בחטיבת אמנון.
ג. שתי פלוגות (בפקוד סרן ששה וסרן וייסמן) — ל"כח לפידות".
הגדוד עצמו נשארו 2 פלוגות.
ב-7 אוק' היה גדוד מצנע כינוי של שארית הגדוד המקורי +
שאריות של גדוד מוני (אשר הימ"ד שלו, סא"ל שלמה ניצני, נמצע).
במסגרת חט' אמנון.
מ-10 אוק' ואילך נקראה מסגרת זו (שהוזכרה לעיל) בשם
"גדוד נתן" על בסיס גדוד מוני.
לפיכך, החל מאמצע המלחמה, הודבק שם הגדוד המקורי
לכח לפידות וזהו הכח ששמות מפקדיו פורטו לעיל.

גדוד אהוד	גדוד ברוכי
טנקים מסוג מגח	גדוד חרמ"ש
הוקם ב-9 אוק' בג'וליס	עד 10 אוק' – בחטיבת רס. הצטרף לח' ביה"ס
ב-15 אוק' 73.	
מג"ד	מג"ד
סא"ל אהוד ברוך	רס"נ נחום ברוכי
סמג"ד	סמג"ד
סרן נחום גת	רס"נ זאב רייס
קמב"ץ: לא היה	קמב"ץ
קמ"ן: לא היה	סרן יונתן ענבר
ק' קשר	קמ"ן
סג"מ רפי חטב	סרן צבי לוי
מ-9 אוק'	ק' קשר
סג"מ שמואל אררם	סרן יואל אגס
מ-13 אוק' יחד עם סג"מ חטב	קש"א
קש"א	סגן יואל גוברין
סרן רוני ברנר	קא"פ
נפצע ב-17 אוק' ומאז לא היה קש"א	רס"ר אליאס ברנד
קא"פ	קח"ש
סגן אריאל בס	סרן מנוח מלמד
קח"ש	רופא
סגן עלי קדם	סגן יואב בורשטיין
מ-10 אוק'	שליש
סגן גדעון מגיני	סרן צבי רובוביץ
סרן ארי קומרוב	מ"פ ו' חרמ"ש
מ-12 אוק' שימשו שלושתם בתפקיד	סרן יוסף שחם
רופא	מ"פ ז' חרמ"ש
סגן עודד בן דרור ז"ל	רס"נ אליעזר פוצוק
נהרג בתאריך 17 אוק'	מ"פ ח' חרמ"ש
ובמקומו מונה ב-19 אוק'	סרן דן לבנה
ד"ר ופי סגל	מ"פ ט' חרמ"ש
שליש	סרן יהוא פלג
סגן שמעון תמיר	מ"פ מפקדה
מ"פ ב' טנקים	סרן דן ברקר
סרן משה סוקניק	מל', כהל"ש שוט קל במפקד סרן דניאל נוי
מ"פ ד' טנקים	היתה ת"פ הגדוד מ-20 אוק'.
סגן פרץ כורש	
מ"פ ה' חרמ"ש	
סגן ניצן עצמון	
הוחלף בגלל פציעה בתאריך 16 אוק' ע"י	
סג"מ גדעון דבורצקי ז"ל	
שנהרג ב-20 אוק'	
הוחלף ע"י	
סרן יגאל רון	

מ"פ סיור
סרן אמיתי
הפלוגה היתה ת"פ הגדוד עד 12-13 אוק'
מ"פ מפקדה
רס"נ דוד דוידו

גדוד סיור (גנן) 'ח' הסיור של ימס

מג"ד
רס"ן מנחם ענבר
הוחלף בגלל פציעה בתאריך 8 אוק' ע"י סגנו
סרן מרק ימס ז"ל
שנהרג ב-18 אוק'
והוחלף ע"י סגנו
סרן דוד הלוי

סמג"ד
סרן מרק ימס ז"ל
מונה כ-מג"ד ב-8 אוק'
והוחלף, ע"י מ"פ בורי,
סרן דוד הלוי
ב-18 אוק', כשנהרג סרן מרק ז"ל,
מונה סרן הלוי כ-מג"ד ולא היה סמג"ד

ק' קשר
סגן איליה הרצברג

קא"פ
רס"נ אייזיק הרמן

רופא
סגן נחום רוזן
מתאריך 10 אוק'

שליש
סגן שמשון קריסטל

מ"פ בורי (פלס"ר)
סרן דוד הלוי
הועבר לתפקיד סמג"ד ב-8 אוק'
במקומו מונה סגנו
סרן משה נתן
שהוחלף ב-11 אוק' ע"י
סגן אוריאל ברק

מ"פ מפקדה
סרן מרדכי בן-שבת

7) דו"ח האזנה מצרי לרשתות הרדיו של אוגדה 162 וחטיבה 460.

1. החומר הוא מרשדות רדיו של אוגדה 162, חטי' 460, חטי' 217. 2. התאריך: 3.11.73. 3. מחומר זה מתבררת מגמת תנועה של הכוחות הנ"ל לכיוון צפון למטרות המארגנות. 4. המקום - מעברה המזרחי של התעלה באזור כשף.			
שמו			
אוגדה 162			
מס' התעבורה	אל	מס' התעבורה	חטי' 217
0305	כיס	1	האם מתנועה
0313	כיס	1	חיובי, ג'
0316	כיס	1	חיובי, ג'
0437	כיס	1	חיובי, ג'
1209	כיס	1	חיובי, ג'
1250	כיס	1	חיובי, ג'
1626	כיס	1	חיובי, ג'
1600	כיס	1	חיובי, ג'
1610	כיס	1	חיובי, ג'
1620	כיס	1	חיובי, ג'
אוגדה 460			
מס' התעבורה	אל	מס' התעבורה	חטי' 460
0322	מבני	2	מקטע בבניין.
2	מבני	2	מבני דווקא, אני על השטח משטרת תחנה שני
1/1	מבני	2	מבני דווקא, אני על השטח משטרת תחנה שני
חטי' 460			
מס' התעבורה	אל	מס' התעבורה	חטי' 460
0322	מבני	2	מקטע בבניין.
2	מבני	2	מבני דווקא, אני על השטח משטרת תחנה שני
1/1	מבני	2	מבני דווקא, אני על השטח משטרת תחנה שני

הערה: קטע מדו"ח האזנה מצרי ממלחמת יום הכיפורים (מתורגם לעברית) של רשתות אוגדה 162 וחטיבה 460 שהתמקד בדיווחים על תנועת כוחות, מיקומי מפקדים ומפקדות.